

הלכות אישות פרק י"ב (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום של פרק י"ב הלכות אישות — רמב"ם

הקדמה לפרק

פרק י"ב הוא פרק חשוב מאוד — הוא נותן מבט על החיובים ההדדיים של בעל ואשה. הפרק הוא הקדמה לעשרת הפרקים הבאים ויותר — הרמב"ם נותן כאן את הכללים, ואחר כך מפרט כל דבר בפרטות. עד עכשיו למדנו על כתובה כחלק מהלכות נישואין (כי כתובים אותה בחתונה), ועכשיו מדברים כבר אחרי הנישואין — מהם החיובים של בעל לאשה ושל אשה לבעל.

[סטייה: השיעור מתחיל בשיחה על קביעות עתים לתורה — שיש חיוב יומיומי ללמוד תורה, בערך כמו חיוב תפילין ותפילה, שמובן שהוא כל יום אף על פי שלא נאמר במפורש. אפילו מי שתורתו אומנותו יש לו עדיין את החיוב של קביעות עתים לתורה].

הלכה א — עשרת החיובים של הבעל וארבע זכויות

הרמב"ם: "כשנושא אדם אשה, בין בתולה בין בעולה, בין גדולה בין קטנה, אחת בת ישראל ואחת הגיורת או המשוחררת — יתחייב לה בעשרה דברים, ויזכה בארבעה דברים."

פשט: כאשר איש נושא אשה — בלי הבדל אם היא בתולה או בעולה, גדולה או קטנה, בת ישראל או גיורת/משוחררת — הוא מתחייב בעשרה דברים, והוא זוכה (מקבל) בארבעה דברים.

חידושים:

1. "בין" לעומת "אחת" — הרמב"ם מחליף מ"בין...בין" (בתולה/בעולה, גדולה/קטנה) ל"אחת...ואחת" (בת ישראל/גיורת). לגבי סכום הכתובה (מנה או מאתים) יש הבדל בין בתולה/בעולה, אבל לגבי עצם החיובים אין שום הבדל.

2. "יתחייב" לעומת "ויזכה" — הרמב"ם לא אומר "והיא מתחייבת לו בארבעה דברים" אלא "ויזכה בארבעה דברים" — זו לא חובתה, זו זכותו. לשון חובה/זכות היא במקור לשון פיננסית — חוב = debit (חייב), זכות = credit (זוכה). משתמשים בה בדרך השאלה למצוות/עבירות, אבל כאן אצל הרמב"ם היא בעיקר פיננסית (אף על פי שכמה דברים אינם ממש פיננסיים). [סטייה: "כרטיס אשראי" הוא למעשה "כרטיס חוב" — האשראי שייך לבנק, לא לקונה].

3. יחסיות של חוב/זכות — כל פעם שלאחד יש חוב, לשני יש זכות, ולהיפך. הרמב"ם מדבר מנקודת מבטו של הבעל — עשרת חובותיו הן עשר זכויותיה, וארבע זכויותיו הן ארבע חובותיה.

הלכה א (המשך) — שלושת החיובים מדאורייתא: שארה כסותה ועונתה

הרמב"ם: "והעשרה — שלשה מהן מן התורה, ואלו הן: שארה, כסותה, ועונתה. שארה — אלו מזונותיה. כסותה — כמשמעו. ועונתה — לבוא עליה כדרך כל הארץ."

פשט: מתוך עשרת החיובים שלושה הם מן התורה, מבוססים על הפסוק (שמות כ"א, י'): שארה = מזונות (אוכל), כסותה = בגדים (כפשוטו), עונתה = תשמיש המטה.

חידושים:

1. מקור "שארה = מזונות" — אונקלוס מתרגם "שארה" = "זיונה" (מזונות). קשר ל"משארתיה" = בצקה/קמחה.

2. שיטת הרמב"ן — כל שלושתם מדברים על תשמיש — הרמב"ן חולק על הרמב"ם ולומד ששארה, כסותה, ועונתה כולם מדברים על תשמיש המטה: שארה = קירוב בשר (קרבה פיזית), כסותה = באופן מכובד (דירה או מיטה), עונתה = הזמן/הקביעות. לפי הרמב"ן רק עונה היא מן התורה, ומזונות אינה מן התורה. כל עניני ממון (מזונות, מלבושים) הם לפי הרמב"ן לא דאורייתא. אבל למעשה ההבדל אינו כל כך גדול, כי גם דרבנן מקיימים.

3. שיטות אחרות בגמרא — יש שיטות בגמרא (כתובות) שלומדות להיפך: שארה = ביאה, עונתה = מזונות.

4. הראב"ד — לראב"ד יש השגות על הרמב"ם, שדברים שהרמב"ם לא מונה בין המן התורה, הם לפי שיטות אחרות כן מן התורה.

5. יישום מעשי ("חתן רבי טאק") — שארה = כל הצרכים הפיזיים (physical needs); כסותה = כל הצרכים החברתיים (social needs) — שתהיה לבושה בכבוד, לא תתבייש, לא תלך כ"אורחה פרוחה"; עונתה = הצרכים הרגשיים (emotional needs) — הקשר בין בעל ואשה.

6. פירוש "עונה" — שיחה על שורש המילה:

- עונה = זמן (כמו "עונה אחת" = 12 שעות, "עת ענווים הגיע"). הפסוק מתכוון שמזמן לזמן צריך להיות עמה — לכן התורה לא השתמשה ב"תשמיש" אלא ב"עונה". הראיה: חז"ל אומרים "עונה האמורה בתורה — בכל יום" (אצל טיילנים), מה שמראה ש"עונה" מתכוונת ל"עת", זמן. המילה הפכה לשם מושאל — מהזמן הספציפי של תשמיש לכל זמן בכלל. כך גם בתפילת תענית וסליחות: "בעת ובעונה הזאת."

1. "תנאי כתובה" לא מתכוון למסמך הכתובה ממש — לא כותבים את כל זה בכתובה עצמה. "כתובה" היא רק שם כולל לכל החיובים בין בעל ואשה.

2. "תנאי" לא מתכוון מדיני תנאים — "תנאי" כאן לא מתכוון לתנאים במובן ההלכתי של מתנה על מה שכתוב בתורה, אלא מתכוון לפרטים/תנאים נוספים של יחסי בעל ואשה. "עיקר כתובה" הוא מה שחייבים לכתוב בכתובה (מנה או מאתים) — בלי זה אין כתובה כשרה. האחרים נקראים "תנאי כתובה" — תוספות, מצבים (אם יתרחש מצב כזה יעשו כך).

3. כתובת בנין זכרין — איך זה עובד: "יתר על חלקם בירושה" פירושו שסכום הכתובה מתחלק תחילה לבן של אותה אשה, ורק אחר כך שאר הירושה מתחלקת שווה בשווה בין כל הילדים. הכתובה לא נכנסת לחלוקה הרגילה. לכל אשה יש כתובה משלה עם סכומים משלה, ובניה יורשים זאת. אין זה קשור ל"אשה אחרונה" — איש יכול להיות נשוי לשתי נשים בו זמנית.

4. כתובה דאורייתא או דרבנן? בגמרא יש מחלוקת: מאן דאמר לומד כתובה מ"כסף ישקול כמוהר הבתולות" — שכתובה היא דאורייתא. אבל הרמב"ם פוסק שכתובה היא דרבנן.

הלכה ב (המשך) — ארבעת הדברים שהבעל זוכה מהאשה הרמב"ם: "והארבעה שזוכה בהן כולם מדברי סופרים, ואלו הן: להיות מעשה ידיה שלו, ומציאתה שלו, ושיהיה אוכל פירות כל נכסיה בחייה, ואם מתה בחייו יירשנה והוא קודם לכל אדם בירושה."

פשוט: ארבעה דברים מקבל הבעל, כולם מדרבנן: (1) מעשה ידיה — מה שהיא מרוויחה בידה; (2) מציאתה — אם היא מוצאת מציאה או זוכה בהגדלה; (3) פירות נכסיה — הוא אוכל את הפירות מנכסיה בחייה (נכסים שהיו לה לפני החתונה או שקיבלה בכל אופן — הנכסים עצמם לא שייכים לו, רק הפירות); (4) ירושתה — כשהיא מתה בחייו הוא יורש אותה, קודם לכל אדם, אפילו אם יש לה ילדים.

חידושים:

- "פירות נכסיה" הם במקור פירות ממשיים — שדה או עץ, הוא לוקח את הפירות. כשהיא מתה זה עובר ליורשיה, אבל כל עוד היא חיה הוא אוכל מזה.

- **השגת הראב"ד** — ירושת הבעל מדאורייתא: הראב"ד חולק על הרמב"ם וסובר שירושת הבעל את אשתו היא גם מדאורייתא (לא כמו הרמב"ם שמונה זאת בין 7 הדברים מדרבנן).

הלכה ב (סוף) — כל הדברים אף על פי שלא נכתבו הרמב"ם: "כל הדברים האלו אף על פי שלא נכתבו בשטר כתובה, ואפילו לא כתבו כתובה עדיין, אלא נשא סתם — כיון שנשא זכה הבעל בארבעה דברים שלו, וזכת האשה בעשרת הדברים שלה, ואינן צריכין לפרש."

- **אלטרנטיבה: עונה = תשמיש עצמו (cohabitation)** — לא בטוח שעונה מתכוונת לזמן. המילה מופיעה בתורה רק פעם אחת ("ועונתה לא יגרע").

- **שורש ע-נ-ה — קשר ל"תחת אשר ענה" ו"תענה את בנותי":** שורש ע-נ-ה יכול להתכוון לתשמיש בהקשר שלילי (שלא ברצונה). מעניין: "תענה" (שלילי) ו"עונה" (חיובי) מאותו שורש. גם מוזכר: אחד המקורות לאיסור תשמיש ביום כיפור הוא מ"ועניתם את נפשותיכם" — כי ע-נ-ה הוא כינוי לתשמיש.

- **עונה = עונה על צרכיה** — כמו "שומע כעונה" — הוא "עונה עליה", הוא עונה על צרכיה.

- **עונה = מעון (מקום מגורים)** — כמה ראשונים לומדים שעונתה מתכוונת כמו כסותה — מעון (מקום מגורים), לא תשמיש. קשר ל"מעונה אלקי קדם". אבל המילון מכניס זאת לשורש אחר.

- [סטייה: "מעונן" — לפי רבי עקיבא "מעונן" מתכוון ל"נותן עונות/עתים" (הרמב"ם פוסק שמעונן הוא נותן שעות). נשאלה השאלה מדוע אף אחד לא מביא "מעונן" כראיה למשמעות "עונה". נדחה שאולי "עונן" הוא שורש אחר (אולי מענן/עננים).]

7. **חיוב עונה הוא חיוב, לא רק זכות** — עונה לא מתכוונת רק שלבעל יש זכות לתשמיש כשמתאים לו, אלא יש לו חיוב להתגבר מזמן לזמן לדאוג לצרכיה.

8. **"לבוא עליה כדרך כל הארץ"** — לשון הרמב"ם — הרמב"ם משתמש בלשון של בנות לוט: "ואיש אין בארץ לבוא עלינו כדרך כל הארץ". שיטת הרמב"ם היא שלשון הקודש אין בה מילים מגונות — הכל אופניזמים. "לבוא" פירושו המילולי "לבוא", "כדרך כל הארץ" פירושו "כדרך כל האנשים" — אבל מובן בבירור למה הכוונה.

הלכה ב — שבעת תנאי הכתובה (חיובים דרבנן של הבעל) הרמב"ם: "והשבעה מדברי סופרים, וכולן תנאי בית דין הן: הראשון — עיקר כתובה... לרפותה אם חלתה, ולפדותה אם נשבת, ולקברה כשתמות, ולהיות ניזון מנכסיו ולהיותה יושבת בביתו אחר מותו כל זמן אלמנותה, ולהיות בנותיה ממנו ניזונות מנכסיו אחר מותו עד שיתארסו, ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשים כתובתה יתר על חלקם בירושה שעם אחיהם."

פשוט: שבעה חיובים מדרבנן: (1) עיקר כתובה (מנה או מאתים); (2) רפואה כשהיא חולה; (3) פדיון כשהיא נשבת; (4) קבורה כשהיא מתה (זה לא מותנה — "כשתמות" לא "אם"); (5-6) שתוכל לאכול מנכסיו ולגור בביתו אחרי מותו כל זמן אלמנותה; (7) שבנותיה ממנו יהיו ניזונות מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו (דווקא בנות, כי בנים יורשים); (8) כתובת בנין זכרין — שבניה הזכרים ממנו יירשו את כתובתה יתר על חלקם בירושה עם אחיהם.

חידושים:

יכול לבטל זאת. רק היא יכולה לומר "איני צריכה זאת." זה לא כמו לעשות דיל עם הקב"ה להתפלל ארבע פעמים שמונה עשרה מחר והיום כלום — כאן זו תקנה שבנויה על כך שקודם כל היא מקבלת מזונות, ולכבוד זה הוא מקבל מעשה ידיה. כשהיא לא רוצה את שניהם — רשאית.

2. **החידוש:** הוא לא יכול, אבל היא יכולה — הוא לא יכול למנוע ממנה לומר "איני ניזונית ואיני עושה", אבל היא יכולה למנוע ממנו — הוא לא יכול לבטל מזונות.

3. **מדברים כשהיא מרוויחה יותר ממה שהיא עולה** — התרחיש הוא כשמעשה ידיה שווה יותר ממזונותיה — לכן משתלם לה לומר "תן לי לשמור את הכסף שלי."

4. **סתם מחילה על מזונות לא עוזרת** — אם היא אומרת סתם "אני מוחלת על מזונות" בלי החלק של "ואיני עושה" — נראה שזה לא עוזר. רק כי החכמים עשו מעשה ידיה כנגד מזונותיה, אפשר לעשות את הדיל כששני הצדדים מבוטלים ביחד.

הלכה ד (המשך) — מזונות נחשבים כתנאי כתובה

הרמב"ם: "ומפני תקנה זו ייחשבו המזונות מתנאי הכתובה." **פשט:** בגלל התקנה שמעשה ידיה כנגד מזונותיה, מונים גם מזונות כתנאי כתובה.

חידושים:

- **למה הרמב"ם קודם לא מנה מזונות בין שבעת תנאי הכתובה?** למעלה הרמב"ם אמר שמזונות הם מדאורייתא (לא תנאי כתובה), ועכשיו הוא אומר שמזונות נחשבים כתנאי כתובה? התירוץ: חיוב הבסיס של מזונות הוא מדאורייתא, אבל המנגנון שמזונות הולכים כנגד מעשה ידיה — זו תקנה דרבנן, וזה עושה את זה "פתוח לדיונים" כעניין עסקי. "תנאי כתובה" כאן פירושו במובן שזה פתוח לדילים — זה יכול להיות מאוזן כנגד מעשה ידיה. זה לא אומר שמזונות הם מדרבנן, אלא שיש להם אופי של תנאי-כתובה במובן שאפשר לנהל משא ומתן עליהם.

הלכה ה — תנאי נגד החיובים (כלל)

הרמב"ם: "התנה הבעל שלא יתחייב באחד מן הדברים שהוא חייב בהן, או שהתנת האשה שלא יזכה הבעל באחד מן הדברים שהוא זוכה בהן — התנאי קיים, חוץ משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהן, וכל המתנה עליהן תנאו בטל. ואלו הן: עונתה, ועיקר כתובתה, וירושתה."

פשט: בכלל אפשר לעשות תנאים לשנות את חיובי האישות. אבל שלושה דברים אי אפשר להתנות עליהם: (1) עונה, (2) עיקר כתובה, (3) ירושת הבעל.

הלכה ו — עונה: תנאי בטל

פשט: כל ארבעה עשר הדברים (4 של הבעל, 10 של האשה) נכנסים לתוקף אוטומטית בנישואין, אפילו בלי שטר כתובה, אפילו בלי שום תנאי — כי החיוב בא מן התורה או מתנאי בית דין, לא מרצון הצדדים.

חידושים:

- **נוסח הכתובה בפועל:** הרמב"ם לא אומר מה לכתוב בכתובה. למעשה בנוסח הכתובה כתוב רק "חלק אקראי" מארבעה עשר הדברים, ואף אחד לא יודע למה דווקא אלה.

- **פדיון באשה ללא נכסים:** אם האשה לא מביאה נכסים (אין פירות), הבעל בכל זאת חייב בפדיונה (פדיון משבי). זה מראה שלא כל החיובים הם בדיוק "כנגד-דיל" — חלק מהחיובים קיימים אפילו בלי הצד השני של המשוואה.

הלכה ג — מבנה הכנגד: איזון בין חיובים וזכויות

הרמב"ם: "ועוד תיקנו חכמים שיהיו מעשה ידי האשה כנגד מזונותיה, ופדיונה כנגד אכילת פירות נכסיה, וקבורתה כנגד ירושתו לכתובתה."

פשט: החכמים תיקנו שכל זכות של הבעל תאזן חיוב של הבעל: מעשה ידיה כנגד מזונותיה; פדיונה כנגד אכילת פירות; קבורתה כנגד ירושה.

חידושים:

1. **עיקר התקנה — איזון, לא "דיל":** התורה לא רוצה שאחד יהיה אומלל — הבעל מספק ביטחון (מזונות, פדיון, קבורה) ומקבל בחזרה (מעשה ידיה, פירות, ירושה). זו מערכת הוגנת.

2. **גמרא: "מזונות עיקר, ומעשה ידיה משום איבה"** — החיוב העיקרי הוא מזונות (מדאורייתא), ומעשה ידיה תוקן רק כדי שלא תהיה איבה (שנאה/טינה) — שהוא מפרנס אותה והיא מרוויחה כסף לעצמה. אבל זה לא שהיא "משלמת" על מזונותיה במעשה ידיה.

הלכה ד — "איני ניזונית ואיני עושה"

הרמב"ם: "לפיכך אם אמרה האשה איני ניזונית ואיני עושה — שומעין לה. אבל אם אמר הבעל איני זנך ואיני נוטל כלום ממעשה ידיך — אין שומעין לו, שמא לא יספקו לה מעשה ידיה במזונותיה."

פשט: אם האשה אומרת "איני צריכה את מזונותיך ואיני רוצה לעבוד בשבילך" — שומעים לה. אבל אם הבעל אומר "איני נותן לך מזונות ואיני לוקח את מעשה ידיך" — אין שומעים לו, כי אולי מעשה ידיה לא יספיק למזונותיה.

חידושים:

1. **למה היא יכולה לוותר על חיוב דאורייתא?** הרמב"ם אמר שמזונות הם מדאורייתא — איך אפשר לעשות "דיל" על זה? התירוץ: זה לטובתה. היא תמיד מובטחת במזונות — הבעל לא

במתנה על מה שכתוב בתורה). אבל הרמב"ם אומר "תנאו בטל" — התנאי מעולם לא היה.

הלכה ח — ירושת הבעל: תנאי בטל

הרמב"ם: "התנת עמו אחר שנשאה שלא יירשנה — תנאו בטל. ואף על פי שירושת הבעל מדברי סופרים, עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה. וכל תנאי שבירושת בטל, אף על פי שהוא ממון, שנאמר בה לחוקת משפט."

פשט: תנאי שהבעל לא יירש את האשה בטל. אף על פי שירושת הבעל היא מדרבנן, חכמים התייחסו אליה כאילו היא דאורייתא. ובירושת בכלל לא עוזר שום תנאי, אף על פי שזה ממון, כי בירושת כתוב "לחוקת משפט" — חוק שאי אפשר לשנות.

חידושים:

1. **יסוד כפול:** הרמב"ם מביא שני טעמים: (1) עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה; (2) ירושה בכלל אי אפשר להתנות עליה בתנאים, אף על פי שזה ממון, כי "לחוקת משפט". אפילו היוצא מן הכלל של "דבר שבממון תנאו קיים" לא עוזר בירושת.

2. **"אחר שנשאה" — קודם שנשאה הוא כן יכול להתנות —** הסברא היא שלפני הנישואין הוא יכול להתנות שהכסף לעולם לא יכנס לרשותו. זה מבואר יותר בפרק כ"ג.

3. **מחלוקת רמב"ם, ראב"ד, רמב"ן — שלוש שיטות:** (א) **ראב"ד** — ירושת הבעל היא דאורייתא ("אומר אני ירושת הבעל דבר תורה"); (ב) **רמב"ם** — דרבנן אבל אי אפשר להתנות; (ג) **רמב"ן** — אפשר להתנות שלא ירשנה.

4. **חסרון דעת הראב"ד** — הראב"ד אומר שהטעם שבכלל אי אפשר לעשות שום תנאי על ירושה הוא כי ירושה היא דבר שלא בא לעולם — זכות הירושה עדיין לא קיימת. הנכסים כבר כאן, רק זכות הירושה באה רק כשהמוריש מת, אז עכשיו ליורש אין כלום שהוא יכול להקנות או להתנות. הוטל ספק: אפשר לומר שהקירבה (הקרבה) בין אב ובן יוצרת זכות קבועה שרק "מתממשת" (actualized) במוות.

5. **נקודה מעניינת לפי הרמב"ם** — כיוון שהרמב"ם סובר שירושת הבעל היא דרבנן, יוצא שהחכמים לקחו את זכות הירושה מהילדים (שהם היורשים הטבעיים מדאורייתא) ונתנו אותה לבעל.

הלכה ח (סוף) — תנאי על שאר הדברים

הרמב"ם: "ובשאר הדברים... תנאו קיים, כגון שהתנה עמה שאין לה שאר וכסות... וכל כיוצא בזה תנאו קיים."

פשט: מתוך 14 הדברים, על שלושה אי אפשר לעשות תנאי (עונה, עיקר כתובה, ירושה). על שאר אחד עשר הדברים תנאו קיים.

מעבר להלכות מזונות — "שארה אלו מזונות"

הרמב"ם: "התנה עם האשה שאין לה עליו עונה — תנאו בטל, וחייב בעונתה, שהרי התנה על מה שכתוב בתורה, ואינו תנאי ממון."

פשט: תנאי נגד עונה בטל כי זה מתנה על מה שכתוב בתורה, וזה לא דבר שבממון.

חידושים:

1. **ההבדל בין ממון ולא-ממון:** יסוד הרמב"

ם הוא שבכלל אי אפשר להתנות על מה שכתוב בתורה. היוצא מן הכלל הוא רק בדבר שבממון — "בדבר שבממון תנאו קיים". עונה אינה דבר שבממון, לכן התנאי לא עוזר.

2. **מהו "ממון" בעצם?** דיון ארוך: צד אחד טוען שממון הוא "הסכמה בין אנשים" — זה גמיש כי שני הצדדים קובעים את הערך (כמו שטר מאה דולר שיש לו ערך רק כי אנשים מאמינים בזה). עונה לעומת זאת היא "דבר מוגדר מציאותי" — מעשה ממשי שאי אפשר להגדיר מחדש כעסקה פיננסית. הצד השני דחה זאת — גם ממון הוא "עובדה גדולה" במציאות, לא רק דמיונות.

3. **אי בהירות בהבדל:** עונה היא גם "דבר שבין אדם לחברו", חיוב "ממנו אליה". למה זה לא נקרא ממון? יש מחלוקת תנאים בעניין. הרמב"ם מניח שבעצם אי אפשר להתנות כלל על מה שכתוב בתורה, רק בממון יש יוצא מן הכלל מיוחד.

4. **שארה כסותה כדוגמה לממון:** שארה כסותה (בגדים/אוכל) — אם היא אומרת "איני צריכה את בגדיך" — זה דבר שבממון, לכן אפשר לעשות תנאי. אבל עונה — לא.

הלכה ז — עיקר כתובה: תנאי בטל

הרמב"ם: "התנה עמה לפחות מעיקר כתובתה... או שכתבה לו שנתקבלה מהם כך וכך והיא לא נתקבלה — תנאו בטל, שכל הפוחת לבתולה ממאיתם ולא למנה ממנה הרי זה כבעילת זנות."

פשט: אי אפשר לעשות תנאי להפחית את עיקר הכתובה (200 לבתולה, 100 לאלמנה). אפילו אם היא כותבת שכבר קיבלה חלק (בסגנון מחילה), זה לא עוזר — תנאו בטל.

חידושים:

1. **בעילת זנות:** הרמב"ם מביא את הלשון מהמשנה בכתובות — בלי עיקר כתובה זו "בעילת זנות". זה אומר שחכמים לא רק רוצים שלכל אשה יהיה *זכות* לכתובה (שאפשר למחול עליה), אלא ש*תתקיים* כתובה — אי אפשר לעשות דילים על זה.

2. **"שנתקבלה" — חידוש חזק יותר:** אפילו האופן של "שנתקבלה" (היא כותבת כאילו כבר קיבלה) לא עוזר. זה חידוש חזק יותר כי זה יותר כמו מחילה — "אצלי זה כאילו קיבלתי" — ובכל זאת זה לא עוזר.

3. **תנאי בטל לעומת תנאי קיים עם חיוב חדש:** אפשר היה לחשוב שהתנאי קיים, אבל רגע אחר כך בא חיוב חדש (כמו

חידושים:

5. **שמן — נר שבת** — השיעור הגדול של שמן (שבא מהמשנה) מתאים מאוד לעניין שנת שבת הוא עניין של שלום בית — לבעל יש חיוב לספק שמן שיהיה אור בבית.
6. **יין** — ראשונים אחרים אומרים שאשה בכלל לא שותה יין, אבל הרמב"ם פוסק ש"מעט" יין כן, אם מנהג המקום כך. לשון הרמב"ם "מעט" מראה שאפילו במקום שהמנהג כן, זה גנאי לאשה לשתות הרבה יין.
7. **מים לא מוזכרים** — כנראה כי זה פשוט (או מתקבל בחינם).

שלוש סעודות לשבת

- הרמב"ם: "ופוסקין לה שלש סעודות לשבת, בשר או דגים כמנהג המקום."**
- פשט:** לשבת היא מקבלת שלוש סעודות עם בשר או דגים לפי מנהג המקום.

חידושים:

- זה לא צריך להיות שניהם — דגים או בשר. שאנחנו אוכלים גם דגים וגם בשר זו כבר הרחבה גדולה יותר. עיקר הדין הוא "כמנהג המקום".

כסף כיס — מעה כסף כל שבוע

- הרמב"ם: "ונותן לה בכל שבת ושבת מעה כסף לצרכיה, כגון פרוטה לכבס וכיוצא בהן."**
- פשט:** מלבד אוכל היא מקבלת כל שבוע מעה כסף לצרכיה האישיים — כביסה, רחצת גוף, וכדומה. זה עדיין בגדר "שאר" (מזונות).

חידושים:

- "שבת" כאן לא מתכוון לשבת קודש אלא לשבוע — כמו "היום יום שני בשבת" פירושו יומיים אחרי שבת, ו"שבע שבתות" פירושו שבעה שבועות. מזה באה המילה "שבוע".

הלכה י — בעניי שבישראל / עשיר / עני ביותר

- הרמב"ם: "בעניי שבישראל עסקינן. אבל אם היה עשיר, הכל לפי עשרו... כופין אותו... ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה לו — כופין אותו להוציא, ותהיה כתובתה חוב עד שתמצא ידו ויתן."**

- פשט:** כל השיעורים הם המינימום לעניי שבישראל. עשיר חייב לתת לפי עושרו — אפילו מיני בשר שונים כל יום אם זה הסטנדרט שלו. עני ביותר שלא יכול לספק אפילו לחם — כופים אותו לגרש, והכתובה נשארת חוב עד שיהיה לו כסף.

חידושים:

1. **"עניי שבישראל" פירושו מעמד** — מעמד העניים שיש להם מעט כסף אבל יכולים לספק את המינימום. "עני ביותר" הוא אפילו

1. **[סטייה: נפקא מינה מעשית מחיובי הבעל]** — לבעל יש חיוב רפואה, פדיונה, קבורתה. בעולם המודרני רגילים שארגונים לוקחים על עצמם, אבל מדינא זו האחריות הראשונה של הבעל. הוא יכול לעשות שליח (כמו שאב עושה מלמד שליח ללמד תורה), אבל הוא צריך לדעת שזה חיובו.

2. **האם אלו הלכות ממון או הלכות טורח?** חוץ מעונה (שאינה דבר שבממון), כל שאר החיובים הם **דבר שבממון** — הבעל חייב **כסף**, לא טורח אישי. הוא לא חייב ללכת בעצמו לקרוא לרופא, אלא לשלם לרופא. בוודאי אדם נורמלי עושה זאת, אבל זה לא החיוב ההלכתי.

3. **התורה כתובה לאנשים נורמליים** — כל ההלכות בנויות על אדם שיש לו נכסים, בית, יכולות — לא לנוודים או לאנשים נע

הלכה ט — שיעור מזונות: מה מקבלת אשה?

- הרמב"ם: "פוסקין לה לחם שתי סעודות בכל יום, סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא גרגרן, ומאותו מאכל של אנשי אותה העיר... חיטים חיטים, שעורים שעורים, וכן אורז או דוחן או משאר מינין שנהגו בהן. ופוסקין לה פרפרת לאכול בה הפת כגון קטניות או ירקות וכיוצא בהן. ושמן לאכילה ושמן להדלקת הנר. ופירות. ומעט יין לשתות אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין."**

- פשט:** בית הדין פוסק לאשה: שתי סעודות ביום מלחם (סעודה בינונית לפי מנהג אותה עיר), פלוס פרפרת (משהו לאכול עם הלחם — קטניות, ירקות), פלוס שמן (חצי לאכילה, חצי לנר), פירות (כמו קינוח/קומפוט), וקצת יין אם מנהג המקום שנשים שותות יין.

חידושים:

1. **"פוסקין" פירושו פסק בית דין** — זה מדבר כשהבעל לא בבית, או כשבאים לבית דין ובית דין עושה תקציב מכספו. בחיי היום יום הרגילים זה לא שייך — בעל שאוכל עם אשתו באותו מטבח לא צריך לחשב שיעורים.

2. **נוגע גם לבעל קמצן** — השיעור יכול להיות נוגע גם לבעל רגיל שהוא מאוד קמצן — הוא אוכל בעצמו מעט, אבל הוא לא יכול לומר "זה הסטנדרט שלי" — הוא חייב לתת לפי הסטנדרט של אותה עיר.

3. **"סעודה בינונית" — דרך הממוצע** — השיעור הוא סעודה ממוצעת של אותה עיר, לא של חולה (שאוכל פחות) ולא של גרגרן/זולל (שאוכל יותר).

4. **המאכל הולך לפי מנהג המקום** — אם באותה עיר אוכלים חיטים, היא מקבלת חיטים; שעורים, היא מקבלת שעורים. זה מגיע ממשניות במסכת כתובות.

יותר גרוע מהמעמד.

2. **בכופין אותו להוציא** — זה רק כשהיא רוצה לצאת. היא יכולה להחליט להישאר עם עני, אף על פי שמן הדין הוא נשאר חייב.

3. **[סטייה: האם אפשר לכפות בעל ללכת לעבוד?]** מחלוקת ראשונים מפורסמת: **רבי אליהו** סובר שמהלשון בכתובה "אנא אפלח ואוקיר" — "אפלח" פירושו לעבוד, ואפשר לכפות בעל ללכת לעבוד כדי שיהיה לו כסף לאשתו. **רבינו תם** חולק — חייב המזונות הוא חייב ממון: אם יש לו כסף לוקחים אותו, אבל אי אפשר לכפות אדם ללכת לעבוד. השולחן ערוך מביא שתי השיטות. **הגר"א** פוסק כרבינו תם — זו סיבה ל"ליטאים מחזיקים עצמם חסידים של הגר"א" — כי הוא סובר שאין חייב ללכת לעבוד.

4. **עולה עמו ואינה יורדת** — מוזכר הלכה בשולחן ערוך שהולכים לפי הסטנדרט הטוב יותר של שניהם: אם הבעל עשיר — לפי הסטנדרט הגבוה שלו; אם היא באה ממשפחה עשירה — לפי הסטנדרט הגבוה שלה. אבל זה לא כתוב כאן ברמב"ם, וצריך לראות האם במזונות ספציפית חל הכלל של "עולה עמו ואינה יורדת" או לא. מותרות הן יותר עניין של כבוד (לא שאר), לכן לא בטוח שהכלל חל על מזונות.

הלכה יא — תרומה לאשת כהן

הרמב"ם: "היה בעלה כהן — אינו נותן לה כל מזונותיה תרומה, מפני שטורח גדול הוא לה לשמרן מדבר המטמאן ולאכלן בטהרה, אלא נותן לה מחצה חולין ומחצה תרומה."

פשט: אם הבעל כהן, אסור לו לתת את כל המזונות בתרומה, כי זה טורח גדול לה לשמור הכל בטהרה. הוא נותן חצי חולין וחצי תרומה.

חידושים:

1. **למה הכהן רוצה לתת תרומה?** כי תרומה באה לו בחינם — בשבילו זה "חינם". אבל חייב המזונות פירושו שהוא חייב לתת אוכל שהיא יכולה לאכול מיד בלי קשיים.

2. **האם הטעם הוא כי היא נדה?** נדון האם הטעם ל"מחצה" הוא כי אשה היא בערך חצי הזמן נדה (ולא יכולה לאכול תרומה בטומאה), או אפילו לא נדה — עצם הלחץ של שמירת טהרה הוא כבר טעם מספיק. המסקנה: זה הולך גם לא נדה — עצם הטורח של שמירת טהרה הוא הטעם.

3. **פשרה:** מצד אחד אי אפשר לדרוש מכהן שישלם יותר כשיש לו תרומה, כי התורה אמרה שאשתו רשאית לאכול תרומה. מצד שני אי אפשר לתת הכל תרומה. חצי וחצי הוא הפשרה.

הלכה יב — הוא לא רוצה לאכול ביחד איתה

הרמב"ם: "בעל שרצה ליתן לאשתו מזונותיה הראויות לה ותהיה אוכלת ושותה לעצמה והוא אוכל ושותה לעצמו — הרשות בידו. ובלבד שיאכל עמה מלילי שבת ללילי שבת."

פשט: בעל רשאי לתת לאשתו את מזונותיה בנפרד ולאכול בנפרד ממנה. אבל פעם בשבוע — ליל שבת — הוא חייב לאכול ביחד איתה.

חידושים:

1. **חייב מזונות לא פירושו לאכול ביחד** — מזה שהרמב"ם מתיר אכילה נפרדת, רואים שחייב המזונות פירושו רק שהיא לא תהיה רעבה, שיהיה לה מה לאכול.

2. **"יאכל עמה" תחת שאר, לא עונה** — הרמב"ם מכניס את הדין של "יאכל עמה מלילי שבת ללילי שבת" תחת שאר — מאוד מעניין, כי היינו חושבים שזה שייך לעונה. הרמב"ם עושה את זה חלק ממזונות/שאר — שהסטנדרט של אכילת שבת דורש שאוכלים אותה ביחד עם אנשים אחרים.

3. **חל אפילו כשהיא נדה** — כי הרמב"ם מכניס זאת תחת שאר, לא עונה.

4. **"מלילי שבת ללילי שבת"** — פירושו כמו בעונה: החייב העיקרי הוא פעם בשבוע. זה לא פירושו דווקא ליל שבת — אם הוא רבי גדול שעורך טיש בשבת, הוא יכול לעשות זאת ביום ראשון. אבל זה לא לגמרי ברור, כי הלשון "לילי שבת" יכול להתכוון שיש דין ספציפי בעונג שבת.

5. **הדין הוא תביעה של האשה** — היא יכולה למחול על זה, כי זה כנראה דבר שבממון (חלק משאר).

6. **[סטייה: מעשה עם החפץ חיים]** רבי מאיר שפירא ביקר את החפץ חיים וביקש להישאר לסעודת ליל שבת. החפץ חיים אמר: "בשמחה רבה, אבל אני יודע שאצלכם בגליציה יהיה לא נוח לשבת ליד אשה ליד שולחן אחד, ואני לא אוותר על ההלכה של יאכל עמה מלילי שבת ללילי שבת." רבי מאיר שפירא לא נשאר. זה מראה שאצל חסידים היו מוותרים יותר בקלות על דין זה, אבל החפץ חיים החזיק בו בחומרה.

הלכה יג — חייב מזונות בניו ובנותיו הקטנים

הרמב"ם: "כשם שאדם חייב במזונות אשתו, כך הוא חייב במזונות בניו ובנותיו הקטנים עד שיהיו בני שש שנים. מכאן ואילך מאכילן עד שיגדילו כתקנת חכמים."

פשט: איש חייב במזונות ילדיו הקטנים עד גיל שש, ומשם והלאה יש תקנת חכמים עד שיגדלו.

חידושים:

1. **שייכות למזונות אשתו — "כשם שש..."**: הרמב"ם מכניס את חייב מזונות הילדים לתוך מזונות אשתו. ההסבר: ילדים קטנים (עד שש) הם חלק מהאם — "ירך אמו". כשנותרים מזונות לאם, זה פירושו עם כל מה ש"נדבק" אליה — התינוקות שלה. השיעור של שש שנים מתאים ל"תינוק הצריך לאמו" (משנה עירובין).

2. **דאורייתא או דרבנן?** הרמב"ם לא אומר בבירור שעד שש הוא דאורייתא, אבל הוא מכניס זאת למזונות שהוא דין דאורייתא. זה נראה "כאילו" החכמים הכניסו זאת לדין הדאורייתא של

מוציאין ממנו בעל כרחו משום צדקה, וזנין אותן עד שיגדילו."

פשוט: הדין שאי אפשר לכפות הוא רק כשלא יודעים אם יש לו כסף. אבל אם יודעים שיש לו מספיק כסף לצדקה, לוקחים ממנו בעל כרחו — לא מדין מזונות אלא מדין צדקה, כי בצדקה יש כפייה, וקרוב קרוב קודם.

חידושים:

1. לא מדין מזונות אלא משום צדקה: היסוד: אחרי שש שנים חיוב מזונות בנים אינו חיוב ממון. אבל בצדקה יש כפייה, ובצדקה יש דין של קדימה — קרוב קרוב קודם. לכן, אם הוא אמוד, אפשר להוציא ממנו מדין צדקה.

2. מה פירוש "אמוד"? שמו את כספו, יודעים את "חשבון הבנק" שלו. "אינו אמוד" פירושו לא יודעים אם הוא עני או שיש לו כסף.

3. מזונות בנים יתר על שש — אין "עולה עמו": במזונות בניו אין דין של "עולה עמו" — מזונות לילדים הם רק צרכים בסיסיים, לא לפי הסטנדרט שהילדים רגילים אליו. בתי דין שפוסקים מזונות לפי רמת החיים הקודמת, אין להם מקור הלכתי לכך.

מזונות בנים אחרי גירושין

חידושים:

1. כל ההלכות עד עכשיו מדברות כשעדיין נשואים. חיוב מזונות בנים אחרי גירושין הוא "לא הלכה ברורה."

2. עד שש (תלוי במזונות אשתו): אם החיוב עד שש הוא חלק ממזונות אשתו, אז כשהיא לא עוד אשתו (גרופה), נופל החיוב. לפי הר"ן שאומר במפורש שזה דין של מזונות אשה — גרופה לא צריך לתת לה מזונות, וממילא גם לא לילדיה.

3. אחרי שש: אם זו רק תקנת חכמים, גם לא ברור שזה חל אחרי גירושין.

4. קושי מעשי: אפילו אם אומרים שיש תקנה נוספת, זה פירושו כשהילדים גרים אצלו. אין מקור שהאם יכולה לומר "אני אחזיק את הילדים" והוא ישלם על זה — "נר לאחד נר למאה" — בביתו זה זול יותר, זה עולה הרבה יותר לשלוח כסף לשם.

5. ביקורת על בתי הדין של היום: "בתי הדין של היום לא נוהגים כמו ההלכה, וצריך למחות."

הלכה טז — מי שהלך למדינה אחרת: מזונות לאשה כשהבעל נעדר

הרמב"ם: "מי שהלך למדינה אחרת ובאה אשתו לבית דין לתבוע מזונות — שלשה חדשים הראשונים מיום הליכתו אין פוסקין לה בהן, חזקה היא שאין אדם מניח ביתו ריקן. מכאן ואילך פוסקין לה מזונות. אם היו לו נכסים — בית דין יורדין לנכסיו ומוכרין למזונותיה."

מזונות. הרמב"ם "צודק" אבל הפוסקים לא רוצים לקבל זאת להלכה (כלומר, שעד שש הוא מדאורייתא כחלק משאר).

הלכה יז — אחרי שש: תקנת חכמים, ומה עושים כשהוא לא רוצה

הרמב"ם: "אם לא רצה — גוערין בו ומכלימין אותו ופוצרין בו. אם לא רצה — מכריזין עליו בציבור ואומרים: פלוני אכזרי הוא ואינו רוצה לזון בניו, והרי הוא פחות מעוף טמא שהוא זן את אפרוחיו. ואין כופין אותו לזונם."

פשוט: אח

רי שש שנים, אם האב לא רוצה לתת מזונות, אי אפשר לכפות אותו. גוערים בו, מביישים אותו, מפצירים בו, ואם זה לא עוזר, מכריזים בציבור שהוא אכזרי, גרוע מעוף טמא.

חידושים:

1. הבדל בין מזונות אשה ומזונות בנים: במזונות אשה הולכים לבית דין, מטילים עיקול, ולוקחים את כספו. אצל ילדים (אחרי שש) זה לא כך — כי זה לא חיוב ממון. לילדים אין שום קניין או זכות בכספו. יש לו חיוב לעשות זאת, אבל זה לא חיוב ממון.

2. שמירה חזקה של חז"ל על ממון חברו: חז"ל החזיקו מאוד חזק ש"הכסף שלך הוא שלך" — אפילו כשכולם מבינים שמי שלא נותן מזונות לילדיו הוא "חיה רעה", אי אפשר לעשות יותר מלהכריז שהוא חיה רעה.

3. פירוש "פוצרין בו": דעה אחת — מפצירים בדברים (הפצרות דברים), שזה דבר "יפה" יותר. דעה שנייה — הפצרות פירושה לא מרפים, כל יום קוראים לו, מציקים לו עד שזה קורה. הסדר: גוערין (צועקים ביחידות), מכלימין (מביישים one-on-one), פוצרין (הפצרות מתמשכת), מכריזין עליו בציבור (ביוש פומבי).

4. מקור בגמרא: הרמב"ם כותב "פחות מעוף טמא" בלשון כללית, אבל בגמרא כתוב ספציפית: "עורבא בעי בני, וההוא גברא לא בעי בני" — אפילו עורב דואג לילדיו, והאדם הזה לא.

5. [סטייה: עורב לבניו ובני ביתו] המאמר שמי שרוצה ללמוד תורה יהיה "כעורב לבניו ובני ביתו" — כאן רואים שזה לא כל כך פשוט, כי העורב כן דואג לילדיו.

6. ביוש פומבי ככלי: בפרק זה רואים ביוש פומבי ככלי חשוב לכפות אדם להתנהג עם משפחתו — שונה מנידוי, חרם, או מכת מרדות.

הלכה טז — הבדל בין אמוד ואינו אמוד

הרמב"ם: "במה דברים אמורים? באיש שאינו אמוד ואין ידוע אם הוא ראוי ליתן צדקה או אינו ראוי. אבל אם היה אמוד שיש לו ממון הראוי ליתן ממנו צדקה המספקת להן —

צדקה? התשובה: בכופין על הצדקה בפניו גם לוקחים — אבל הוא שם ויכול להיות לו טענות, יכול לומר "אין לי". **שלא בפניו יש גבול כמה אפשר לתפוס אותו.**

2. **חילוק הרמ"א:** הרמ"א אומר: מדברים כאן רק כשהוא עדיין לא התחיל לתת מזונות יתר על שש. אם הוא כבר התחיל, מניחים שזו המערכת שלו שהוא רוצה שתימשך.

3. **כופין על הצדקה — "עד שיאמר רוצה אני":** הרמב"ם אומר בכפייה "עד שיאמר רוצה אני" — זה פירושו שיש לו מצוות צדקה כשכופים אותו. אבל "רוצה אני" הוא בקרבן, לא בצדקה — בצדקה פשוט לוקחים.

הלכה יט — מי שנשתטה

הרמב"ם: "מי שנשתטה — בית דין יורדין לנכסיו ומוכרין, וזנין אשתו ובניו ובנותיו שהן בני שש או פחות ומפרנסין אותן."

פשט: שוטה — בית דין מוכר את נכסיו לאשה וילדים קטנים, אבל לא לילדים יתר על שש.

חידוש: כופין על הצדקה לא שייך בשוטה — הוא לא יכול לתת, הוא לא יכול לומר "רוצה אני". זה מאשר את הכלל שיתר על שש שלא בפניו (או כשהוא שוטה) אי אפשר לכפות מדין צדקה.

הלכה כ — שיטת הגאונים (רי"ף) — פסיקת מזונות כשהבעל נעדר

הרמב"ם: "יש מן הגאונים שהורה שאין פוסקין מזונות לאשה שהלך בעלה... עד שיהיה שטר כתובה יוצא מתחת ידה... שמה נטלה כתובתה מבעלה או מחלה כתובתה לו... ויש מי שהורה שפוסקין לה בחזקת שלא נטלה ולא מחלה ואין מצריכין לה להביא כתובה. ולזה דעתי נוטה במי שהלך בעלה הואיל ויש לה מזונות מן התורה... אבל אם מת בעלה... עד שתביא כתובה... שאוכלת בתקנת חכמים... ומפני שזונוית מנכסי יורשים ולעולם טוענין ליורש."

פשט: מחלוקת בין גאונים: (1) לא פוסקים מזונות בלי כתובה — כי אולי הבעל כבר שילם או היא מחלה; (2) פוסקים כן, כי יש חזקה שהיא לא קיבלה. הרמב"ם פוסק הבדל: בהלך בעלה — פוסקים בלי כתובה; במת בעלה — רק עם כתובה.

חידושים:

1. **מושג הרמב"ם "גאונים":** הרמב"ם קורא לרי"ף "גאונים". הרמב"ם סובר ש"גאונים" פירושו כל החכמים מאחרי התלמוד עד זמנו — לא ספציפית התואר "גאון" כראש ישיבה. הוא מתכוון בזה לומר שזה לא אמורא (שבוודאי היינו פוסקים כמותו), אלא הלכה מאוחרת יותר שאפשר לחלוק עליה.

2. **יסוד החילוק של הרמב"ם בין הלך בעלה ומת בעלה:** בהלך בעלה — מזונות הם מן התורה (כמו שהרמב"ם פסק קודם),

פשט: שלושת החודשים הראשונים — בית דין לא פוסק מזונות, כי מניחים שהבעל השאיר משהו בבית. אחרי שלושה חודשים — בית דין מוכר את נכסיו למזונותיה.

חידושים:

1. **"אין אדם מניח ביתו ריקן"** — זה לא פירושו דווקא אוכל לשלושה חודשים, אלא דברי ערך שהיא יכולה למכור. בית הדין לא צריך להיות מעורב — "תסתדרי בעצמך".

2. **מעשה ידיה כשהבעל נעדר:** אף על פי שבדרך כלל מעשה ידיה תחת מזונות, אבל כשהבעל נעדר — **"ואין מחשבין עמה על מעשה ידיה עד שיבוא בעלה"** — לא עושים חשבון עם מעשה ידיה עד שהבעל חוזר. כשהוא חוזר — אם מצא שעשת, הרי זה שלו" — הוא יכול לתבוע את מעשה ידיה.

הלכה יז — אם לא עמדה בדין: היא מכרה בעצמה

הרמב"ם: אם היא לא הלכה לבית דין אלא מכרה בעצמה מנכסיו למזונות — מכרה קיים, ואינה צריכה הכרזה ולא שבועה.

פשט: אם היא מכרה בעצמה בלי בית דין — המכירה תקפה, בלי הכרזה ובלי שבועה.

חידושים:

1. **הכרזה** — הכרזה פירושה הודעה פומבית (כמו מודעה בעיתון) שמוכרים את הנכס של פלוני, כדי לקבל מחיר הוגן. בדרך כלל כשמוכרים שלא בפניו צריך הכרזה, אבל כאן היא לא צריכה.

2. **שבועה** — קשר ל"שבועת אלמנה" — כשהיא באה לגבות את כתובתה אחרי מותו, אז מגלגלים עליה שבועה — **"שלא מכרה אלא למזונות שהיא צריכה להן"** — שמכרה רק מה שבאמת הייתה צריכה. המושג "מגלגלין" פירושו: כיוון שהיא צריכה להישבע על דברים אחרים (כתובה), משביעים אותה גם על המכירה.

3. **עד שיבוא בעלה ויטעון** — כשהבעל חוזר הוא יכול לטעון שהיא לא מכרה טוב. הכרזה כבר מאוחר מדי, אבל שבועה הוא עדיין יכול לדרוש.

הלכה יח — מוכרין למזון בניו ובנותיו שהן בני שש או פחות

הרמב"ם: "וכשם שמוכרין למזון האשה שהלך בעלה, כך מוכרין למזון בניו ובנותיו שהן בני שש שנים או פחות. אבל יתר על שש — אין זנין אותם מנכסיו שלא בפניו, אף על פי שהוא אמוד."

פשט: מזונות לילדים קטנים (עד 6) — כן, כי זה אותו גדר כמו מזונותיה. אבל יתר על שש — לא, אפילו יודעים שיש לו כסף.

חידושים:

1. **למה אי אפשר לכפות שלא בפניו על צדקה?** אולי כי צדקה הוא צריך לתת — כשלוקחים ממנו שלא בפניו זה לא נקרא

נשבעת בנקיטת חפץ שלא הניח לה ונפטרת."

פשט: כשבית דין מכר נכסים למזונות, והבעל חוזר וטוען שהשאייר — היא צריכה להישבע שהוא לא השאיר, והיא פטורה. הוא המוציא.

הלכה כד — לא תבעה ולא מכרה

הרמב"ם: "לא תבעה ולא מכרה אלא שהתה עד שבא... הוא אומר 'הנחתי' והיא אומרת 'לא הנחת אלא לויתי ונתפרנסתי'... נשבע שבועת היסט שהניח לה ונפטר, וישאר החוב עליה."

פשט: אם היא לא הלכה לבית דין, אלא לוותה בעצמה, ועכשיו היא תובעת שהוא ישלם את חובותיה — היא המוציאה מחברו, והוא נשבע שבועת היסט שהשאיר, והוא פטור.

חידוש: הבעל לא חייב לשלם את החובות של האשה שהיא לקחה על עצמה.

הלכה כה — מכרה מטלטלין ואמרה במזונות מכרתי

הרמב"ם: "מכרה מטלטלין ואמרה 'במזונות מכרתי' והוא טוען 'מזונות הנחתי' — נשבעת שלא הניח ונפטרת."

פשט: אם היא מכרה את המטלטלין שלו ואומרת שזה היה למזונות, והוא אומר שהשאיר — היא צריכה להישבע והיא פטורה (הוא המוציא, כי הוא רוצה בחזרה את המטלטל).

הלכה כו — דחקה עצמה ביום ובלילה ואכלה

הרמב"ם: "דחקה עצמה ביום ובלילה ואכלה — אין לה כלום."

פשט: אם היא התאמצה ועבדה קשה מאוד (יותר ממה שהיא חייבת) וחיה מזה, היא לא יכולה לתבוע אחר כך תשלום על העבודה הנוספת.

חידוש: היא יכולה ללכת לבית דין ולקבל מזונות, אבל היא לא עשתה זאת. מעשה ידיה פירנס אותה, והבעל השתחרר בזה. היא לא יכולה עכשיו לטעון שהוא צריך "להחזיר" לה על העבודה הנוספת.

הלכה כז — המדיר את אשתו מליהנות לו

הרמב"ם: "המדיר את אשתו מליהנות לו, בין שפירש עד זמן פלוני בין שלא פירש אלא סתם, ממתינין לו שלשים יום. אם תמו ימי נדרו או התיר נדרו הרי מוטב, ואם לאו יוציא ויתן כתובה." במשך שלושים הימים: "תהיה היא עושה ואוכלת" — היא עובדת ואוכלת מהרווחים שלה. אם מעשה ידיה לא מספיק, אחז מחבריו יפרנס אותה "דברים שהיא צריכה להן יתר על מעשה ידיה."

ממילא בית הדין יכול להיכנס לנכסיו בלי כתובה, כי זה חיוב דאורייתא. במת בעלה — מזונות הם רק מתקנת חכמים (תנאי כתובה — "שיושבת בביתו ניזונית מנכסיו"), ממילא היא צריכה להביא כתובה.

3. **סיבה נוספת במת בעלה:** מפני שניזונית מנכסי יורשים, ויש כלל "טוענין ליורש" — בית הדין מייצג את היורשים כי הם לא יודעים את המציאות, הם "חדשים בתמונה."

הלכה כא — לוותה ואכלה / עמד אחד מדעת עצמו

הרמב"ם: "הלך בעלה ולוותה ואכלה, כשיבוא חייב לשלם. עמד אחד מדעת עצמו וזנה משלו, אם יבוא הבעל אינו חייב לשלם לו, והרי זה איבד את מעותיו, מפני שלא ציוהו לזונה והיא לא לוותה ממנו."

פשט: אם האשה לוותה על חשבון הבעל — הוא חייב לשלם כשהוא חוזר. אבל אם שכן פירנס אותה מעצמו בלי שביקשו ממנו — הוא מפסיד את כספו.

חידושים:

1. **ההבדל בין לוותה ועמד מדעת עצמו:** בלוותה הבעל הופך לבעל חוב, כי כספו משועבד למזונותיה. אבל בעמד מדעת עצמו — הוא לא לווה, היא לא לוותה, אף אחד לא ביקש ממנו.

2. **חידוש בטבע חיוב המזונות:** מזונות אינו חיוב ממוני שהבעל חייב להוציא סכום מסוים על מזונות אשתו במשך חייו. זה לא שהוא חייב סכום. כשהיא כבר אכלה מהשכן, חיוב המזונות לאותו זמן כבר לא קיים — כמו שרואים מ"המותר לבעל". החיוב הוא חיוב מעשי לפרנס, לא חוב.

הלכה כב — תלי מעשה ידיך במזונותיך

הרמב"ם: "הבעל שאמר לאשתו בשעה שהלך 'תלי מעשה ידיך במזונותיך' — אין לה מזונות. שאילו לא רצת בדבר זה ולא סמכה דעתה, היה לה לתבוע או לומר לו 'אין מעשה ידי מספיקין לי'."

פשט: אם הבעל אמר לפני שנסע "חיי ממעשייך", והיא שתקה — אין לה מזונות, כי שתיקתה היא הסכמה.

חידושים:

- זה מתאים לדין הקודם שאשה יכולה לומר "איני ניזונית ואיני עושה." כאן, בשתיקה, היא קיבלה את אותו הסכם.

- למה בית הדין לא מעריך אם מעשה ידיה מספיק? כי אין זה קשור ל"מספיק" — זו שאלה של רצונה. אם היא רוצה להסכים, זה תקף אפילו אם זה לא מספיק.

הלכה כג — פסקו לה מזונות ומכרו — ובא הבעל וטוען

הרמב"ם: "הרי שעמדה בדין ופסקו לה מזונות ומכרו בית דין ונתנו לה... ובא הבעל וטוען 'הנחתי לה מזונות' — הרי זו

הלכה כט — נדרה היא שלא תאכל — וקיים לה הוא נדרה הרמב"ם: "נדרה היא שלא תאכל אחד מכל הפירות וקיים לה הוא נדרה, או שנדרה בנזיר ולא הפר לה... אם רצה שתשב תחתיו — [הרשות בידו]. ואם אמר איני רוצה באשה נדרנית — יוציא ויתן כתובה, שהרי היה בידו להפר והוא קיים לה ברצונו."

פשט: כשהאשה עצמה עושה נדר (לא לאכול פירות, או נזירות), והבעל קיים (לא הפר), יש לו שתי אפשרויות: (א) לסבול את נדרה, (ב) לגרש אותה עם כתובה. אבל הוא חייב לתת כתובה כי הוא עצמו אשם — הוא יכול היה להפר ולא עשה זאת.

חידושים:

1. למה כתובה: "שהרי היה בידו להפר" — היתה לך אפשרות לעצור את הנדר, לא עשית זאת, אתה עצמך אשם. לכן אתה לא יכול לטעון מקח טעות או להפחית כתובה.

2. הבדל מעניין: בנדר של הבעל (הלכה קודמת) לא כתוב "אם רצה שתשב תחתיו" — כי כל הנשים לא רוצות בעל שמטיל עליהן נדרים, זה פשוט שהיא רוצה לצאת. אבל בנדר של האשה עצמה כן כתוב שהבעל יכול להסכים להישאר — כי כאן זו המשוגעת שלה, והוא יכול לסבול זאת אם הוא רוצה.

3. גט הוא תמיד יכול לתת: השאלה אינה האם הוא יכול לגרש (זאת הוא תמיד יכול לעשות בלי לשאול), אלא האם הוא חייב לתת כתובה. וכן, הוא חייב, כי הוא עצמו אשם.

בזה סיימנו את פרק י"ב מהלכות אישות — הפרק שעוסק בארבעה עשר הדברים (חיובי הבעל לאשתו וזכויותיו), כלליהם, מה אפשר להתנות ומה לא, פרטי המזונות, מזונות בנים, מזונות כשהבעל נעדר, והלכות המדיר את אשתו.

פשט: כשבעל עושה נדר שאשתו לא תהנה ממנו, ממתנים שלושים יום. אם הוא לא מתיר את הנדר, הוא חייב לגרש אותה עם כתובה, כי הנדר סותר את חיוביו אליה.

חידושים:

1. **פרנסת החבר אינה חלק מהאיסור:** אף על פי שהחבר מפרנס אותה במקום הבעל (כי לבעל יש חיוב), היינו חושבים שזה גם אסור כי זו למעשה הנאתה דרך שליח. החידוש: הנדר לא חל על החברים — אף על פי שהוא עושה זאת בשבילו, זה לא נחשב כהנאה מהבעל.

הלכה כח — המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות

הרמב"ם: "המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות — ממתנין לו שלשים יום, יתר על כן יוציא ויתן כתובה. אפילו הדירה שלא תטעום מאכל רע, ואפילו ממין שלא אכלה אותו מימיה — יוציא אחר שלשים יום ויתן כתובה."

פשט: אפילו נדר על דבר קטן — מאכל רע, או פרי שהיא מעולם לא אכלה — מספיק לחייב גט עם כתובה אחרי שלושים יום.

חידושים:

1. **העיקרון:** זה לא עניין של נזק מעשי, אלא עניין עקרוני — בעל לא יכול לשעבד ולהטיל יסורים על אשתו. "פאזה דיקטטורית" אינה מותרת בחתונה יהודית.

2. **[סטייה: דיאטה]** אם בעל מצווה על אשתו לעשות דיאטה (לא לאכול דברים מסוימים), האם זה אותו דין? זו "הדרך המיושנת לצוות לעש

ות דיאטה." **לכפות אסור** — אי אפשר לכפות על אשה.

תמלול מלא

פרק י"ב הלכות אישות — חיובי האיש והאשה

הקדמה: קביעות עתים לתורה

ר' יצחק: מורי ורבותי, היום יום, והיום לומדים פרק ברמב"ם. איזה פרק?

ר' יואל אשר: הולכים ללמוד את הפרק השנים עשר.

ר' יצחק: בהלכות?

ר' יואל אשר: אישות. כן. אני לא יודע אם היום מחייב את הלימוד. להיפך, אומרים לנו שצריכים, אם היינו יכולים היינו לומדים את כל הרמב"ם ביום אחד. אי אפשר, אז עשו גדר של כל יום קצת. זה לא שהיום מחייב, היום הוא... תשמע,

ר' יצחק: אולי כן. יש חיוב ללמוד תורה כל יום, יומם ולילה. בעצם, ראיתי מצדיק, שיש חיוב כזה ללמוד כל יום, כמו שיש חיוב

להניח תפילין ולהתפלל כל יום. בשניהם התייגענו איך עומד החיוב היומי, כן? כתוב שצריך להתפלל, כתוב שצריך להניח תפילין, לא כתוב כל יום. אבל כולם מבינים שמת? כל יום. אז זה אותו דבר תורה.

ר' יואל אשר: חיובים שאדם צריך לעשות, שכולם מבינים שזה דבר אנושי. אהה. כמו שכל אחד הבין שעם אשתו צריך לדבר כל יום. למרות שלא כתוב בפרק שאנחנו הולכים עכשיו ללמוד. כל המשא ומתן איתה זה כל יום. כי,

ר' יצחק: פעם בשבוע כתוב בפרק.

ר' יואל אשר: פעם בשבוע אוכל עמה. אבל אני אומר, לא כתוב ברור מפורש. אבל, יום הוא משהו מסוים, לא פתחתי דבר טוב ביום הזה, רוצים שכל יום יהיה משהו משמעותי. נו. בא בימים, כן, אברהם אבינו בא בימים.

ר' יצחק: זה גם כאלה שמקבלות רק כתובה מנה, מה שלא יהיה, זה לא חילוק. נכון,

ר' יואל אשר: במחיר היה, הרמב"ם לא נכנס למחיר, הוא אומר אבל את עצם החיובים. אהה. אז כך: **"יתחייב לה"**, כאן האיש, האיש שנושא, ה"אדם" שמדברים עליו כאן, נעשה חייב **"בעשרה דברים"**. הוא נעשה חייב, הוא מקבל חוב לעשות, היא מצידה צריכה לתת עשרה דברים. **"ויזכה בארבעה דברים"**, הוא מקבל מאשתוארבעה דברים.

זה אומר, מעניין שהוא לא אומר "והיא מתחייבת לו בארבעה דברים", כי זה לא שזה חובה. "ויזכה", הוא זוכה בארבעה דברים.

דיון: חובה וזכות – לשון פיננסי

ר' יצחק: את זה מנהלים כך מן הסתם, אני מתכוון זה חובה וזכות. אה, חובה וזכות. כן. אנחנו מאוד רגילים לחקירה אחרת, זה אחד הדברים שאמרתי למישהו לפני זמן מה שיש סוד. חובה וזכות זה לשון שאנחנו משתמשים בו הרבה מאוד כמו חוב פירוש עבירה, זכות פירוש זה עסק זכות, כן?

אבל אני מתכוון שבמקור, זה לשון כך. הלשון חובה וזכות זה לשון של בנק. זה אומר באנגלית, חובה פירוש דביט, וזכות פירוש קרדיט. לכן אומרים גם שמקבלים קרדיט, כן, זה לא אומר שמקבלים כרטיס אשראי, זה אומר, אגב, כרטיס אשראי זה לא כרטיס אשראי, כרטיס אשראי זה כרטיס חוב,

ר' יואל אשר: אתה נעשה חייב, הוא נותן לך קרדיט,

ר' יצחק: כן, של מי הקרדיט הוא כרטיס האשראי? של הבנק, כן, כל פעם שמשלמים בכרטיס אשראי הוא מקבל קרדיט, לא אתה. בכל אופן, אהם כמו יש עליו טענות בסילוק פירוש יש לי זכות א, כן. לא, זה קצת מצחיק כי כרטיס דביט וכרטיס קרדיט הם שניהם, הם בדיוק הפוך. אוקיי. בכל אופן, אוקיי.

אהם, בקיצור אני רק רוצה לומר שחוב וזכות, במקור, זה לשון של כסף, חוב פירוש אתם חייבים כסף וזכות פירוש מגיע לכם כסף, משתמשים בזה בדרך השאלה כשאומרים חובה עליו, אתה אמרת חובה עליו, הוא יצטרך לתת, זה יותר כמו זה נעשה אובליגציה חוב פיננסי בעיקר, יש חלקים דברים שלא ממש פיננסיים, נראה, אבל זה נעשה כמו א, אהם כמו שאומרים

ר' יואל אשר: אובליגציה מצידו.

ר' יצחק: והוא זוכה, יש לה אובליגציה כלפיו. כן, כל פעם שיש חוב וזכות בצד השני יש זכות וחוב, רק מדברים מהפרספקטיבה שלו עכשיו, לכן הוא אומר כך מאוזן, מבין, כי הוא מדבר מהפרספקטיבה של האיש.

ר' יואל אשר: אחר כך יתחיל כי אפשר לומר והאשה נעשית חייבת בארבעה דברים לו, כן.

ר' יצחק: וגם היא זוכה בעשרה דברים, מצידה זה הפוך. זה קונספט יחסי חוב וזכות.

שלושת החיובים מן התורה: שארה כסותה ועונתה

ר' יצחק: הוא בא, כל הימים היו ימים טובים. על כל פנים, אז, לא רואה, הוא מתמקד עדיין בדבר הלא נכון השוטה. הוא ממשיך לעשות אחד. בכל אופן, אז אני מחזיק כן שיש חיוב. אז צריך להבין אנשים חושבים שקביעות עתים לתורה זה סתם ענין, זה בערך חיוב כמו להניח תפילין כל יום. אל תגיד שיש יהודים שאפשר למצוא קהילות על זה גם, אבל זה בערך חיוב כזה.

ויש שאומרים שאפילו מי שהוא אברך בכולל או מחזיק שעבודתו תורתו אומנותו כמוני, עדיין יש לו חיוב של קביעות עתים לתורה. אז זה השיעור שלנו, ללמוד פרק רמב"ם ונוהגים כל יום, או כמה פעמים בשבוע, בכל אופן. נו.

הקדמה לפרק י"ב: החיובים של איש ואשה

ר' יואל אשר: נו. הפרק הוא פרק חשוב מאוד. הפרק השנים עשר של הלכות אישות. אני חתן רבי, את הפרק הזה אני לומד הרבה, אני עובר עם החתנים שלי הרבה. אהה. כי זה נותן קצת מבט מה החיובים, החיובים ההדדיים, החיובים של האיש לאשה, ושל האשה לאיש. וזה גם מסודר יפה מאוד, הרמב"ם מאוד מסדר בפרק הזה.

ר' יצחק: זה גם בואו נגיד קצת יותר. יש גם עוד דבר, זה גם הקדמה לכל השאר, העשרה פרקים הבאים או יותר, זה בעצם פירוש של הפרק הזה. הפרק הזה הרמב"ם נותן את הכללים, כללים ואחר כך הוא מונה כל אחד מהם אחד אחד.

ר' יואל אשר: אנחנו כבר למדנו על זה שיש כתובה. והיא היתה חלק מהלכות נישואין, כי כותבים את זה בחתונה, זה דבר מסוים שעושים.

ר' יצחק: אסור,

ר' יואל אשר: אסור להתחתן בלי זה. אסור להתחתן בלי זה, כן? אז זה מחובר לקידושין, זה אחד הדברים שעושים בנישואין. וכאן מדברים כבר אחרי נישואין. מה עכשיו? מה הם חייבים זה לזה, האיש והאשה?

הלכה א: עשרה דברים וארבעה דברים

ר' יצחק: כן. אוקיי, יכול להיות אומר הרמב"ם כך, או בכל אופן, הדברים שחייבים בכתובה.

ר' יואל אשר: כן. נו, אומר הרמב"ם כך: **"כשנושא אדם אשה, בין בתולה בין בעולה"**. זה אומר, ראינו קודם שלגבי הסכום של כמה גדולה הכתובה תהיה, מנה או מאתים, יש חילוק בין בתולה או בעולה. אהה. ואותו דבר בין ישראל או גיורת או משוחררת, שיש להן דין כמו בעולה. נכון. אבל עכשיו רוצה הרמב"ם לומר שאין שום חילוק.

אומר הרמב"ם, **"כשנושא אדם אשה בין בתולה בין בעולה, בין גדולה בין קטנה, אחת בת ישראל"**, מעניין, הוא עובר מ"בין" ל"אחת", זה לשון יפה יותר אולי, **"אחת בת ישראל ואחת הגיורת או המשוחררת"**, בין אם היא יהודיה מלידה, או מי שהיא יהודיה כי היא נעשתה יהודיה דרך גיור, או דרך היותה שפחה שנעשתה משוחררת.

פנים, בואו נלך איך הרמב"ם לומד, איך רש"י אומר שם על המקום, איך פוסקים.

וגם יש על זה מחלוקת בהלכה, האם זה שהרמב"ם אומר שרק השלושה הם מן התורה, הרי הרמב"ן אומר שרק רק עונה היא מן התורה. וראשונים אחרים, כאן נראה כבר שש הראב"ד אומר על זה שהרמב"ם לא מונה בין הדברים שמן התורה, יש שיטות שזה כן מן התורה. אבל זה איך הרמב"ם פוסק. כן.

יישום מעשי: צרכים פיזיים, חברתיים ורגשיים

ר' יואל אשר: אם אני יכול להגיד לך, אתה אוהב כשאני אומר תורות, אבל כשאני אומר אני רוצה לעשות את זה לחתנים שלי מאוד אה מעשי להיום, אומר אני ששארה כסותה ועונתה פירושו: שארה פירושו כל הצרכים הפיזיים שלה, אוכל. כסותה פירושו בגדים, אבל בגדים פירושו לומר את כל ה... זה יותר ענין של כבוד, שהיא תהיה לבושה בכבוד. אז אפשר לומר כמו כל הצרכים החברתיים שלה, שהיא תהיה לבושה כמו שהיא רוצה להיות לבושה, כמו שמכובד במקום ההוא. נראה אחר כך דווקא שצריך לתת את הבגדים שמכובדים, שהיא תוכל לומר אני לא רוצה להתבייש, אני לא רוצה ללכת לבושה כמו אורחה פרוחה.

ועונתה פירושו ה... הקשר, ה ה הצרכים הרגשיים אפשר לומר. אבל זה כבר אה 2026 אה שיחת חתן רבי. בואו נחזור לרמב"ם. אוקיי. אומר הרמב"ם הלאה, אלה השלושה הראשונים.

דיון: השורש של "עונה"

ר' יואל אשר: מממ אם ס'אי ס' אה, מה שכן מעניין זה שהמילה עונה, המילה עונה פירושה זמן.

ר' יצחק: כך אתה אומר. מי אמר לך את זה, אגב?

ר' יואל אשר: אם כמו אם לשון כמו מה? עת עונה. עונה אחת פירושו 12 שעה. ויש עוד מקומות שבהם עונה פירושו זמן? איפה? אם עונת, עונת, עת ענוים הגיע. עונת, זה דבר כמו עונת,

ר' יצחק: זמן של משהו.

ר' יואל אשר: אבל אחר כך זה נעשה ברור לגמרי, כי כשנכנסים למצוות עונה מדברים מיד על איזה זמן. אז זה פירושו שלא השתמשו במילה תשמיש, אלא השתמשו בזה שמזמן לזמן צריך להיות איתה.

ר' יצחק: כן, אז אני בכלל לא בטוח שעונה פירושו זמן. עונה כתוב בתורה רק פעם אחת, ועונתה לא יגרע. ואני מתכוון שעונה פירושו תשמיש בלשון באנגלית.

ר' יואל אשר: יש בכל התנ"ך עוד פעם את המילה עונה?

ר' יצחק: לא, לא, כך אומר מעונה אלקי קדם,

ר' יואל אשר: מה פירוש מעונה?

ר' יצחק: כן, זה פירושו א מקום מגורים.

ר' יואל אשר: אה, מעון. מעון. מעון. אה, אז יש דווקא הרבה ראשונים שאומרים שעונתה פירושו כמו כסותה, פירושו מעון. אה, יש ה הראשונים,

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם כך: **"והעשרה"**, העשרה, כן, העשרה, הוא אמר שנעשים חייבים בעשרה דברים והוא מקבלארבעה דברים, אז זה סך של ארבעה עשר דברים שמדברים כאן, אומר הרמב"ם את העשרה קודם, העשרה שהאיש חייב לאשה, **"שלושה מהן"**, שלושה מהם,

ר' יצחק: הם **"מן התורה"**.

ר' יואל אשר: זה אומר פירוש הכתובה שדיברנו עליה עד עכשיו היא לא מן התורה, לפחות לפי הרמב"ם?

ר' יצחק: כן, הוא יגיד בעוד רגע.

ר' יואל אשר: כן. אז רק שלושה מהם הם מן התורה. **"ואלו הן"**, אילו שלושה הם? **"שארה כסותה ועונתה"**, כמו שכתוב בפסוק במשפטים שכאשר אדם מתחתן עם אמה עבריה, ברגע שהיא נשאת אשתו,

ר' יצחק: אפילו אם הוא לוקח עוד אשה אחרת,

ר' יואל אשר: הוא נשאר עם חיוביו כלפיה של שארה כסותה ועונתה לא יגרע, שלא ימנע, וזה דאורייתא. אז הרמב"ם מסביר מה פירוש שלושת המילים: **"שארה אומר הרמב"ם, "אלו מזונותיה"**. שארה פירושו שהוא צריך לפרנס אותה,

ר' יצחק: את האוכל שלה. זה אומר, שאר זה לשון מזונות, כמו שאונקלוס מתרגם שארה זיונה. אה אני לא יודע איפה עוד מוצאים שאר זה לשון מזונות,

ר' יואל אשר: אבל כך אומרת ההלכה כך פוסק הרמב"ם. משארתי פירושו הבצק שלה, הקמח שלה. אולי, אולי. אוקיי. **"כסותה" אומר הרמב"ם, זה "כמשמעו"**. את זה מבינים כולנו. כסותה פירושו אה להתכסות, זה פירושו הבגדים שלה. כן, זה בגדים. הבגדים שלה. פירוש, תרגום עברי. כן. **"ועונתה" פירושו "לבוא עליה כדרך כל הארץ"**. עונתה פירושו ביאה. כן, אם, א כן.

נו. יש על זה הרבה מאוד שיחות במפרשי המקרא על המקום, ובגמרא בכתובות. יש שלומדים אחרת. אבל עכשיו נלך עם הרמב"ם. אם,

דיון: שיטות אחרות בפירוש שארה כסותה ועונתה

ר' יצחק: יש שלומדים שמה?

ר' יואל אשר: למשל הרמב"ן לומד שהמזונות אינם מן התורה, אלא רק העונה היא מן התורה. והוא לומד פשט, שארה כסותה ועונתה - כל שלושתם מדברים על תשמיש המטה, על היות עם אשה. אז שארה פירושו להיות עם אשה, ו ו אה כסותה ועונתה פירושו האופן איך צריך לעשות את זה, שיהיה דווקא בקירוב בשר, או אולי לא, עונתה פירושו פירושו כמו שאנחנו יודעים, עונה, שארה פירושו שיהיה בקירוב בשר, וכסותה פירושו שיהיה בדרך מכובדת, כך לומד הרמב"ן.

ואחרים בגמרא לומדים ששארה פירושו פירושו אם, פשוט הפוך, ששארה פירושו ביאה, ו ועונתה פירושו אם, מזונות. אבל על כל

ר' יואל אשר: אבל הוא אומר משהו יותר. אה, הקביעות, שזה לא משהו דבר טהור ששניכם יש, יש כזה דבר. יש שאתם שניכם מותרים להיות בתשמיש כי אתם כבר לא לפני, לא.

ר' יצחק: זה לא עונה.

ר' יואל אשר: סתם פוגש אשה בשוק. לא, בוודאי. אבל זה יותר, זה שאתם תקדישו זמן להיות ביחד, משהו כזה.

ר' יצחק: נכון, בוודאי. יכול להיות בוודאי בואו אנחנו, כן כן, יש אנשים הכל הכל מה שאנחנו אומרים אנשים. אנחנו משוחחים על זה כי אנחנו לומדים את התורה מחדש, אחרת. אז אני אומר, בלשון חכמים בטוח שעונה, כמו שאבן ג'נאח כאן מביא, עונה אומרים כמה פרישה? אז עונה סמוך לווסתה. אגב, אז אפשר גם לתרגם עונה כאילו הזמן, אם מישהו היה רוצה דווקא. בדיוק שם כתוב הלשון עונה, מעניין.

ר' יואל אשר: כמה עונה? או יום או לילה.

ר' יצחק: משמעות המילה "עונה"

ר' יצחק: משמעות המילה היא שעונה פירושה יום. לא, עונה היא, אני הייתי מתרגם שם. אגב, הוא מביא שיש פעם אחת בתפילת תענית כתוב לשון "ובעת ובעונה הזאת". גם אני זוכר בסליחות שאומרים ביום כיפור אומרים משהו כזה, "ובעת ובעונה הזאת גלוי וידוע לפניך שאין לנו לא כהן".

ר' יואל אשר: יש הרבה מקומות, "בכל עת ועונה". אבל אכן בתנ"ך יש מעט מאוד.

ר' יצחק: נכון. אבל יכול להיות, אני יכול לומר על פי קבלה שם גם כן, אבל יכול להיות שכאשר הגמרא אומרת שיפירוש עונה סמוך לווסת, מכוונת לעונה כפשוטו. זמן שהיו יכולים להכיר קובע עליו, כמה הוא הזמן, יום או יום שלם, מעת לעת, או יום ולילה. אבל יכול להיות שנראה כאן יותר, אם אומרים שעונה פירושה כמו שהוא אומר כאן תשמיש, כלומר עונה היא כמו שיש שם דבר לכמו שאתה אומר הקביעות, או הקביעות זמן לתשמיש, זה נקרא עונה. ועם זה כבר נעשה מושאל שכל זמן יכול כבר להיקרא עונה. זה כבר השלב הבא אולי.

ר' יואל אשר: נכון, אוקיי.

סטייה: המילה "מעונן" וקשרה ל"עונה"

ר' יצחק: יש לך גם, מעונן הוא בזמן משהו.

ר' יואל אשר: מעונן ומכשף, כן.

ר' יצחק: לפי רבי עקיבא. מעונן הוא נותן עונות, כן. יש מחלוקת... מחלוקת בגמרא מה הוא מתכוון. הרמב"ם פוסק כך, שמעונן הוא נותן שעות. אבל אכן למה אף אחד לא מביא כאן מעונן? כי זה עונתה, זה כפול, זה עונן, אולי אחרת. גם אכן מעניין.

ר' יואל אשר: אוקיי, אולי זה קשור עם ענני ענן או סוגים אחרים של מילים לגמרי. כן.

ר' יצחק: הפשט של מקרא. אפשר להבין אם רוצים, אבל למשל המילון שם את זה בשורש אחר. ו

דיון על המשמעות של "עונה" – זמן או תשמיש?

דיון: מה פירוש המילה "עונה"?

ר' יצחק: המילון אומר שעונה זה פירוש לתשמיש? כן, יכול להיות שהפוך. אולי הפוך, אולי כי תשמיש הלכות עונה יש כמו שאתה אומר זמנים, אז נעשה שעונה פירושו זמן. רואים יותר מסתם.

ר' יואל אשר: שעונה פירושו לא סתם שלאיש יש זכות וכשמתאים לו הוא לא יכול שום זכות, יש לו חובה. שיש לו חובה להתגבר על עצמו שמזמן לזמן הוא הולך לדאוג לצרכים שלה, כן.

ר' יצחק: חשבתי משהו מסיבה כלשהי שעונתה זה מלשון "תחת אשר ענה". יכול להיות, אתה רואה שהשורש ענה יכול לומר, יכול להיות אז זה פירושו שלא ברצונה.

ר' יואל אשר: ענה פירושו לא עיניו.

ר' יצחק: אבל יכול להיות ש, לא, יכול להיות שענה פירושו הוא שכב איתה, ואז בהקשר זה רע. אבל כאן, כך יש גם.

ר' יואל אשר: מה פירוש שכל פעם לענות, עיניו, "ועניתם את נפשותיכם" יהיה מאותו שורש.

ר' יצחק: אני זוכר שאחד המקורות שיש איסור תשמיש ביום כיפור זה כי כתוב תענו, וזה כינוי לתשמיש. "תענה את בנותי", כן. "תענה את בנותי" וכולי. זה מוזר, תענה זה לא זה לא טוב, ואחר כך עונה זה כן טוב. אני לא יודע, אולי זו טעות לחבר את שני הדברים.

ר' יואל אשר: אני חושב על כמו עונה האמורה בתורה היא בכל יום. כן כן. על זה רואים שהמילה עונה עצמה פירושה עת.

ר' יצחק: זה פירושו שיש לזה שיעור זמן.

ר' יואל אשר: שיקדיש לה זמן. כן, לתשמיש. נכון,

ר' יצחק: אבל זה כמו שלמדנו קודם בתחילת השיעור. כל דבר שצריך לעשות, צריך לעשות באיזה זמן. אנחנו בני אדם חיים בזמן.

ר' יואל אשר: לא, אבל מה שאני מתכוון לומר זה שלכבוד זה עונה פירושו באמת נשאר זמן. זה רק סוג של שם מושאל. הזמן של מה? הזמן שבו האיש עם האשה.

ר' יצחק: אז זה אני אומר. אני מתכוון שזה, שלנו, אנחנו נשמע לנו כך כי אנחנו, אולי כי החז"ל איך משתמשים הם במילה עונה?

ר' יואל אשר: עונה דאורייתא היא קביעות לתשמיש.

ר' יצחק: נכון, אז יכול להיות עונה פירושו זמן תשמיש, לא זמן.

ר' יואל אשר: לא תשמיש, זמן תשמיש.

ר' יצחק: אוקיי, בואו נגיד. אבל אני מבין, כי תשמיש פירושו כאילו אתה לא יודע, משהו כזה קביעות.

שעונה פירושה זמן. העובדה שכמו שלכל אדם יש זמן רגיל כשהוא עם אשתו, אני לא יודע. לא.

ר' יצחק: אבל להיפך. הרמב"ם סובר שכדרך כל ארץ, שיהיה דווקא ביאה, ביאה רגילה, לא... לבוא עליה, כדרך כל ארץ... אני מתכוון שזה פשוט, לא, אני מתכוון כדרך כל ארץ הוא אומר, כי זה הכל יופמזם, נכון? אף אחת מהמילים לא אומרת כלום. לבוא פירושו לבוא, זה לא אומר כלום.

ר' יואל אשר: כדרך כל הארץ גם לא אומר כלום.

ר' יצחק: הרמב"ם לשיטתו שלשון הקודש אין בה מילים מגנות. כן, אז הוא אומר דרך שתבין בבירור מה הוא מתכוון. אבל... אה.

הלכה יב – עיקר כתובה ותנאי כתובה

ר' יואל אשר: אחר כך יש שבע... בעצם, אנחנו כבר היה לנו, כלומר הרמב"ם כבר מנה כשהוא דיבר.

ר' יצחק: קודם לכן על המוסר על מה שכתוב בתורה.

ר' יואל אשר: הוא הזכיר את השלושה. הוא הזכיר מיד עונה? אה, כן, כן. את שאר הדברים כבר... נו, אלו הם השלושה הראשונים. ויש עוד שבע, יש עשר, סך הכל עשר, והשבע הם מדברי סופרים. "וכולן תנאי בית דין הן", השבע הם תנאי בית דין. פירושו, בית דין מחייב אותם לעשות זאת. זה לא פשוט שאלו המלצות שהבעל יתחייב לאישה בשבעה דברים, ואם לא התחייב הוא פטור. אלא בית דין כבר עשה את התנאי. אתה כבר מחויב, ברגע שאתה מתחתן זה כאילו כבר עשית את התנאי.

ר' יצחק: כבר עשו עבורך את התנאי. עבורכם. כלומר, כן, איך התורה עשתה שארה כסותה ועונתה?

הראשון מהשבעה: עיקר הכתובה

ר' יואל אשר: באותה הדרך. זה, אומר הרמב"ם: "האחד מהן", הראשון מהם הוא "עיקר הכתובה".

ר' יצחק: למדנו זאת כבר קודם.

ר' יואל אשר: עיקר הכתובה, שזה מנה או מאתיים, תקנת חז"ל, שצריך לתת כתובה בחתונה. ועל זה אומר הראב"ד? יש ראב"ד? לא, לא, לא כאן הראב"ד. הרמב"ם פוסק כאן. בגמרא יש מחלוקת, יש מאן דאמר עומד בגמרא שכתובה אפשר ללמוד מהפסוק, באונס או במפתה כתוב כך: "כסף ישקול כמוהר הבתולות". אה יש יש יש יש אה אני מתכוון רבי שמעון או מה שזה לא יהיה, הגמרא מביאה תנאים ואמוראים שאומרים שמכאן רואים שכמוהר הבתולות, כמו המוהר הידוע של הבתולות שזה פירושו הכסף שנותנים עבור בתולה, שזה כתובה, ממילא כתובה כן מדאורייתא. אבל למעשה פוסקים פוסק הרמב"ם כמו.

ר' יצחק: השיטות שכתובה היא דרבנן. יש על זה, כן. והשאר?

דיון: מה פירוש "תנאי כתובה"?

ר' יואל אשר: והשאר.

ר' יצחק: שאר הדברים.

ר' יצחק: בוודאי לא. נו. מעונן, אני באמת לא יודע. בוא נראה, כן? מעונן. לא. "לא תעוננו"? זה לא אומר לא לעשות עננים? אכן מוזר. יש לזה קשר עם עונה? לא, זה עונן.

ר' יואל אשר: אפשר לעשות פשוט אחר, שעונה היא כמו "שומע כעונה", לענות לצרכיה, למלא את צרכיה. יש לה צורך, והוא עונה עליה.

ר' יצחק: גם מעניין כפשוט. אני חושש שהפשט של רבי עקיבא שעונן פירושו נותן עתים הוא גם לא פשוט פשוט, כי מעונן פירושו משהו מעונין. הוא אומר שמעונין פירושו עושה, אני לא יודע מה עושי הכישופים עושים.

ר' יואל אשר: אוקיי, על כל פנים, לשון הקודש היא שפה מעניינת.

הלכה יב – שארה כסותה ועונתה: שלושת החיובים מן התורה

ר' יואל אשר: אבל בואו נחזור לרמב"ם. אומר הרמב"ם הלאה: אלו הם השלושה הראשונים.

ר' יצחק: אלו הם מן התורה. כן.

פירוש הרמב"ם: מזונות, מלבושים, ומצוות עונה

ר' יואל אשר: לסכם זאת עבור האנשים ששומעים, סתם למען העניין. **הרמב"ם אומר: שארה כסותה ועונתה פירושו, שאר פירושו מזונות, כסות פירושו מלבושים, עונה פירושו מצוות עונה, אין צורך להסביר, דבר שמדברים עליו בצניעות.** אבל סתם למען העניין שעושר לשון הקודש הוא שיש כל כך הרבה פירושים אחרים. שארה יכול לפרש שאר בשר, שיהיה קירוב בשר, כסות יכול לפרש דירה, יכול לפרש מיטה, ועונתה יכול לפרש את מה שאנו לומדים כאן, את מה שהרמב"ם פוסק. אבל הרמב"ם פסק כך וכך גם רש"י ששארה כסותה ועונתה פירושה שלושת הענינים. כן. הוא מתרגם, כל השלושה הם מן התורה.

מחלוקת הרמב"ן: רק עונה היא מן התורה

ועל זה חולק הרמב"ן. והרמב"ן אומר לא, שרק מצוות עונה היא מן התורה, רק להיות עם האישה, ושארה כסותה הם כולם אופנים איך לעשות את מצוות עונה, לעשות זאת באופן של קירוב בשר, לעשות זאת באופן מכובד, ולפי הרמב"ן, כל עניני המזונות, כל הענינים שבמזונות.

ר' יצחק: אינו דאורייתא.

ר' יואל אשר: זה לא חילוק כל כך גדול למעשה.

ר' יצחק: הא? אמת, זה לא נוגע, כי אנחנו בכל מקרה יכולים—

ר' יואל אשר: לעשות גם כמו שדרבנן אומרים. כן.

לשון הרמב"ם: "לבוא עליה כדרך כל הארץ"

ר' יצחק: מעניין לשון הרמב"ם, אגב.

ר' יואל אשר: "לבוא עליה" זו לשון של בנות לוט: "ואיש אין בארץ לבוא עלינו כדרך כל הארץ". אני לא יודע מאיפה הרמב"ם לקח... על זה "לבוא עליה כדרך כל הארץ" גם חשבתי יותר על זה

חדשים. וזה דווקא על הבנות, כי בנים יוצאים, הם מוצאים נחלה, הם נעשים אנשי אדמה.

והבא הדבר האחרון מהשבעה: **"ולהיות בניה הזכרים ממנו"**, הבנים הזכרים שהיו לה איתו, הם יירשו **"כתובתה יתר על חלקם בירושה שעם אחיהם"**. יותר מלא לעשות שווה את כל הבנים, אלא האישה שהתחתנה איתו אחרונה מקבלת את ההלכה...

דיון: כתובת בנין זכרין — איך זה עובד

ר' יצחק: זה בעיקר הכתובה. יש עוד כתובה עם אישה אחרת, הם מקבלים מההיא, מה שזה לא יהיה. יכול להיות שתי נשים בו זמנית, אין לזה קשר עם האחרונה.

ר' יואל אשר: הנקודה היא אבל לא, מה פירוש "יתר על חלקם בירושה" כלומר, מכל הילדים יש אמא, כן, לכל הילדים יש אמא.

ר' יצחק: העיקר הוא שלא מחלקים את זה מהירושה. זה הפירוש. הוא יכול להיות לו ילדים מאישה אחרת, לה יש כתובה משלה, אין לזה קשר. הכתובה, לכל אחת יש סכומים אחרים בכתובה. הכתובה יורשים בניה. אהה, בניהן. כן, עיקר הכתובה יורשים בנים.

ר' יואל אשר: עיקר כתובה. בירושה מלבד הרגילה...

ר' יצחק: מלבד, יתר פירושו מלבד, פירושו ירושה מחלקים שווה, כל הילדים מקבלים כל אחד מה ש...

ר' יואל אשר: נכון, מלבד מה שמחלקים את למשל אדם היה לו אלף השאיר אלף דולר, עשרה ילדים, כל אחד מקבל מאה, אבל מלבד זה אם הכתובה הייתה מה שזה לא יהיה הכסף של הכתובה היה צריך לתת לילדים. הילדים יורשים את הכתובה.

ר' יצחק: זה לא נכנס כלל לחלוקה, זה הדבר.

ר' יואל אשר: נכון, זה גם עושה את הכתובה לא לאם במקרה שיש בנים, פירושו שלא רק אם לא רק שאם הוא מת לפנייה היא מקבלת את הכתובה, אלא אפילו מאוחר יותר ילדיה יקבלו את הכתובה.

ר' יצחק: כן, כאילו.

הלכה ב (המשך) — ארבעת הדברים שהבעל זוכה מהאישה

ר' יואל אשר: נו, אלו עשרת הדברים שהבעל מקבל. שהבעל נותן. מה מקבל? מה הוא מקבל? **"והארבעה שזוכה בהן"**, הם גם **"כולם מדברי סופרים"**, הכל רק מדרבנן. **"ואלו הן"**, פירושו כשהחכמים אמרו את העשרה, הם גם הוסיפו עוד ארבעה הפוכים שמה היא חייבת לו. שמה?

"להיות מעשה ידיה שלו", מעשה ידיה, מה שהיא עובדת, מה שהיא מרוויחה בידיה, היא יוצרת דברים, היא תופרת, נראה מאוחר יותר, היא תופרת, היא אופה, מה שזה לא יהיה, הוא שלו, הוא מקבל את זה, הוא זוכה בזה. ולא רק מה שהיא עובדת, אלא גם אם היא זכתה במציאה, היא הייתה בת מזל, היא מצאה מציאה, היא זכתה בלוטו, אז **"מציאתה"** היא גם **"שלו"**.

הדבר השלישי הוא: **"שיהיה אוכל פירות כל נכסיה בחייה"**, שכשיש לה כן נכסים משלה, פירושו לא ממעשה ידיה, אלא נכסים שיש לה מכשהייתה ילדה או מה, או שהיא קיבלה באיזה אופן

ר' יואל אשר: אז, אז ה ה יש עיקר כתובה, והששה האחרים נקראו תנאי כתובה. אני מתכוון הסיבה היא כי עיקר הכתובה היא תמיד נוגעת. תנאי הכתובה הם כבר מצבים, שאם נוצר מצב יעשו כך וכך.

ר' יצחק: התנאי המילה תנאי כאן לא פירושה תנאי אם. פירושו הם אמרו כאן קודם, כך אני מתכוון, אולי אני טועה. הם למדו קודם הלכות תנאים בפרק, אני כבר לא זוכר איזה פרק ז', שיש שם הלכות תנאים שפירושו אם ככה, זה נקרא תנאי. אבל כאן אתה רואה תנאי כתובה, לא פירושו, אתה אומר שאולי פירושו אם אם תחלה לרפאותה? אני לא יודע. חשבתי שעיקר כתובה, עיקר השטר עיקר הכתובה היא פשוט. שטר הכתובה היא המנה מאתיים, זה הטקסט שכתוב בכתובה. יש גם אם אגב, אם אם אמות. ואם אגרשנך.

ר' יואל אשר: לא אם על הקשר.

ר' יצחק: לא, אם היא מתה לפני כן, לא מגיע כתובה, כן אם, כן, גם בקשר לא מגיע כסף. אבל המילה היא ההוא הוא העיקר. זה מה שכותבים, זה צריך לכתוב. אם לא כותבים ההוא אין כתובה כשרה. האחרים הם כמו תוספות, תנאים בכתובה. זה לא באמת מחובר לכתובה בכלל, לא כותבים כתובה. קוראים לזה רק כמו כתובה היא כמו שם הכולל לדברים כאן, לכללות בעל ואישה.

ר' יואל אשר: אבל תנאי כאן לא פירושו כמו מדיני תנאים או תנאי שכתוב בתורה. אלא פירושו פרטים נוספים.

ששת תנאי הכתובה

ר' יואל אשר: ואלו הן. ואלו הן: **"לרפאותה אם חלתה"** — הבעל חייב לרפא אותה, או לעסוק ברפואתה, לשלם עבור רפואתה אם חלתה, **"ולפדותה"** לפדות אותה **"אם נשבת"** אם היא נשבת. **"ולקברה"**, במוות אין אם, זה לא מותנה, **"כשתמות"**, אם הוא עדיין חי, הוא צריך לשלם או לעסוק בקבורה. **"ולהיות ניזון מנכסיו ולהיותה"**, שהוא ישאיר לה או יעשה את התנאים שהיא תוכל להיזון מנכסיו.

פירושו, מלבד זה שכששניהם חיים הוא צריך לפרנס אותה והיא צריכה לגור בביתו, אם כשהוא מת ויהיו לו יורשים אחרים, היא באה לפנייהם והיא יכולה להישאר בביתו ולאכול מנכסיו שעדיין נמצאים, **"אחר מותו"**, אחרי מותו, **"כל זמן אלמנותה"**, כל עוד היא נשארת אלמנה, פירושו עד שהיא מוצאת בעל חדש או כל עוד היא גרה שם כאלמנה, היא אוכלת מנכסיו. זה מספר חמש.

הבא הוא, **"ולהיות בניה ממנו"**, אם יש לו ילדים מנשים אחרות

ר' יצחק: זה אבל כשהוא —

ר' יואל אשר: את האישה האחרונה שהוא התחתן איתה, הוא עושה איתה עסקה, הוא מתחייב שהילדים שיש לו ממנה, **"בנותיה ממנו"**, הבנות שיש לו ממנה, יוכלו גם, כמו שהיא יכולה לשבת בבית הבעל ולאכול מחשבון הבנק שלו ומהאוכל שלו כשהוא מת, גם הבנות, בנותיה שהיו לה ממנו, יוכלו להיות **"מנכסיו אחר מותו עד שיתארסו"**, עד שהן נעשות כלות והן מוצאות בעלים

הזכות שהוא יכול לאכול את הפירות של נכסיה. אה.
*****"וקבורתה"***, החיוב שהוא צריך לטפל בקבורתה**
הולך *כנגד ירושתו לכתובתה"***. הוא אכן יקבור**
אותה, אבל לכבוד זה הוא יקבל את הירושה. אה.

כמו שאתה אומר שזה עניין של לעשות איזון. התורה לא רוצה שהבעל או האישה יהיו אומללים, אלא לעשות הוגן. הוא מספק לה ביטחון שיש לה תמיד אוכל, אבל כשהיא עושה כסף היא צריכה לתת לו וכדומה.

הלכה ד — "איני ניזונית ואיני עושה"

ר' יואל אשר: "לפיכך", ממילא יוצא מזה משמעות הלכתית
שמה? ש"אם אמרה האישה איני ניזונית ואיני עושה", אני לא
צריכה את הכסף שלך, אני לא רוצה שתפרנס אותי, שתיתן לי
אוכל, ואני גם לא רוצה לעבוד, אני לא רוצה לעשות שכשאני
עובדת זה הולך לך, אני רוצה לשמור את הכסף שלי בשבילי.

ר' יצחק: יש לי כסף משלי? תן לי את המזונות שלך.

ר' יואל אשר: אז מכיוון שהחכמים תיקנו זו כנגד זו, זה אומר,
כשיש לו מצוה לפרנס אותה, זה לא קשור לכלום. אתה לא יכול
לעשות עם הקב"ה עסקה שאני אתפלל מחר ארבע פעמים שמונה
עשרה והיום בכלל לא, זו חובה, אבל זה לא חובה, זה משהו כמו
עסקה ש—

ר' יצחק: החכמים עשו ביניהם.

ר' יואל אשר: מובן שאף על פי שהמזונות עצמם הם דאורייתא,
אבל ברגע שהם הוסיפו כאן שהיא חייבת במעשה ידי האישה,
פשוט שזה כן אחד כנגד השני, השניים קשורים, אפשר לעשות
עסקה כזו. "ואין כופין אותה", הוא לא יכול לכפות עליה, וברגע
שהיא אומרת אני לא צריכה לאכול את הכסף שלך—

דיון: מדוע היא יכולה לוותר על חיוב דאורייתא?

ר' יצחק: במילים אחרות, במילים אחרות זה לטובתה, זאת
אומרת, זה כן קשור לזה שהמזונות הם כאילו — הרמב"ם אמר
ש"יש לה מזונות מן התורה", שכאן נעשה קצת קשה איך אפשר
להבין אם כך איך אפשר לעשות את העסקה. התירוץ הוא שלפי
איך שהרמב"ם מניח את זה אין בעיה, כי היא תמיד תהיה מובטחת
המזונות, תן לי להבין, הוא אומר כמו שהוא אומר "אבל אם",
הבעל לא יכול לומר את זה, זאת אומרת זה לא מאה אחוז אלא
עסקה, זו עסקה שבנויה על זה שקודם כל היא מקבלת מזונות,
לכבוד זה הוא מקבל מעשה ידיים. אם היא לא רוצה, לא מזונות
ולא מעשה ידיים, היא יכולה.

במילים אחרות מדברים כנראה על אופן שהיא עושה יותר ממה שהיא עולה, היא אומרת אני לא רוצה לקבל את המזון, הוא אומר אין בעיה, קחי לעצמך, אבל להיפך אי אפשר.

ר' יואל אשר: זה אומר כך, אם היא אומרת סתם כך אני לא
צריכה את המזון שלך, היא מוחלת, נראה מאוחר יותר נראה שזה
לא עוזר, אבל מכיוון שהחכמים עשו מעשה ידיה כנגד מזונותיה
אפשר כן לעשות כאן עסקה.

שהוא אפילו הנכסים לא שייכים לבעל, אבל לבעל יש כן את הזכות לאכול את הפירות מהם. פירוש, להרוויח מהנכסים, בחייה, כל עוד היא חיה.

ר' יצחק: במקור זה ממש פירות. שיש לה שדה והוא לוקח את הפירות.

ר' יואל אשר: נכון. יש לה עץ, הוא יכול לאכול את הפירות ממנו
כל עוד היא חיה. פירוש, כשהיא מתה זה הולך ליורשיה, אבל כל
עוד היא חיה הוא יכול לאכול ממנו.

ר' יצחק: ואם מתה—

ר' יואל אשר: והדבר הרביעי הוא שהוא יורש אותה, ש"אם מתה
בחייו", אם היא מתה והוא עדיין חי, ויש לה נכסים משלה,
"יירשנה", הוא יורש אותה, אפילו אם יש לה גם ילדים. "והוא
קודם לכל אדם בירושה", היא, הוא לפני כל האנשים האחרים
לענין ירושה.

ר' יצחק: אהה.

הלכה ג — מבנה הכנגד: כל זכות של הבעל כנגד חיוב של הבעל

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם דבר מעניין: "ועוד תיקנו
חכמים", כשהחכמים תיקנו את ארבעת הדברים, הם תיקנו אותם
באופן מסוים, שארבעת הדברים ילכו כנגד שלושה מהדברים ילכו
כנגד חלק מהדברים הקודמים שהוא חייב לה. שמה? "שיהיו
מעשה ידי האישה כנגד מזונותיה". כנגד זה שיש לו חיוב מן
התורה לפרנס אותה, החכמים תיקנו לאזן את זה.

זה דבר יפה, נראה שמכיוון שיש לו חיוב גדול תמיד לפרנס אותה, שזה נטל פיננסי עצום, הוא מקבל בחזרה שזה לא פשט שהיא תשב עם הרגליים למעלה והוא יפרנס אותה תמיד, אלא היא צריכה גם להשתדל ולהביא לו כסף ממעשה ידיה. ומעשה ידיה הולך כנגד מזונותיה.

דיון: ענין האיבה והאיזון בין מזונות ומעשה ידיה

ר' יצחק: שהיא צריכה, זה עוד דבר שנראה מאוחר יותר. אבל
קודם, כאילו, כתוב בגמרא שזה ענין של איבה. לא יכול להיות
שהוא, נראה את הנפקא מינה להלכה, בסוף ההלכה רואים מה
פירוש הכנגד, אבל הדבר הוא, לא יכול להיות שהוא צריך לפרנס
אותה—

ר' יואל אשר: והיא עושה עוד—

ר' יצחק: כסף גם והיא לוקחת את זה לעצמה. אין בעיה, אני
מפרנס אותך, אני דואג לך, אבל אתה עושה כסף זה הולך אלי. היא
מקבלת בחזרה מהכסף, מה שזה לא יהיה, תלוי, מיד נראה זה תלוי
מי מרוויח מהעסקה. אבל—

ר' יואל אשר: נכון. הדבר השני, *"ופדיונה"***, שהוא**
חייב לפדותה, זה יהיה *כנגד אכילת פירות נכסיה"***.**
לכבוד זה הוא מקבל, מכיוון שיש לו את החובה תמיד
להגן עליה מפני שבי, אבל הוא מקבל גם לכבוד זה את

לכאורה מה שהוא אומר. בגמרא כתוב, הוא מביא, שמזונות הם מתנאי כתובה. זאת אומרת, שואל הרמב"ם קושיא, איך זה תנאי כתובה? התירוץ הוא, מכיוון שכבר יש את העסקה, אז בכל זאת, כל מה שהלכות תנאי כתובה הם, יהיו בדרך כלל גם על מזונות.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה: "**כל הדברים האלו**",

ר' יצחק: כן, הוא רק מפרט. כבר אמרנו בערך ברמז שזה תנאי בית דין, הרמב"ם עושה, רק מבהיר בבירור.

ר' יואל אשר: "**כל הדברים האלו**", כל ארבעה עשר הדברים האלה, "**אף על פי שלא נכתבו בשטר כתובה**", לא כותבים את זה בכתובה, הוא אומר, "**ואפילו**", אפילו יותר, אפילו לא כתבו בכלל, "**לא כתבו כתובה עדיין**". מה שיהיה, היא, לקחו מטלטלין כמו שלמדנו פרק א', פרק ב'. "**אלא נשא סתם**", הוא התחתן איתה בלי לעשות תנאי. "**כיון שנשא**", כשהוא עשה נישואין, "**זכה הבעל בארבעה דברים שלו**", הבעל זוכה בארבעת הדברים שלו, "**וזכת האשה בעשרת הדברים שלה**", והיא זכתה בעשרת הדברים שלה. "**ואינן צריכין לפרש**". לא צריך לפרש את זה, כי החובה, החובה נעשית מן התורה או מתנאי בית דין, זה לא משהו שנעשה

ר' יצחק: כי הם התחתנו כך. והרמב"ם לא אומר אם צריך, מה צריך לכתוב ומה לא צריך לכתוב בכתובה. ולמעשה, בנוסח הכתובה לא כתוב כל הדברים האלה, כתוב חלק, חלק אקראי מהם, אני לא יודע למה.

ר' יואל אשר: אם מישהו יודע למה שיגיד.

השגת הראב"ד — ירושת הבעל מדאורייתא

ר' יואל אשר: הראב"ד חולק על הרמב"ם והוא אומר שהדבר שהבעל יורש את האשה הוא גם מדינא דאורייתא.

ר' יצחק: נראה כבר בעוד רגע, כי על זה נלמד לגבי תנאי. לרמב"ם יש סיבה אחרת, כן.

דיון: פדיון באישה ללא נכסים

ר' יואל אשר: אבל הראב"ד הוא על הנקודה,

ר' יצחק: הוא מותר סתם? כן, מה אעשה. אוקיי. כן. זו הנקודה. אוקיי.

ר' יואל אשר: אבל זו באמת שאלה טובה, למשל כשאין לה פירות, היא לא מביאה פירות נכסים. היא לא מביאה נכסים.

ר' יצחק: אז הוא פטור מפדיונה? הוא פטור מפדיונה? אה, לא כתוב את זה. הכנגד, היכולה לומר אבל

ר' יואל אשר: אז פדיונה הוא גם רק, זה דבר מעניין, כן? בדרך כלל יותר שכיח שיהיו לה נכסים, מאשר שהיא תיפול בשבי. כן? אבל אפילו אם היא לא הביאה נכסים, הוא בכל זאת חייב לפדות אותה.

ר' יצחק: אני לא יודע אני לא יודע כן. אוקיי. עכשיו נלמד עוד זאת אומרת, עכשיו יודעים הרבה כללים כלליים, שיש את עשרת הדברים, אבל לא יודעים מה הם אומרים עשרת הדברים. בעיקרון הפרקים הבאים יהיו לעבור על כל הדברים ולהסביר את הפרטים

ר' יצחק: החידוש הוא שהוא לא יכול לעצור אותה מלומר את זה, אבל היא יכולה לעצור אותו, "**אבל אם אמר הבעל**" "אבל אם אמר הבעל איני זנך" —

ר' יואל אשר: אני לא אתן לך לחם, פרנסה. ו"**ואיני נוטל כלום ממעשה ידיך**", אני אפסיק לקחת את מעשה ידיך, את הכסף שאת עושה, "**אין שומעין לו**", לא שומעים לו. הוא לא נפטר מהמזונות. למה? "**שמא לא יספיקו לה מעשה ידיה במזונותיה**", אולי היא לא תעשה מספיק כדי לפרנס את עצמה. התורה נתנה לך חובה לפרנס אותה. אז, כשהיא אומרת שהיא לא צריכה את המזונות שלך, כי מעשה ידיה מספיק למזונותיה —

ר' יצחק: יש לה את הבחירה, זה כן מספיק, זה לא מספיק, זה משתלם לה מכל סיבה שהיא, אוקיי, מותר לה. אבל המזונות שלה, רואה הגמרא, זאת אומרת, "מזונות עיקר", ומעשה ידיה הוא משום איבה, שיהיה איזון. אבל זה לא שזו עסקה, זה לא מקורי שהיא משלמת עבור המזונות שלה את מעשה הידיים —

ר' יואל אשר: זה לא ממש כך. אפשר להסתכל על זה כמו שזה אומר שנתנו לה מזונות. אם היא סיכמה שהיא רוצה את מעשה ידיה עבור מזונות, זה מעשה ידיה שאתה יכול לקבל. אז, בתמורה אתה נותן לה מזונות.

ר' יצחק: זה רק כדי לענות כאילו על הקושיא שהוא חייב, אבל באמת גם אפשר לקרוא לזה שכיח ליכא. המילה היא אבל שמזונות לטובתה. בכל אופן כש היא אומרת "איני ניזונת ואיני עושה", זה יותר טוב לה, נכון? היא אומרת את זה.

הלכה ד (המשך) — מזונות נחשבים כתנאי כתובה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, "**ומפני תקנה זו**", בגלל תקנת חכמים שהחכמים עשו שאחד יהיה כנגד השני ולכבוד זה היא יכולה לוותר על המזונות ולשמור את מעשה ידיה. "**וייחשבו המזונות מתנאי הכתובה**", אנו מחשבים את המזונות כתנאי כתובה. זאת אומרת, אף על פי שזו חובה מדאורייתא ואף על פי ש —

דיון: מדוע הרמב"ם מחשיב מזונות כתנאי כתובה?

ר' יצחק: למה הרמב"ם אמר שזה תנאי כתובה? הוא שואל קושיא, למה מנינו קודם שבעה דברים? אחד מהם, זאת אומרת, הוא לא מנה. הוא אמר קודם שמזונות הם מדאורייתא. אחר כך, פעם רואים שמזונות נחשבים מתנאי כתובה. התירוץ הוא, תנאי כתובה פירושו במובן שזה הולך כנגד המזונות —

ר' יואל אשר: זה פתוח לעסקאות. זאת אומרת, יש דברים, כלומר, זה מאוד דומה למה שהרמב"ם אמר קודם לגבי מתנה על מה שכתוב בתורה. יש דברים שלא הכניסו לתוך עסקה כספית, אין משא ומתן על זה. אבל כאן, ברגע שחכמים אמרו שהמזונות הם כנגד מעשה ידיה, זה דבר שהוא פתוח לדיונים, זה כבר נעשה עניין עסקי.

ר' יצחק: נראה מיד, גם כבר קיים, אפשר לעשות את זה לא רק בגלל זה. אבל נראה מיד הלכות תנאי כתובה. זאת אומרת, בעיקרון, כשהוא ילמד הלכות תנאי כתובה, זה אומר גם מזונות. זה

ר' יואל אשר: האם תנאו בטל? כן. **"תנאו בטל, וחייב בעונתה"**, הוא עדיין חייב בעונתה. למה? **"שהרי התנה על מה שכתוב בתורה"**, הוא מתנה כנגד מה שכתוב בתורה. אי אפשר לעשות תנאי כנגד מה שכתוב בתורה, הרי אתה כבר חייב. אי אפשר כן, כי, רגע אחרי שעושים את התנאי חוזרת עליך חובה חדשה. החובה שלך לא תלויה ברצונך הטוב.

ר' יצחק: כן. **"ואינו"**,

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם עוד משהו: **"ואינו תנאי ממון"**. בממון יש כן דבר כזה שאפילו משהו שכתוב בתורה, אם שני הצדדים מדברים אחרת על הממון, הממון יש בו גמישות, זאת אומרת למשל שארה כסותה, אם היא אומרת אני לא צריכה את הבגדים שלך,

ר' יצחק: הוא אמר עכשיו שהוא יכול,

ר' יואל אשר: נכון? אפשר כן.

ר' יצחק: בגדים הוא אמר אפשר כן.

דיון: מהו ממון?

ר' יואל אשר: מהו ממון? שאלה טובה. כלומר המילה היא ממון, הוא מתכוון ממון הוא שטר של מאה דולר, שנינו מאמינים שהדבר הזה שווה, כי אנחנו יודעים שבזה אפשר לקבל ערך. זה הרבה יותר תלוי בדעת של האדם. אם אדם אומר לי יותר שווה שאתה לא תקנה לי בגדים

ר' יצחק: כבר דיברנו על זה בפעמים הקודמות שהזכירו את זה. אני לא יודע, המציאות היא שיש מחלוקת תנאים על זה. הרמב"ם איך שהוא מניח את זה כאן הוא שכאילו באופן כללי אי אפשר להתנות על מה שכתוב בתורה אלא

ר' יואל אשר: בממון יש

ר' יצחק: כמו שכתוב בדבר שבממון תנאו קיים. דבר שבממון אפשר כן, אבל זה לא דבר שבממון, כי עונה היא לא עניין של כסף. לא כתוב ברור, כבר דיברנו על זה שלכאורה כאן בנושא שזה דבר שבגוף או שזה פשט זה יותר כנגד התורה מאיזו סיבה, מה שזה לא יהיה, הוא לא יכול,

ר' יואל אשר: ממילא אפשר לומר יותר עמוק, כי זה העצם מהות של להיות נשוי.

ר' יצחק: יכול להיות. אבל כבר אמרתי, אתה יכול לומר מה שאתה

ר' יואל אשר: רוצה כי זה לא מה שכתוב.

ר' יצחק: אני חושב לתת את הרשויות. כן, זה דבר שבממון. אם זה דבר שבממון עוזרת לי רשות, כי זה לא דבר שבממון אני לא יודע אם עוזרת רשות, זה לא מעלה ולא מוריד. אולי מותר בכל זאת. בקיצור, אני לא מבין, לא הייתה לי והאמת אני לא מבין בבירור את ההבדל של עונה מדברים אחרים, זה גם דבר שבין אדם לחברו, זו חובה ממנו אליה. מסיבה כלשהי זה לא נקרא ממון, ומובן לפי איך שהרמב"ם מניח כאן בעצם לא היו יכולים לעשות כלום להתנות על מה שכתוב בתורה. על ממון יש יוצא מן הכלל,

מה הם אומרים. אבל עוד דבר שהוא כללי שצריך עוד ללמוד הוא, האם, עכשיו אמרנו שכל אחד שמתחתן זה מתחייב אוטומטית. צריך לדעת עד כמה אפשר לשחק עם זה. האם אפשר לשנות את זה, האם אפשר לעשות תנאי.

ר' יואל אשר: מלבד כתובה יש תנאים. הרמב"ם אומר מה הם התנאים?

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: לא, סתם משחק מילים. אוקיי. אומר הרמב"ם כך,

ר' יצחק: אה, התנאים נקראים גם כך כי אז עושים איזה תנאים, לא?

ר' יואל אשר: לא, התנאים הם רק שהכלה

ר' יצחק: והחתן לא יברחו,

ר' יואל אשר: יבואו לחתונה.

ר' יצחק: כן, אני מבין, אבל זה נקרא כך על שם אותו רעיון, תנאי שידוכין, אני לא יודע איך קוראים לזה.

ר' יואל אשר: אז כך, תנאים זה כך.

הלכה ג — תנאי כנגד החיובים

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם כך, **"התנה הבעל"**, אם הבעל עשה תנאי, **"שלא יתחייב באחד מן הדברים שהוא חייב בהן"**, שהוא לא יתחייב באחד מהדברים, **"או שהתנת האשה שלא יזכה הבעל באחד מן הדברים שהוא זוכה בהן"**, היא עשתה תנאי שהיא רוצה להתחתן רק בתנאי שהבעל לא יזכה בארבעת הדברים שהוא

ר' יצחק: זוכה ממנה, אז **"התנאי קיים"**.

ר' יואל אשר: התנאי עובד. מתי? אומר הרמב"ם, לא בכל הדברים. **"חוץ משלושה דברים שאין התנאי מועיל בהן"**, חוץ משלושה דברים שעל זה לא עוזר התנאי. **"וכל המתנה עליהן"**, אם מישהו עושה תנאי, **"תנאו בטל"**, התנאי בטל. **"ואלו הן"**, שלושת הדברים: **"עונתה"**, מה שהוא מן התורה. **"ועיקר כתובתה וירושיתה"**, שאף על פי שהם דרבנן, אבל הדבר שהבעל צריך לתת מנה או מאתיים, והדבר שהבעל יורש את האשה, הדברים האלה לא פתוחים לדיון, אי אפשר לעשות תנאי כנגד זה. ממילא, **"כיצד"**,

ר' יצחק: מה יוצא? טוב, עד כאן. והרמב"ם יסביר למה הם מה שהוא מתכוון. נכון.

הלכה ד — עונה

ר' יצחק: אומר הרמב"ם כך, משל: **"התנה עם האשה"**,

ר' יואל אשר: הוא עשה תנאי עם האשה, **"שאין לה עליו עונה"**, הוא יתחתן איתה אבל הוא לא יעשה איתה עונה.

ר' יצחק: הוא לא חייב. הוא רוצה כן הוא רוצה לא,

ר' יואל אשר: לילות אחרים כן יעשה עונה, נכון. הוא לא חייב.

ר' יצחק: הוא לא חייב.

ר' יואל אשר:

זו לא בעילה לגיטימית.

ר' יצחק:

בעצם בעברית פשוטה, החכמים רוצים שכל אישה תהיה לה כתובה, לא שיהיה זכות להיות כתובה שאפשר למחול ולעשות זאת, אי אפשר לעשות עסקאות.

ר' יואל אשר:

הרמב"ם אומר התנאי בטל. נכון, והוא אפילו זורק פנימה שאפילו אם באופן ש~ שנתקבלה, שזה יותר כמו באופן מחילה, כאילו קיבלתי. אצלי זה כאילו קיבלתי, גם זה לא עוזר. נכון, זה הרבה יותר חזק, כי משחקים כאילו על מה שנתן. כן,

ר' יצחק:

אבל לפי מה שאני אומר שהסיבה היא למה החכמים צריכים מאוד טוב. אבל מה שאנחנו מבינים שהסיבה שהחכמים רוצים שתהיה כתובה, פשוט שזה לא עוזר. הייתי יכול לחשוב אחרת, הייתי יכול לומר התנאי קיים, אבל רגע אחר כך באה חדשה, כמו שרצית לומר בזה, סתם הרמב"ן לא אומר- הרמב"ן לא אומר כך. הרמב"ן אומר שמעולם לא היה התנאי.

הלכה ו — ירושת הבעל

ר' יצחק:

אוקיי, עוד דבר, הדבר השלישי:

ר' יואל אשר:

"התנה התנת עמו אחר שנשאה שלא יירשנה", היא עשתה איתו תנאי אחרי שנישאו, שהוא לא יירש אותה, אלא ילדיה יירשו אותה וכו', אז "תנאו בטל". אז התנאי בטל. אומר הרמב"ם: "ואף על פי שירושת הבעל מדברי סופרים", אף על פי שירושת הבעל הרי הרמב"ם מנה בין שבעת הדברים שהם מדרבנן. ואם כן, למה התנאי בטל? אומר הרמב"ם: "עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה". החכמים הרבה פעמים כשהם עושים גזירה, הם מחזקים את דבריהם, הם נותנים לזה תוקף כמו דברי תורה עצמם.

ר' יצחק:

ומה שייכות דברי תורה? עכשיו שמענו שדברי תורה אפשר גם לעשות תנאי. אומר הרמב"ם:

ר' יואל אשר:

"וכל תנאי שבירושת הבעל, אף על פי שהוא ממון". אף על פי שבממון אפשר תמיד לעשות תנאים, אבל אי אפשר לעשות תנאים נגד ירושה. אם למישהו יש זכות ירושה, אי אפשר לקחת זאת בתנאים, "שנאמר בה לחוקת משפט".

הלכות אישות פרק י"ב: חיובי הבעל — ירושה ומזונות

הלכה א (המשך) — ירושת הבעל: חוקת משפט לא משתנה

ר' יואל אשר: ממון הוא דבר מאוד גמיש. על זה אני אומר שממון הוא משהו יותר הסכמה בין אנשים.

ר' יצחק: לא כבר, עונה היא לא הסכמה בין אנשים,

ר' יואל אשר: מבין? עונה היא דבר אמיתי. אמיתי? עונה היא מעשה מסוים. ממון הוא ממון הוא משהו ששניהם מבינים את הערך שלו.

ר' יצחק: נו נו, יש לי חדשות בשבילך. אתה הולך לחנות ואומר שאתה סבור שמאה הדולר שלך שווים יותר, הוא יתן לך פי שניים.

ר' יואל אשר: הוא ראה למשל לגבי ההנאה שמקבל מתנה

ר' יצחק: זו לא המילה, היא גם יכולה לעשות שהוא ישלם לה משהו במקום העונה, זה לא על זה. ממון הוא משהו שאפשר לעשות.

ר' יואל אשר: אין עונה זה זה דבר מוגדר מציאותי.

ר' יצחק: העובדה היא שכשאין לי כסף זו עובדה גדולה מאוד, זה לא שאפשר לומר לכם מהיום למחר שזה דמיונות, כל העולם הזה הוא דמיונות, אבל למעשה זה לא עושה שום הבדל, אז לא שזה התירוץ. אוקיי. יש איזה תירוץ אחר, וזהו.

הלכה ה — עיקר כתובתה

ר' יצחק: אה זה לגבי דבר אחד, הדבר הראשון עונה.

ר' יואל אשר:

עכשיו הוא ממשיך לגבי התנאים שאמר שעיקר כתובתה גם לא עוזר שום תנאי, אומר הוא ש"התנה עמה לפחות מעיקר כתובתה", לתת לה רק חמישים שקל, "או שכתב לה מאתים או מאה עיקר כתובה", או אם כתב סכום גדול יותר עיקר כתובה,

ר' יצחק:

מה פירוש גדול יותר? לא, או שכתב וכתבה לו,

ר' יואל אשר:

"וכתבה לו שנתקבלה מהם כך וכך", היא כתבה שכבר קיבלה חלק מהכסף,

ר' יצחק:

כלומר "והיא לא נתקבל".

ר' יואל אשר:

למעשה היא לא נתקבל, זו משנה בכתובות, שם יש שיטה שאומרת שאם אומרת היא קיבלתי אז היא יכולה למחול. אבל הרמב"ם פוסק שאי אפשר לעשות תנאי כזה, היא לא יכולה למחול, "תנאו בטל, שכל הפוחת לבתולה ממאתים ולא למנה ממנה הרי זה כבעילת זנות", יש שם גירסא באותה משנה.

ר' יצחק:

והרמב"ם אומר שזה בעילת זנות. כבר דיברנו על זה קודם. שזה הכלל, זה הכלל.

ר' יואל אשר:

במילים אחרות

ר' יצחק:

חוק לא משתנה.

ר' יואל אשר:

אזה. והרמב"ם בהלכות נחלות אומר, "**חוקת משפט לומר שחוקה זו לא תשתנה, ואין התנאי מועיל בה.**" חוק אני מתכוון חקיקה, זה חרוט. משהו שחרוט אי אפשר למחוק. אוקיי, נקודה.

ר' יצחק:

הנקודה היא, אני רק רוצה לתרגם מה שהרמב"ם אומר בבירור. כלומר, ירושה באופן כללי אי אפשר לעשות תנאי, יש כלל הלכות ירושה כך. ירושת הבעל את אשתו הרי אינה דאורייתא, היה אפשר כן לעשות תנאי, אבל החכמים עשו חיזוק כמו התורה של ירושה, אי אפשר לעשות תנאי.

ר' יואל אשר:

זה דין כמו כל הירושות, שנתנו לזה דין ירושה. אבל זה כמו מן התורה שבן יורש את האב, נתנו את אותו מין דין שהבעל יורש את האישה.

חילוק הרמב"ם: אחר שנשאה לעומת קודם שנשאה

ר' יצחק:

אבל הרמב"ם אומר דבר מעניין ש, זה רק אחר שנשאה. משמע שקודם שנשאה הוא יכול

ר' יואל אשר:

כן לעשות תנאי כזה.

ר' יצחק:

אה, מה פשט?

ר' יואל אשר:

יכול להיות שקודם, מדברים כאן על כספה, נכון? יכול להיות שקודם שנשאה שהוא לעולם לא יקנה, הכסף לא יכנס לרשותו כך.

ר' יצחק:

זאת הוא כן היה יכול.

ר' יואל אשר:

צריך לחשוב.

ר' יצחק:

אולי אחר כך כתוב כתוב בפירוש אחר שנשאה.

ר' יואל אשר:

אחר שנשאה, על האחרים לא

ר' יצחק:

כתוב אחר שנשאה.

ר' יואל אשר:

איפה לא כתוב? על האחרים לא כתוב. כן,

ר' יצחק:

כן. אחר שנשאה, משמע אבל קודם שנשאה הוא כן יכול.

ר' יואל אשר:

קודם נראה אחר כך.

ר' יצחק:

כך זה נראה, בוודאי. כך זה בוודאי נראה. הוא אומר כאן למטה שכתוב כך?

ר' יואל אשר:

אחר שנשאה.

ר' יצחק:

נו, איפה זה? כן, תראה בפירוש בפרק כ"ג איך אפשר, כן.

השגת הראב"ד: חסרון דעת נראה כאן

ר' יצחק:

הראב"ד אומר, יש מחלוקת, הראב"ד לא מבין מה הרמב"ם רוצה, והראב"ד אומר שמה? שכאן יש חסרון דעת. חסרון דעת נראה כאן. חשוב מאוד. הראב"ד סבר שכאן חסרון דעת. הראב"ד אומר ש, קודם כל, הראב"ד סובר ש, אתה זוכר?

ר' יואל אשר:

הראב"ד סובר שזה כן דין דאורייתא. קודם כל. איי ראב"ד קודם, כן. מאיפה הוא לומד את זה?

ר' יצחק:

אם כן, זה סתם כך לא נוגע לזה.

ר' יואל אשר:

למה הראב"ד סובר שזה דאורייתא?

ר' יצחק:

יש לו איזה פסוק למה? אני יודע. הוא אומר שזה דבר תורה. אומר אני. איזה לשון כזו, נכון? כתוב קודם בהלכה... אומר אני, ירושת הבעל דבר תורה. אה, זה אומר אני.

ר' יואל אשר:

הראב"ד לא מחדש תורה שהראב"ד אומר כך.

ר' יצחק:

סתם היה לו מקור. על זה הוא אומר, כן. הגמרא אומרת איזו דרשה על זה, והרמב"ם אומר שזה אסמכתא, אני לא יודע מה זה כך.

שיטת הרמב"ן ושלוש השיטות

ר' יואל אשר:

על זה נחלק הרמב"ן לגמרי. הוא אומר שאפשר כן לעשות את התנאי שלא יירשנה. יש לנו כאן שלוש שיטות: הראב"ד שזה ממש דאורייתא... מגיד משנה אומר? הוא מביא אותם למטה, כן.

ר' יצחק:

על כל פנים, הראב"ד אומר ש

טעם הראב"ד: ירושה היא דבר שלא בא לעולם

ר' יואל אשר:

הטעם למה אי אפשר

ר' יצחק:

לעשות

ר' יואל אשר:

תנאי על ירושה הוא כי זה דבר שלא בא לעולם.

ר' יצחק:

נשאר עם הראב"ד,

ר' יואל אשר:

בוא נראה את החלק הבא. אה, מי אומר שזה דבר שלא בא לעולם?

ר' יצחק:

אה. אי אפשר לעשות... זכות הירושה היא דבר שלא בא לעולם כמו...

ר' יואל אשר:

כלומר הנכסים כבר קיימים.

ר' יצחק:

זכות הירושה היא דבר שלא בא לעולם? משהו כזה. מעניין. יאמר לאביו, הוא אומר באופן כללי בירושה. כלומר לא רק כאן, באופן כללי, הכלל שירושה אי אפשר לעשות תנאים. לך לאביך, אמור לו, אין לי... מה שאני הולך לרש... מה זה בא לכאן? מקנים מש... בלבשו. הירושה היא דבר שאחרי שהמוריש מת, אני מקבל זכות. עכשיו אין לי כלום. אז מה אני עושה עם זה?

ר' יואל אשר:

אי אפשר לומר שירושה היא כמו כל הזמן זכות, ורק מתממשת, רק מתממשת כשהאב מת? אתה יכול לומר מה שאתה... אתה יכול לומר מה שאתה רוצה. עם הקירבה של האב עם הבן היא שיש לו... שהוא הקרוב ביותר לקחת את נכסיו.

ר' יצחק:

אתה יכול לומר מה שאתה רוצה, אבל הראב"ד חשב כך. אה, יש לך בכלל זכות לומר מה שאתה רוצה? כבר דיברנו בפירוש... אז אין דבר שלא בא לעולם.

ר' יואל אשר:

כמה דברים העמדנו? יש לי זכויות.

ר' יצחק:

עשרה דברים יש לאדם זכות. לא, מתברר שהזכות נוצרת מ... כן.

ר' יואל אשר:

עולה בדעתי... יכול לתת את ה... אפילו מדברים רק בשטויות, יש לנו כאן פוטנציאל לומר משהו.

ר' יצחק:

אוקיי. בקיצור, זה הקדוש...

נקודה מעניינת לפי הרמב"ם

ר' יואל אשר:

אבל מעניין, המילה "לחוקת משפט" עומדת על ירושה בכלליות. אבל הוא אומר שהחכמים אמרו שזה

ר' יצחק:

כמו ירושה דאורייתא. אהה. מה אתה מחזיק בפנים?

ר' יואל אשר:

זה מעניין, לפי הראב"ד אני מבין שהבעל יורש, אבל לפי הרמב"ם זה קצת מעניין, כי בעצם לילדים יש את זכות הירושה, החכמים הלכו ולקחו זאת מהילדים ונתנו זאת לבעל.

ר' יצחק:

כן? אוקיי, יהיה. הא? כן, חכמים יכולים לעשות מה שהם רוצים.

הלכה א (סוף) — תנאי על שאר דברים

ר' יצחק:

אוקיי, עד כאן, ובשאר הדברים, כל האחרים...

ר' יואל אשר:

כל האחרים, יוצא ששלושה מ

ר' יצחק:

ארבעה עשר הדברים אי אפשר לעשות תנאי,

ר' יואל אשר:

אבל על אחד עשר האחרים, כל אחד עשר הדברים האחרים תנאו קיים. כגון שהתנה עמה שאין לה שאר וכסות, ולכבוד זה הוא לא אוכל פירות נכסיה,

ר' יצחק:

או עוד דבר. נכון. על מנת,

ר' יואל אשר:

וכל כיוצא בזה, אז תנאו קיים. נכון.

ר' יצחק:

זה יכול, אפשר לשנות את העסקה, לעשות תנאי מפורש.

מעבר להלכות מזונות

ר' יצחק:

עכשיו, עד כאן בעצם למדנו את כללי הכללים של ארבעה עשר הדברים, חיובי וזכויות, וכו', בעל ואישה, והכלל אילו אפשר לעשות תנאי, ועכשיו מתחילים איטש ואן, אז הפרק עוסק בראשון, נכון?

ר' יואל אשר:

זה הראשון?

ר' יצחק:

כן. שארה אלו מזונות? זה על הסדר, שאר הפרק הולך לעסוק בהלכות מזונות. נכון.

דיגרסיה: הנפקא מינה המעשית של חיובי הבעל

ר' יואל אשר:

אלו הלכות חשובות מאוד. לפני כמה שנים אשתי הייתה מאוד לא בריאה, ועסקנים התחילו להתעסק בזה, אבל אז לא הרבה לפני כן למדתי את ההלכות, לבעל יש חיוב רפואה. זה לא... משהו שאיזה ארגון... נו, אדם יכול לעשות ארגון שליח, אני לא מתכוון מכאן לומר שארגון לא רשאי להתעסק ברפואת אדם. אבל זה דבר רציני שבעל, כשהוא רוצה לדעת מה החיוב שלי, ללכת איתה לרופא, לדעת את המצב הרפואי שלה, להיות מעורב בבריאותה.

ר' יצחק:

אוקיי, אנחנו עדיין במזונות.

ר' יואל אשר:

לא, אני אומר זה מעניין. למשל כולם יודעים, פדיון שבויים היא מצווה גדולה מכל המצוות, או לעזור לכל חולה היא מצווה גדולה. אבל עדיין יש כאן מי ש... למי יש את החיוב הראשון? לבעל יש את החיוב פדיונה, יש לו את החיוב הראשון קבורתה.

ר' יצחק:

פשוט יש לו חיוב כסף, צריך, אפשר לתפוס את כספו ולשלם,

ר' יואל אשר:

כן? אוקיי. אנחנו מאוד רגילים שיש ארגונים. כל הבעיות, הולכים לארגון פדיון שבויים, רפואה הולכים לארגון רפואה. אבל התורה

אומרת, לא, לבעל יש, הוא, זה נראה,

ר' יצחק:

עוד יכול להיות,

ר' יואל אשר:

שאותו עושה זאת בשליחות של הבעלים, כמו שאב לא לומד עם ילדו תורה, אלא המלמד עושה זאת בשליחות. יכול להיות, אבל...

ר' יצחק:

לדעת, לדעת שיש דבר כזה. כבר.

דיון: האם אלו הלכות ממון או הלכות טורח?

ר' יצחק:

אבל... צריך לדעת, כל ההלכות האלה נעשו לעשירים שיש להם כסף. הוא מדבר על אדם היום,

ר' יואל אשר:

הוא מחויב ברפואה סתם.

ר' יצחק:

בוא נגיד אשתו של אדם... שלאדם, אשתו של אדם יש מחלה, זה עולה מיליון דולר. אני מתכוון, אם יש ביטוח, הוא צריך לשלם ביטוח. אני לא יודע. הכל נוגע,

ר' יואל אשר:

כלומר, למשל, הוא צריך לפנות לארגון... הוצאות של האישה, זה לא כסף. הארגון צריך לשלם כסף. המחזר חידושים, דרך אגב,

ר' יצחק:

להיזהר עם המחזר חידושים.

ר' יואל אשר:

התמחוי מחלק כסף. אבל הוא צריך לפנות לתמחוי, כי זו אחריותו. התמחוי עושה זאת כי הם לוקחים קצת את האחריות שלו.

ר' יצחק:

אני לא מסכים איתך, אתה אומר... כלומר, לא מסכים להלכה. בוודאי, כך צריך לעשות. אבל ההלכה של... כל ההלכות שאנחנו מדברים כאן הן הלכות. כלומר, חוץ מעונה, כמו שרואים שזה לא דבר שבממון. כל ההלכות האחרות הן דבר שבממון, זה אומר שהוא מחויב כסף. לא כתוב שהוא מחויב לטרוח ללכת לקרוא לרופא. בוודאי שאדם נורמלי הולך לעשות זאת.

ר' יואל אשר:

אבל... כן, אתה צודק גם שכל התורה ניתנה לאנשים נורמליים מסודרים שיש להם כסף ובית. זה לא נעשה לנוודים ולאנשים ש... רואים גם... כל ההלכות בנויות על כמו

ר' יצחק:

יש לו נכסים, יש לו פירות... אדם שיש לו... כן,

שיעור הרמב"ם: לחם שתי סעודות בכל יום

ר' יואל אשר:

לאדם יש יכולות. נלמד אחר כך מה עני...

ר' יצחק:

נלמד עכשיו.

הלכה ד — שיעור מזונות

ר' יצחק:

הלכות מזונות, בוא נראה. כבר,

ר' יואל אשר:

נמשיך. עכשיו נכנסים יותר לפרטים. הוא מחויב במזונות. נו, כמה מזונות? כל יום אפשר להתווכח אצל הרב,

מה פירוש "פוסקין לאשה"?

ר' יצחק:

"הוצאתי לו משהו". לא, לא, אני דווקא לא אומר את הדבר. קודם כל מזונות פירושו שהוא גר איתה באותה מטבח. והוא נותן לה, הוא מחזיק את המטבח. זה נורמלי. השיעור הוא... נשאל עכשיו שאלה כזו. כתוב "כמה מזונות פוסקין לאשה". פוסקין לאשה פירושו כשהבעל לא נמצא בבית או משהו. או באים לבית דין והאישה אומרת... בית דין אומר, "קחי כסף", אז יש שיעורים. זה בוודאי, חיי יומיום נורמליים לא שייך כאן כלום. אני מתכוון, הוא חיה רעה, הוא נותן לה פחות משתי לחמים, מה שנלמד כאן, הוא צריך סתם כך מכות.

ר' יואל אשר:

זה יכול גם להיות נוגע לאדם נורמלי. למשל, אדם שהוא מאוד קמצן, ולעצמו הוא מוכן הוא אוכל מעט מאוד, הוא מאוד קמצן.

ר' יצחק:

זה יכול להיות,

ר' יואל אשר:

אבל אני רוצה לומר זה הסטנדרט שלי. פוסקין זה לא...

ר' יצחק:

פוסקין נותנים פסק, פוסקין פירושו שקוצבים,

ר' יואל אשר:

נותנים לה כשהבעל

ר' יצחק:

לא נמצא ובית הדין נכנס לכספו, והם לוקחים מהבנק. אבל זה לא לוקח מהכל, אני רוצה לומר זה לא הלכות כמה כסף צריך לתת. מה שאתה רוצה לדעת שלום בית, התשובה היא כמה היא צריכה, זה לא כמה יש לו, כמה היא צריכה, וכולי.

ר' יואל אשר:

אוקיי, אומר הרמב"ם, מה השיעור? כל הדברים האלה הם משניות במסכת כתובות. אומר הרמב"ם כך: **"פוסקין לה"**, בית הדין למשל אם מגיע למצב כזה, אז בית הדין פוסק, בית הדין עושה את התקציב, התקציב, שמגיע לה **"לחם שתי סעודות בכל יום"**, שתי סעודות ביום מלחם, כמו שלמדנו גם לגבי שבת, נכון, בשבת אוכלים שלוש סעודות, וביום רגיל אנשים אוכלים שתי סעודות, כך היה.

מה פירוש... מה פירוש סעודה? אומר הרמב"ם, עד כאן אני כבר לא יכול להכניס את הכף לפה עם כל הפרטים, אלא ראה מה **"סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא גרגרן"**. לפעמים יש אדם חולה שאוכל פחות, או אוכל הרבה שאוכל יותר, אלו יוצאים מן הכלל, אלא פעמיים סעודה נורמלית שמקובלת באותה עיר. לא הדרך הממוצעת? נכון, יהיה דרך ממ... יש דרך ממ... כן.

"ומאותו מאכל של אנשי אותה העיר", זה מקובל באותה עיר כמאכל מקובל. אם באותה עיר אוכלים **"חיתים, חיתים"**, אם באותה עיר אוכלים **"שעורים, שעורים"**, **"וכן אורז או דוחן"**, או אפשר לצאת עם אורז או דוחן,

ר' יצחק:

"או משאר מינין שנהגו בהן", מה שמקובל באותה עיר. חוץ מהלחם מקבלים גם משהו?

פרפרת לאכול בה הפת

ר' יואל אשר:

נכון, מלבד הלחם אוכלים משהו עם הלחם, **"ופוסקין לה פרפרת לאכול בה הפת"**, משהו לאכול עם הלחם, **"כגון קטניות"**, שעועית, וכו', לחם בא עם חומס או עם משהו, **"או ירקות וכיוצא בהן"**. וחוזר מזה, מלבד זה היא צריכה לקבל **"**שמן"**

הלכות אישות — שיעור מזונות: לחם, פרפרת, שמן, פירות, ויין

הלכה יב (המשך) — פרפרת לאכול בה את הפת

ר' יצחק: אהה חוץ מהלחם, מקבלים גם אה?

ר' יואל אשר: חוץ מהלחם, אוכלים משהו עם הלחם. **ופוסקין לה פרפרת לאכול בה את הפת**, משהו לאכול עם הלחם. **כגון קטניות**, שעועית, מה שיהיה, לחם בא עם חומס או עם משהו, או ירקות.

ר' יצחק: וכיוצא בהן. חוץ מזה?

שמן לאכילה ולהדלקת הנר

ר' יואל אשר: חוץ מזה צריכה לקבל שמן, שמן צריכה לקבל הרבה שמן. אני מתכוון שהרמב"ם עצמו אומר שהמשנה אומרת את הסכום שמן, אני לא זוכר, סכום גדול. הסכום הגדול חייב

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, הרמב"ם מסביר, כל הדברים האלה שאמרת עכשיו שנתנים לחם עם ירקות, על מי מדברים כאן? אומר הרמב"ם, **בעני שבישראל**, זה המינימום. שאף אחד לא מקבל פחות מזה. **אבל אם היה עשיר**, אם הוא עשיר, **הכל לפי עשרו** צריך לעשות לפי עושרו. **אפילו היה ממונו ראוי שיעשה לה כמה תבשילי בשר בכל יום**, אם הוא עשיר כזה, שסדר החיים שלו הוא שעושים כל יום מיני בשרים שונים, הוא נעשה מחויב לעשות זאת כי יש לו את הכסף. **כופין אותו**, כופים אותו, **מפוסקין לה מזונות כפי ממונו**, מחייבים אותו שיספק את האוכל לפי הסטנדרט.

אומר הרמב"ם: ואם היה... בסדר, ואם... אבל מה קורה...

ר' יצחק: כלומר, הרמב"ם מסביר את השיעור. למדנו,

ר' יואל אשר: השיעור הוא שיעור מינימום לעני שבישראל. זה אומר עני רגיל. בין היהודים יש גם כלומר **ר' יצחק:** שהמעמד של עניים.

ר' יואל אשר: ואם היה עני ביותר, יכול להיות יותר מזה,

ר' יצחק: פחות אי אפשר, אי אפשר. זה הוא מסביר. אם הוא עני ביותר,

ר' יואל אשר: כן? ואם היה עני ביותר, הוא יותר עני מהעני שבישראל. הוא מאוד עני ואינו יכול ליתן לה. נו, אני מתכוון כאן לומר פשוט שעני שבישראל מתכוון למעמד. הוא מהמעמד שנקרא עניים. המעמד של עניים יש להם מעט כסף, אבל הם יכולים לספק קצת חיסים, בערך כך. אם היא עוד יותר עני, ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה לו, כופים אותו להוציא אותה. הוא לא יכול להחזיק אשה בלי כסף, מובן מאליו, אם היא רוצה. ותהיה כתובתה, אה כשהוא מגרש אותה הוא נעשה עכשיו מחויב בכתובה, ואתה מדבר שהוא עני, אין לו לצערנו כלום, אתה רוצה עכשיו שהוא ייתן מאה כסף? תהיה כתובתה חוב, כמו תמיד כתובה נעשית חוב, עד שתמצא ידו ויתן, עד שימצא כסף ויתן לה. מדברים כאן באופן שהיא רוצה לצאת. היא יכולה להחליט, מה זה אומר? הגם שמדין מה שכתוב בתורה הוא ימשיך להיות מחויב. אבל אם היא מוחלת, היא אני רוצה יותר לגור עם עני מאשר להיות לבד ברחוב, לכאורה היא יכולה.

דיון: האם אפשר לכפות על בעל ללכת לעבוד?

ר' יצחק: זה אבל כלום, כל ההלכות כל ההלכות שהולכים עכשיו ללמוד הוא כשכבר בשלב. שלום בית כבר מזמן אין בבית, או שמעולם לא היה או שהם יהודים מיושנים כאלה שלא מאמינים בשלום בית, אני לא יודע. העניין הוא, כאן מדברים שהיא אומרת "בוא לכאן הוא עני מה אעשה אין לי", אין בעיה, אין לך, אתה פטור, לא צריך להיות לך אשה גם לא.

ר' יואל אשר: נכון, אז כאן שונים מוסר, מכאן אנחנו מבינים. הרמב"ם לא אומר את המילים אבל אנחנו יכולים כאן להבין שאדם אין לו כסף כי הוא לא עובד, אני יודע, הוא תלמיד חכם גדול הוא רוצה ללמוד, אבל הוא מחויב במזונות,

ר' יצחק: צריך ללכת לעבוד.

להיות שחצי לאכילה, חצי להדלקת הנר. שמן לאכילה ושמן להדלקת הנר. זה מתאים מאוד שבנר שבת יש ענין של שלום בית, כי אדם יש לו חיוב לספק שמן שיהיה מואר בבית.

פירות ומעט יין

ר' יואל אשר: ופירות, המשנה מזכירה גם, חוץ מירקות שאוכלים עם הלחם, כלומר פירות מתכוון ככל הנראה יותר כמו קומפוט, קינוח. ומעט יין לשותות, אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין, אם זה מנהג המקום שנשים ישותו יין, שיספק לה יין. אבל אפילו אז אומר הרמב"ם מעט, כי נראה שבכל המקומות זה מנהג ישראל, שלא שותים הרבה יין, זה גנאי לאשה לשותות יין. והרמב"ם פוסק, הראשונים האחרים אומרים שאשה לא שותה יין, אבל אומר הרמב"ם קצת יין אם זה מנהג המקום כך.

ר' יצחק: זה שבוע שלם. ושבת,

ר' יואל אשר: לא כתוב למשל מים. למה לא כתוב מים? יכול להיות מים זה פשוט,

ר' יצחק: או מים זה בחינם.

שלש סעודות לשבת — בשר או דגים

ר' יואל אשר: ופוסקין לה, הלאה, זה בימות החול, ולשבת, ופוסקין לה שלש סעודות לשבת, שלוש סעודות, פלוס שבת מגיע בשר או דגים כמנהג המקום. לא צריך להיות שניהם. אנחנו אוכלים דג ובשר, זה כבר הרחבה גדולה יותר. דג או בשר, עדיין כמנהג המקום.

כסף כיס — מעה כסף בכל שבת ושבת

ר' יואל אשר: וחזק מזה? אומר הרמב"ם הלאה, חוץ מאוכל צריך לתת לה גם כסף כיס, וזה עדיין בגדר שאר. כלומר מזונות,

ר' יצחק: מעניין. מזונות כולל הרבה מאוד דברים, כן.

ר' יואל אשר: ונותן לה בכל שבת ושבת, פעם בשבוע, שבת הוא מתכוון לא בדיוק שבת, נותן לה מעה כסף.

ר' יצחק: שבת פירושו שבוע. נכון.

ר' יואל אשר: לא שבת קודש. לא, לא. שבוע נקרא גם שבת. יש ענין של הזכרת שבת, למען תזכרו. נותן לה כמו שאומרים היום יום שני בשבת, כלומר יומיים אחרי שבת, אחרי השבת החדשה. מעניין.

ר' יצחק: כלומר, כתוב בתורה שבע שבתות. זה אומר שבעה שבועות, לא שבעה שבתות. זה מה שזה אומר.

ר' יואל אשר: כלומר, כשאומרים אחר כך שבוע, מתכוונים לשבוע כך. בסדר. הוא נותן לה כל שבת מעה כסף לצרכיה. אני מתכוון, הוא כבר בינתיים כשהרמב"ם חישב או בהלכות מחצית השקל או קודם לכן, הוא יודע כבר מה מעה צריך להיות. כגון, מה הם מיני צרכים? כגון, פרוטה לכבס, לכבס כביסה, או לרחוץ את הגוף. הוא מתכוון דברים גופניים, וכיצא בהן.

בעני שבישראל / עשיר / עני ביותר

ר' יואל אשר: "בעל שרצה ליתן לאשתו מזונותיה הראויות לה" הוא רוצה לתת לה את האוכל שמגיע לה, אבל הוא לא רוצה להיות בשותפות איתה, לאכול ביחד איתה. מכאן נראה שעד עכשיו דיברו שהם אוכלים ביחד,

ר' יצחק: שהם ישתפו מטבח עם אוכל.

ר' יואל אשר: כאן הוא רוצה לומר כך, הוא רוצה לתת לה כסף שהיא תהיה, "ותהיה אוכלת ושותה לעצמה." הוא רוצה שהיא תאכל ותשתה לבד לעצמה, "והוא אוכל ושותה לעצמו" הוא שותה ואוכל לעצמו. "הרשות בידו", כי חיוב מזונות לא אומר שצריך לאכול ביחד יחד, לא זה פירוש, אלא שהיא לא תהיה רעבה, שיהיה לה מה לאכול. אבל יש כן פעם בשבוע יש כן דין של אכילה ביחד. "ובלבד שיאכל עמה מלילי שבת ללילי שבת", לילי שבת הוא כן

ר' יצחק: יאכל ביחד איתה.

ר' יואל אשר: נראה שזה גם חלק במצוות שאר. מאוד מעניין.

דיון: האם זה עונה או שאר?

ר' יצחק: מה שאפשר לחשוב זה

ר' יואל אשר: אולי בגלל עונה או מצוות עונג שבת. יש לזה קשר עם זה. וזה אפילו באופן שהיא נדה או משהו, אבל הרמב"ם שם את זה תחת המילה שאר.

ר' יצחק: שהוא לא מהאנשים שמחויבים בעונה משבת לשבת, כן? זה רק שיעור לתלמידי חכמים. או שיש שיעורים גדולים יותר, עם שיעורים קטנים יותר. נראה שזה סוג של עונה כאילו. זה חייב להיות.

ר' יואל אשר: לא מדברים. בשאר. יכול להיות שדין של שאר שאדם צריך להיות לו הסטנדרט של אוכל שהם רגילים אליו. האוכל של שבת יש עוד תנאי, שאוכלים אותו עם אנשים נוספים.

ר' יצחק: מה הנפקא מינה, זה שייך כאן כי זה הלכות מזונות. יש לו זכות למסור על יד השליש. הוא לא צריך לשבת כל יום איתה, אבל פעם בשבוע חייב כן. אבל אמת, אגב, ליל שבת לכאורה כמו בעונה, זה לא אומר דווקא ליל שישי, בדרך כלל אולי ליל שישי, אבל יכול להיות יום ראשון גם.

ר' יואל אשר: כן, נראה, מלילי שבת ללילי שבת.

ר' יצחק: כן, זה לא אומר, זה אומר כמו בעונה למדנו, יש שני דינים בזה. זה אומר בפשטות, אם הוא רוצה, אם הוא רבי גדול ובשבת הוא מנהל טיש, הוא יכול לעשות את זה ביום ראשון.

מעשה עם החפץ חיים

ר' יואל אשר: שמעתי מעשה שרבי מאיר שפירא, שמעתי מר' נח אייזיק אלבוים, מגדולי תלמידי חכמים שבדור, שרבי מאיר שפירא ביקר אצל החפץ חיים. הוא היה שם יום רביעי או יום חמישי, והוא שאל את החפץ חיים אם הוא רוצה להזמין אותו לסעודת ליל שישי, להשתתף בסעודה אצל החפץ חיים הגדול. אמר החפץ חיים, "בשמחה רבה, אבל אני יודע שאצלכם בגליציה יהיה לא נוח לשבת ליד אשה או ליד שולחן אחד עם אשה, ואני לא אוותר על

ר' יואל אשר: לא כתוב שצריך ללכת, לא. הוא מביא את זה ב בשולחן ערוך נכנסים יותר לפרטים של זה. בשולחן ערוך שאלה מה קורה כשיש לו כן כסף והוא לא רוצה לתת לה, מה עושים? האם כופין אותו להוציא או כופין אותו לתת כסף?

ר' יצחק: למדנו עכשיו, לא מבין זה הדבר הקודם, כשיש לו כן כסף והוא לא נותן את זה,

ר' יואל אשר: הדא הוא דכתיב כופין אותו ופוסקין לה.

ר' יצחק: אה. והלאה השאלה אם אין לו כסף כופין אותו להוציא. אולי זה אומר שיש שאלה חדשה שרבינו תם התווכח עם חברו רבי אליהו אני חושב, שמה זה אם אין לו כסף אבל הוא יכול ללכת לעבוד, האם אפשר לכפות עליו ללכת לעבוד. זה היה מחלוקת בין הראשונים. זה לא ברור. ולהלכה למעשה כידוע הוא שלמה הליטאים מחזיקים את עצמם כחסידים של הגר"א? כי הגר"א פוסק כמו רבינו תם. יש מחלוקת, רבי אליהו אמר שכתוב בכתובה אנא אפלה ואוקיר, הוא תרגם אפלה פירושו לעבוד, אפשר לכפות על אדם ללכת לעבודה, תהיה לך כסף לאשתך. רבינו תם אמר לא, יש חיוב כסף, כמו שאמרנו עכשיו כאן, התורה נותנת לנו לעשירים, יש להם כסף ולא נותנים, לוקחים את הכסף שלו, אבל אין חיוב שאדם צריך ללכת לעבוד. מזה כל הליטאים מחזיקים את עצמם כחסידים של הגר"א כי מחזיקים כך שאין חיוב ללכת לעבוד. אני שומע. אבל זה מחלוקת לשונות. מחלוקת, בשולחן ערוך מביא שתי השיטות. כן.

ר' יואל אשר: בסדר. טוב.

ר' יצחק: מאוד טוב. זה הסדר הרגיל, זה הכל מדברים ככל הנראה הסדר הרגיל הוא שהוא עובד ויש לו כסף או שיש לו נכסים מה שיהיה.

דיון: עולה עמה ואינה יורדת עמה

ר' יואל אשר: כאן כתוב שכל ה, המינימום שלמדנו כמה צריך לתת הוא בעני, אבל עשיר צריך לתת יותר. כתוב כאן העולה עמה ואינה יורדת עמה? כתוב מאוחר יותר? בוא נלמד מה כתוב מאוחר יותר, אבל אני זוכר הלכה יפה בשולחן ערוך, שהולכים לפי הסטנדרט הטוב יותר של שניהם. אם הבעל הוא עשיר, צריך לתת לפי הסטנדרט הגבוה שלו, ואם היא באה ממקום עשיר, צריך לתת לה לפי הסטנדרט הגבוה שלה.

ר' יצחק: כאן לא כתוב ההלכה, צריך לראות. כתוב בדברים אחרים, צריך להבין האם זה כלל או לא. אני לא יודע. בסדר. הרמב"ם הולך הלאה. בסדר בקיצור צריך יכול להיות שמזונות אין את הכלל או לא לגבי זה.

ר' יואל אשר: מותרות זה ענין של כבוד.

ר' יצחק: בסדר בוא נראה. אני לא יודע, עד עכשיו לא היה כתוב.

ר' יואל אשר: לכאורה ככל הנראה, רגע אחד.

הלכה יג — בעל שרצה ליתן לאשתו מזונותיה ותהיה אוכלת לעצמה

ר' יצחק: כן, אבל זה בכל זאת... לא, זה לחץ. מצד אחד, אני חושב שזו פשרה, מצד אחד היא יכולה... לכהן יש תרומה, מה רוצים לומר שהוא ישלם משהו נוסף כי הוא התחתן? בגלל זה התורה אמרה, לאשתו מותר לאכול תרומה בגלל זה, לא? אי אפשר... זה חצי, איזושהי פשרה, כך אני חושב. בסדר.

חיוב מזונות בנים ובנות הקטנים

ר' יצחק: עכשיו נלמד שחזן מזה שהוא צריך לשלם לאשתו, צריך לשלם אוכל לילדיו.

ר' יואל אשר: אה, זה עוד חלק גם מהמצווה שאר.

ר' יצחק: לא ברור. נראה שהרמב"ם אומר כך. הם למדו בהרחבה בכולל, כשהם למדו. הרמב"ם, אני חושב שהרמב"ם צודק, אבל הפוסקים לא רוצים לקבל את זה להלכה. יש נפקא מינה קטנה להלכה. אבל נראה שזה עדיין שאי אפשר לקחת אשה והילדים שלה ירעבו.

ר' יואל אשר: נכון, נראה שזו הדרך איך שהרמב"ם אומר את זה, איך הוא שם את זה, נראה שזה דין במזונות.

ר' יצחק: מזונות אשתו זה.

ר' יואל אשר: מזונות אשתו. זה אומר שאמא הילדים הם חלק ממנה, כן? ירך אמו.

ר' יצחק: לכן רואים שהשיעור הוא עד בן שש, שזה התינוק הצריך לאמו.

ר' יואל אשר: יש משנה במסכת עירובין. הילדים הם חלק מהאם, ואמרים שצריך לתת מזונות לאם, כלומר האם עם כל מה שנדבק אליה. התינוקות שלה. **כשם שאדם חייב במזונות אשתו, כך הוא חייב במזונות בניו ובנותיו הקטנים, עד שיהיו בני שש שנים**, עד שיהיו בני שש.

ר' יצחק: כי זה השיעור של תינוק הצריך לאמו.

ר' יואל אשר: אחרי שהם בני שש, מאכילן, זה החיוב העיקרי.

ר' יצחק: וזה אומר מעיקר הדין.

ר' יואל אשר: או אולי אפשר לומר מדאורייתא, אז אחרי שש נעשים פטורים. אבל מכאן ואילך, מכאן עדיין לא לגמרי פטורים, מאכילן עד שיגדילו כתקנת חכמים. החכמים עשו תקנה שיותר משש.

ר' יצחק: זה מאוד מעניין, כי הוא לא אומר כל כך ברור שזה דאורייתא, אבל הוא כן אומר שזה דין במזונות, ומזונות זה דין דאורייתא. נראה כאילו שהחכמים...

ר' יואל אשר: הכניסו את זה לתוך הדין הדאורייתא של מזונות.

חילוק בין עד שש ואחרי שש

ר' יואל אשר: אבל ברגע שהם בני שש זה משתנה. יש ילדים שכשהם בני שש הם כבר ממש ראויים, הם עושים טבעות ללולבים, והם עושים בעצמם עסקים. אבל אם לא...

ההלכה של יאכל עמה מלילי שבת ללילי שבת. ואכן הוא לא נשאר. לא רצה לוותר, אבל אצל חסידים ויתרו יותר בקלות על זה.

ר' יצחק: טוב, אין הבדל, אבל שיעשו ביום ראשון, מה ההבדל? זה בכל זאת.

ר' יואל אשר: לא ברור, מה כתוב כאן מלילי שבת, יכול להיות שיש כן משהו דין בעונג שבת.

ר' יצחק: בסדר, יש דין, אבל העיקר חיוב הוא פעם בשבוע, כך אני חושב, זה פשוט. כמו שרואים, משבת לשבת. פעם בשבוע הוא יאכל איתה. בסדר, והלאה, על זה היא גם יכולה למחול, אגב. זה אולי דבר שבממון, זה עדיין משאר לפי מה שאתה אומר. מדברים שיש לה תביעה, היא יכולה. היא יכולה לבוא ולומר שהיא רוצה את זה. בסדר, עוד הלכה.

מזונות אשה: תרומה לאשת כהן, מזונות בנים, ודינים אחרי גירושין

המשך: תרומה לאשת כהן

ר' יואל אשר: מה היא יכולה עכשיו לעשות? האם האוכל שלה, והיא יכולה עכשיו ללכת למכור אותו? או... אומרת ההלכה, המותר לבעל. כלומר כבר לא פשט שמה שנקבע הוא שלה. יש לה רק את הזכות בזה שהיא יכולה לאכול אותו, אבל היא לא אוכלת אותו, צריך לחזור. זה חוזר לבעל.

ר' יצחק: טוב.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם עוד הלכה כך. היה בעלה כהן, אם האשה נשואה לכהן.

ר' יצחק: וכהן יש לו הרבה תרומה.

ר' יואל אשר: היה רוצה... אה, אשת כהן מותרת לאכול תרומה. וכהן גם מחפש לפסוק יותר תרומה, כן, כי תרומה מגיעה לו בחינם, בשבילו זה בחינם. אז היה רוצה לתת לאשתו את כל התרומה שלו. אבל תרומה מותר לאכול רק בטהרה. אז אינו נותן לה כל מזונותיה תרומה, לאשה זה קשה כי היא חלק מהזמן היא נדה, יצא קשה שהיא תאמר, בסדר, לך תמכור, אבל החלק מהחיוב הוא שהוא ייתן לה אוכל שהיא יכולה לאכול מיד. אז אינו נותן לה כל מזונותיה תרומה, מפני שטורח גדול הוא לה לשמור מדבר המטמאן ולאכלן בטהרה, שהיא תצטרך תמיד לשמור ולאכול דווקא בטהרה. אלא נותן לה מחצה חולין ומחצה תרומה, חלק...

ר' יצחק: יש פשרה כמו חצי תרומה הוא כן יכול לתת, כל כך היא מוכנה להשלים. אולי בגלל זה, אולי כי חלק מהזמן היא טהורה.

ר' יואל אשר: מעניין האם מדברים כאן על נדה ממש, או אפילו לא נדה, כי זה ששומרים את זה בטהרה זה לחץ עליה.

ר' יצחק: זה מה שחשבת.

ר' יואל אשר: מעניין, למדתי את זה חשבתי גם כך. בגלל זה מתאים מחצה, מחצה, כי בערך חצי מהזמן אה...

ר' יואל אשר: אבל אני חושב שהפצרות זה אומר שלא מרפים, זה אומר הפצרות. כלומר, לא פעם אחת צועקים, אלא מפצרים, כל יום קוראים לו, מטרידים אותו עד שזה קורה.

ר' יצחק: בסדר. אם לא רצה, זה לא עוזר.

ר' יואל אשר: מכריזין עליו בציבור, בסדר, משמע גוערין בו זה אומר בפומבי, מכלימין אותו... אני חושב שגוערין בו זה אומר ביחידות, צועקים עליו. מכלימין אותו גם נראה אחד על אחד. מתבייש גם כשאדם נותן לך את האמת. קוראים לו ונותנים לו פסק.

ר' יצחק: נכון. אם לא רצה.

מכריזין עליו בציבור

ר' יואל אשר: לא עוזר הפסק, אז מכריזין עליו בציבור, מכריזים עליו בפומבי. ואומרים, בסוף שלוש סעודות התורה אומר הרב, יש לי כאן הודעה חשובה לציבור, פלוני אלמוני, כן, אתה רואה אותו הוא יהודי טוב? לא לא לא, אכזרי הוא. ואינו רוצה לזון בניו, הוא לא רוצה לתת אוכל לילדיו שלו. והרי הוא פחות מעוף טמא, עוף, כל העופות זנים את אפרוחיהם, את הגוזלים הקטנים שלהם, הוא אפילו יותר גרוע מזה, הוא גרוע יותר מהטבע. **ר' יצחק:** הגמרא אומרת שהרמב"ם עושה איזו לשון כללית, בגמרא כתוב, עורבא צועקים, "עורבא בעי בני, וההיא גברא לא בעי בני", אפילו עורב דואג לילדיו, והאדם הזה לא דואג.

ר' יואל אשר: אני חושב שאולי המילה כאן היא, הרי כתוב שהוא צריך להיות כמו עורב לבניו ובני ביתו, כן? אז מי שרוצה ללמוד תורה צריך להיות כמו עורב, כאן רואים שזה לא כל כך פשוט, אי אפשר להיות ממש כזה העורב הוא איזו לשון אני לא יודע.

ר' יצחק: אבל כאן אתה רואה שעורב כן דואג, נכון, אני לא יודע, מעניין. בסדר.

ר' יואל אשר: זה המעשה, אבל אומר הרמב"ם, אבל ואין כופין אותו, כפייה זה לא, מביישים וכל שאר הכפייה, כפייה זה אומר נכנסים להוציא כסף מביתו.

ר' יצחק: זה לא עושים אחר שש. טוב מאוד.

חילוק בין אמוד ואינו אמוד

ר' יצחק: במה דברים אמורים? איך זה נאמר?

ר' יואל אשר: זה מעניין למה חז"ל עשו את זה.

ר' יצחק: אני אומר לך יש לי על זה מאוד, אדם שהוא כזה חיה, הלוא, לך תפוס מיד את כספו, לא יודע אחד על אחד.

ר' יואל אשר: זה מעניין כאן גם בפרק הזה, אנחנו עדיין לא היה לנו, כבר היה לנו כמה פעמים, כבר היה לנו נידוי שאפשר לעשות, כבר היה לנו אפשר לעשות חרם, כבר היה לנו אפשר כבר היה לנו כמה פעמים מכת מרדות. אבל כאן בפרק הזה נראה עוד דברים או בפרקים המאוחרים יותר של ביוש פומבי ככלי שאדם יתנהג כמו שצריך להיות עם משפחתו. משתמשים בביוש פומבי.

ר' יצחק: עד שיגדילו. הייתי חושב שעד שש הגיוני לומר שזה עדיין חלק ממזונות האם, כי לאם יש ילדים קטנים, מה היא תעשה? היא תשאיר את הילדים רעבים? זה עדיין חלק מכך שהיא צריכה לקבל מזון. אחר כך הוא סתם אב, החכמים מבינים גם שאב צריך לדאוג לילדיו, שום קשר להלכות כתובה. דווקא עומד זה כאן, כי זה שייך כאן, כי זה לא דין בכתובה עצמה, כמו שנראה. אבל זו תקנת חכמים, החכמים אומרים שנותנים עד...

ר' יואל אשר: מאכילן, נותנים להם עוד אוכל, עד שיגדילו כתקנת חכמים, תקנת חכמים היא שימשיכו לתת עד שיגדילו.

ר' יצחק: עד שיגדילו, עד שהם בני שתיים עשרה, עד שהם בני שלוש עשרה.

ר' יואל אשר: בר מצווה לכאורה. מי שבאמת מתעסק עם אנשים אחרים, העניים שלו הם ממש כמו ילדיו. וחייב המזונות שהקב"ה צריך לתת לו יהיה עבורו ועבור כל האנשים שהוא מפרנס, וכל האנשים תלויים בו.

ר' יצחק: איי איי, כאלה דברי חסידות.

דינים כשהאב לא רוצה לתת מזונות

אם לא רצה — גוערין בו ומכלימין אותו

ר' יצחק: אם לא רצה.

ר' יואל אשר: מה עושים אם הוא לא רוצה...

ר' יצחק: הוא לא רוצה לפרנס את ילדיו.

ר' יואל אשר: הוא לא רוצה לתת כסף לילדיו.

ר' יצחק: כסף, מזונות?

ר' יואל אשר: מזונות, מה עושים... כשהוא לא רוצה לתת לאישה, לא צריך לצעוק, הולכים לבית דין, ובית דין עושה עיקול ולוקחים את כספו. אצל הילדים לא עושים... לא פוסקים מזונות, אלא עושים דבר אחר, מפעילים עליו לחץ. נכון, כלומר, זה לא פשוט שלילדים יש קניין בכספו, או שיש להם זכות בכספו, אלא יש לו חיוב לעשות זאת. אם הוא לא עושה זאת, עושים כמו תמיד כשלא מקיימים את דברי החכמים, מפעילים לחץ.

ר' יצחק: החיוב אינו חיוב ממון. מאוד חשוב, חכמינו היו מקפידים מאוד על ממון חברו. הם החזיקו מאוד חזק שהכסף שלך הוא הכסף שלך. איי, כל אחד מבין שמי שלא נותן מזונות לילדיו הוא חיה רעה? הכי נמי, יקראו בבית המדרש שהוא חיה רעה, אבל יותר מזה לא אפשר לעשות. נכון.

ר' יואל אשר: תראה מה עושים, גוערין בו, צועקים עליו. ומכלימין אותו, מביישים אותו. ופוצרין בו. מה זה אומר פוצרין בו? מתחננים, כמו... משמע שכיוון שזה עומד בין גוערין ומכלימין, זה אומר משהו שמפעילים עליו לחץ עצום.

ר' יצחק: לא, פוצרין זה אומר מתחננים אליו, זה דבר יותר יפה למעשה. הולכים אחורה, הוא התחיל עם הצעקות, פוצרין זה אומר מתחננים, כמו הפצרות, הפצרות דברים.

ר' יצחק: עכשיו, שנית, אחרי בן שש ברור שאם הוא לא אמוד אי אפשר לכופ אותו. עכשיו מה זה אומר אמוד? צריך לדעת הלכות צדקה. עשיר אפשר לכופ אותו כן. כן, אם הוא, אם עשיר זה אומר שגם אם יש לו...

ר' יואל אשר: כן? כאן קודם כל, לא אולי עשיר זה אומר לך אחרי הכסף, חפש, לווה. לא, לא, מחדשים חידושים חדשים. אב אף פעם לא מחויב, לא שוב. מה זה אומר אמוד? למה מדברים תמיד בידידי במקום...

ר' יצחק: אם...

מזונות בנים יתר על שש, מי שהלך למדינה אחרת, ומי שנשתטה

מזונות בנים יתר על שש — אין עולה עמו

ר' יצחק: עכשיו, שנית, אחרי בן שש ברור שאם הוא לא אמוד, אי אפשר לכופ אותו. עכשיו, מה זה אומר אמוד? צריך לדעת הלכות צדקה.

ר' יואל אשר: לבייש אותו אפשר כן.

ר' יצחק: כן, אם הוא, גם לבייש זה גם אם יש לו, כן.

ר' יואל אשר: יש, אולי לבייש זה לך אחרי הכסף, חפש,

ר' יצחק: לווה. לא, לא. בסדר,

ר' יואל אשר: לכופ אותו אי אפשר אם לא יודעים.

ר' יצחק: מחדשים חידושים חדשים,

ר' יואל אשר: אין בשום מקום שמחייבים לא, שוב, לבייש, מביישים אם אפילו בלי שומה, אם שמו ויש לו כופים אותו,

ר' יצחק: כי אומרים לו, תראה, יש לך את הכסף, תן לה את הכסף. רק לא אומרים לו, לא סתם מביישים. לא מסכים, אני לא מסכים. כי פשוט שמדברים, יש רמה של אמוד שזה אומר שכבר הגיעו. אני חושב שאמוד זה אומר שהיה תהליך, קופת הצדקה של העיר העריכה כמה כסף יש לכל אחד, והם כבר ידעו ולא סתם, אלא אי אפשר שאומדים רק לעניין זה, זה מאוד מצחיק. חוץ מזה,

ר' יואל אשר: כך כתוב ברמב"ם.

חידוש: מזונות בניו אינו עולה עמו — רק בסיסי

ר' יצחק: המציאות היא שאחרי שש שנים לפחות אי אפשר לכופ אלא מדין כופין על הצדקה, ורוב האנשים היום, או הרבה מאוד אנשים, אם לא רוב, בוודאי לא דין שאפשר לכופ אותם על הצדקה, וממילא רוב הכסף שלוקחים מזונות מאנשים שגרשים זה גזל ממש, ובתי הדין הם חמסנים. מה לעשות? חוץ מזה

ר' יואל אשר: יש כאן עוד דין... הם לא, זה לא הולך להם,

ר' יצחק: אלא צריך לעזור לשני להיות חומס. חוץ מזה יש עוד דין, שלא כתוב כאן מפורש ברמב"ם, אבל לכאורה ברור, שמזונות בניו אין בזה עולה עמו. מזונות בניו לא לפי הסטנדרטים שהם רגילים, מה שילדים צריכים. בסיסי. ומה שכל בית דין בעולם פוסק מזונות לפי מה שהסטנדרט היה, זה לגמרי לא כהלכתא, אין

ר' יצחק: כן. אבל זה מעניין... במה דברים אמורים? אבל ההלכה שאמרנו עכשיו שאי אפשר לכופ אותו לזונם אחר שש.

ר' יואל אשר: זה דווקא, במה דברים אמורים? באיש שאינו אמוד. כל זה שלא כופים...

ר' יצחק: אדם שאין לו אמוד זה אומר כמו שהוערך.

ר' יואל אשר: לא הוערך הכסף שלו.

ר' יצחק: לא יודעים את חשבון הבנק שלו.

ר' יואל אשר: ואין ידוע, ואין ידוע אם הוא ראוי ליתן צדקה או אינו ראוי, אנחנו לא יודעים אם...

ר' יצחק: הוא...

ר' יואל אשר: עני שצריך לתת לו צדקה, או אינו ראוי, אין לו כסף לצדקה.

ר' יצחק: אבל.

ר' יואל אשר: אבל אם היה אמוד, אם הוא מי שיודעים, הוערך שיש לו ממון הראוי ליתן ממנו צדקה המספקת להן, ויודעים שיש לו מספיק כסף לתת צדקה, ויש לו מספיק כסף לתת צדקה כמה שצריך כדי לפרנס את הילדים. אז מוציאים ממנו בעל כרחו, לא מדין מזונות אלא משום צדקה. כי גם בצדקה יש קדימה בצדקה, שקרוב קרוב קודם. ובצדקה יש כפייה, וכופים אותו שלוקחים ממנו את הצדקה, ונותנים אותה לילדיו, וזנין אותן עד שיגדלו, ונותנים לילדים מזונות עד שיגדלו.

ר' יצחק: טוב מאוד. כן, זו ההלכה. בתי הדין של היום, למה שהם לא נוהגים כמו ההלכה, וצריך למחות. בוא נמשיך.

מזונות בנים אחרי גירושין — קושיות ונפקא מינות

ר' יצחק: נחמו כבר, בזמנים של היום, קודם כל בהלכה מדברים תמיד כשהיו נשואים. זה שאחרי שהתגרש מהאישה צריך עדיין לשלם מזונות לילדים, זו לא הלכה ברורה. יש גאונים, יש מקורות לזה בראשונים.

ר' יואל אשר: אבל כבר אבל אחרי שש ועל אסט רזוק אני מדבר.

ר' יצחק: בוא נדבר לפני שש, עכשיו, שזה תלוי במזונות אשתו. מה שמובן, ממילא כשזו לא אשתו זה מאוד מוזר אם לפי הר"ן זה רק בגדר תקנת חכמים. אה קודם כל, לפי מה שיהודים מבינים כמו שהר"ן אומר בפירוש, ש, ומובא פסק בר"ן שזה דין של מזונות אשה. גרושה לא צריך לתת מזונות, אין ספק. וממילא לא צריך לשלם. איי יש מי שאומרים שמזונות בניו היא תקנה נוספת. נניח שיש תקנה נוספת מאשה צריך לתת, אין בעיה. אבל זה אומר שכשהם גרים אצלו. זה עולה הרבה יותר כסף לשלוח כסף לשם. אין שום מקור שהאם יכולה לומר אני אחזיק את הילדים. נניח שיש הלכה כזו שהילדים יכולים לגור אצל האם כי זה לטובתם, מצוין שהיא תשלם על זה. אבל הוא צריך עוד לשלם גם זה מאוד מוזר.

ר' יואל אשר: נר לאחד נר למאה, יש דבר כזה שבביתו זה יותר זול, בסדר.

ר' יצחק: שלא יהיה הפקר עולם. נראה מיד, אני חושב שיעמוד מפורש אם היא מכרה בעצמה וכן הלאה. כן, בסדר. בית הדין בית הדין להיפך בית דין נכנס לנכסיה, לפעמים צריך הכרזה, מה שלא יהיה, יש הלכות איך אפשר למכור נכסי אחרים.

מעשה ידיה כשהבעל לא נמצא

ר' יצחק: איי, עכשיו לכאורה היא חייבת במעשה ידיים, והבעל לא כאן, הוא לא מקבל את מעשה הידיים גם. יש תקנה מעשה ידיים תחת מזונות,

ר' יואל אשר: אז אבל ההלכה היא כך, שוב קודם, בית הדין מוכר נכסים שחסרים ונותן לה לאכול. איי, יש גם שכנגד האוכל שהבעל נותן יש מעשה ידיה, מה שהיא עובדת צריך ללכת לבעל. אל תגיד אבל בית הדין שם בבית דין או משלם עם מעשה הידיים. לא מחשבים, כל עוד הוא לא כאן אי אפשר להיות טענות על מעשה ידיה. ואין מחשבין עמה, לא עושים חשבונות על מעשה ידיה עד שיבוא בעלה. כשהבעל יבוא, אז הבעל יכול לבוא לבית דין ולומר שהיא גם היתה לה מעשה ידיה וממילא היא לא יכולה לקבל כל כך הרבה כסף. אם מצא שעשתה, שהיא באמת היתה לה מעשה ידיה, היה מעשה ידיה, אז הרי זה שלו,

ר' יצחק: אז באמת מעשה הידיים שלו. זה, כשהיא באה לבית דין.

הלכה טו — אם לא עמדה בדין

ר' יואל אשר: אז היא באה לבית דין, ובית הדין הלך. לחיים. מה קורה **אם לא עמדה בדין**?, היא לא הלכה לבית דין, אלא היא עשתה בעצמה, אה עבד איניש דינא לנפשיה יש כזו הלכה. היא הלכה, היא מכרה, היא מכרה בעצמה מנכסיו למזונות, אז **מכרה קיים**?, כל מה שהיא מכרה זה מכירה טובה, ולא אומרים שאה אין לה זכות. אין לה זכות. יש לה זכות.

אינה צריכה הכרזה ולא שבועה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: ואינה צריכה הכרזה, היא לא צריכה להכריז, אממ או לעשות שבועה. זה אומר, שהבעל היה יכול לטעון,

ר' יצחק: אם זה אמת שאין לך, הכריזי ברבים שאין לך מה לאכול, ובגלל זה את מוכרת. לא, לא, לא, הכרזה זה אומר, הכרזה, יש אופנים, שמוכרים אה לקבורה וכדומה, שצריך להכריז בציבור שהולכים למכור את הנכס.

ר' יואל אשר: אני חושב שזה עוזר שאממ יקבלו את המחיר הנכון בעדו, או משהו כזה, עם פרסום, זה אומר שאי אפשר סתם למכור, צריך, יש אופנים שמוכרים את דברי אחרים שלא בפניו, יש הלכות הכרזה,

ר' יצחק: צריך להיות מודעה בעיתון, שכתוב שמוכרים את הדבר הזה, שזה מכירה הוגנת אממ וכדומה. על האופן הזה אומר הרמב"ם שלא צריך.

שום מקור לזה. לא כל בית דין. יש בתי דינים שהם ישרים ונוהגים כמו ההלכה, אבל יש שהם יותר מודרניים ונוהגים סתם כמו שנראה להם, וזו לא דרך.

ר' יואל אשר: כבר. אני לא, אני לא מסכים לכל המסגרת.

ר' יצחק: אמור את ההלכה. בסדר.

הלכה יג-יד — מי שהלך למדינה אחרת

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה כך:

ר' יצחק: עד עכשיו דיברנו...

ר' יואל אשר: טוב מאוד. עד עכשיו דיברו כשהבעל כאן, הבעל כאן... כן. הבעל כאן, והשאלה היא איך לוקחים ממנו כסף, לכופ אותה. מה קורה במצב יותר גרוע? הבעל ברח. "מי שהלך למדינה אחרת" הוא הלך לעיר אחרת, "ובאה אשתו לבית דין לתבוע מזונות" האשה באה לבית דין לתבוע מזונות,

ר' יצחק: מה עושים? הלכה מעניינת.

שלושת החודשים הראשונים — אין פוסקין לה

ר' יצחק: אבל, שלושת החודשים הראשונים אומר הרמב"ם כך:

ר' יואל אשר: "שלושה חדשים הראשונים מיום הליכתו" שלושת החודשים הראשונים מאז שהלך, אין פוסקין לה בהן, מה זה אומר בהן? בשלושת החודשים האלה לא פוסקים מזונות. למה? חזקה היא שאין אדם מניח ביתו ריקן. יש חזקה שאדם לא משאיר את ביתו ריקן, אז האשה עצמה תמצא עצה, תחפש בבית, תמצא איפה מונח כסף.

ר' יצחק: נראה, לא כסף,

ר' יואל אשר: מזונות לכאורה. מזונות,

ר' יצחק: אבל אבל לשלושה חודשים יש כסף בסדר,

ר' יואל אשר: מניח ביתו ריקן זה לא אומר לכאורה שיש אוכל לשלושה חודשים, אבל יש חפצים בעלי ערך. תמצאי עצה בעצמך, בית הדין לא צריך להיות מעורב, תמצאי עצה,

ר' יצחק: תמכרי חפצים.

אחרי שלושה חודשים — פוסקין לה מזונות ומוכרין נכסיו

ר' יצחק: אחר כך, מכאן ואילך,

ר' יואל אשר: אחרי שלושה חודשים, בית דין רואה שהוא עדיין לא כאן, יודעים שכסף כבר מאוד אפשרי שבאמת אין בבית, אז פוסקין לה מזונות, בית דין קובע מזונות. איך עושים את זה? אם היו לו נכסים, אם יש לו נכסים, כלומר למשל, אני יודע, יש לו השקעות, יש לו נכסים מונחים, אז בית דין יורדין לנכסיו, ומוכרין,

ר' יצחק: מוכרים את נכסיו למזונותיה.

דיון: למה בית דין מוכר ולא האשה בעצמה?

ר' יואל אשר: אני רוצה אני רוצה להבין, הפשט הוא שמטפלים כאן בשבילה שלא היא צריכה להיות עסוקה במכירה? או להיפך שרוצים להיות הוגנים, רק בית דין רשאי למכור כי רוצים

"מוכרין למזון בניו ובנותיו שהן בני שש שנים או פחות".
מאחר שמזונות הילדים הקטנים הם אותו גדר כמו מזונותיה, דיברנו שזה ממש חלק ממזונותיה, אז גם אותו דבר אפשר למכור.

אבל יתר על שש — אין זנין אותם שלא בפניו

ר' יואל אשר: "אבל יתר על שש", אף על פי שלמדנו שיש תקנת חכמים לפרנס אפילו ילדים גדולים יותר משש, אבל על זה דיברנו שזה לא ממש שיש להם אותו דין כמו מזונותיה זה סוג אחר של חיוב. ממילא "אין זנין אותם מנכסיו שלא בפניו, אף על פי שהוא אמוד" אפילו אם אנחנו יודעים שיש לו כסף,

ר' יצחק: שבדרך כלל היו

ר' יואל אשר: כופים אותו שיתן זאת מדין צדקה זה אפשר רק לעשות כשהוא נמצא.

דיון: מדוע אי אפשר לכופין על הצדקה שלא בפניו?

ר' יואל אשר: מעניין למה. מה הפשט בזה? אולי כי חיוב הצדקה הוא שהוא יתן אותה ובמקרה כזה לא נקרא צדקה?

ר' יצחק: יש איזו הלכה כזו שכופין על הצדקה לא הולך שלא בפניו. אני לא יודע למה. אני לא יודע. אני באמת לא מבין.

ר' יצחק: "וכן", דומה, לא רק שהוא נסע,

ר' יואל אשר: הרמ"א אומר שמדברים כאן במקרה שהוא עדיין לא התחיל לתת להם כסף יותר משש. כי אם הוא התחיל אומרים שזו המערכת שהוא רוצה שתלך.

ר' יצחק: אוקיי. אוקיי יכול להיות, אבל אני שואל אני עדיין לא מבין למה הוא רואה שאולי יש מחלוקת על זה.

ר' יואל אשר: אבל זה הגיוני, אם זה דין של כופין על הצדקה וזה רק דין של קדימה בצדקה, צדקה זה כשהוא נותן. אם לוקחים ממנו האם בכלל יש לו מצוה של צדקה?

ר' יצחק: כל כופין על הצדקה לוקחים.

ר' יואל אשר: מה ההבדל? כי הוא עומד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. הרמב"ם אומר שבאמת הוא רוצה, זה אומר שכשעושים כופין על הצדקה יש לו מצות צדקה?

ר' יצחק: כן יש לו מצות צדקה. לא צריך רוצה לא צריך יאמר רוצה אני בדרך אגב.

ר' יואל אשר: בקרבן, אוקיי.

ר' יצחק: כלום, הוא נמצא ולוקחים את כספו. אולי כשהוא בפניו, אני מתכוון אדרבה שהוא בפניו הוא יכול להיות, יש לו קצת יותר זכות, הוא יכול להיות לו טענות, הוא יכול לומר בוא הנה אין לי. כשאדם לא נמצא, יש גבול כמה אפשר לתפוס אותו.

ר' יואל אשר: נכון, מצוין.

הלכה יז — מי שנשתטה

ר' יואל אשר: הלאה בסעיף י"ז, אומר הרמב"ם, יש דרך שבעל נוסע פיזית, הוא נוסע, אבל יש גם דבר שאף אחד לא בבית, מוחו נסע, מי שנשתטה, הוא נעשה משוגע, הוא נעשה שוטה, אז בית דין יורדין לנכסיו ומוכרין גם, לא מתחילים לדבר איתו,

ר' יואל אשר: כשהבעל נעלם, הוא לא יכול להיות לו טענות, לא צריך הכרזה או שבועה,

ר' יצחק: עד שיבוא בעלה ויטעון. שבועה היא, נראה מאוחר יותר יש דבר שנקרא שבועת אלמנה, שצריך כשהיא צריכה להישבע שהיא מוכרת כתובה, צריכה להישבע שהיא לא לקחה דברים משלה, היא לא לקחה מההפקר וכדומה, אז אז לא אפשר אה...

ר' יואל אשר: אז אם הבעל בא והוא, כשהבעל בא ו

ר' יצחק: הוא טוען שלא מכרה טוב,

ר' יואל אשר: אז הוא יכול לחייב אותה בהכרזה או בשבועה, אבל עד אז...

ר' יצחק: הכרזה אולי מאוחר מדי, אבל שבועה הוא יכול...

ר' יואל אשר: אוקיי, עד אז היא יכולה, היא יכולה לעשות מה שהיא צריכה לעשות בלי הכרזה או שבועה.

או עד שתבוא לגבות כתובתה אחר מותו

ר' יואל אשר: או עד שתבוא לגבות כתובתה אחר מותו, אם הוא אה עדיין לא חזר והוא מת, ועכשיו יש כתובה...

ר' יצחק: והיא באה לגבות את הכתובה,

ר' יואל אשר: אז היא צריכה להישבע. אז אז אז מגלגלים שבועה, זה אומר, שהיא באה לתבוע את הכתובה, אז אומרים לה, את יכולה לקבל את הכתובה אבל רק אם את עושה שבועה שלא מכרה אלא למזונות שהיא צריכה להן, שהיא לא סתם התנהגה בהפקר עם נכסי הבעל, אלא היא רק מכרה כמה שהיא הייתה צריכה למזונותיה.

דיון: שבועת אלמנה ומגלגלין

ר' יואל אשר: כן. זה אומר, מצוין. כשהיא באה לקחת כתובה זה כמו טוענין משביעין לה,

ר' יצחק: יש הלכה כזו שהיא צריכה להישבע. אז מגלגלין פירושו מאחר שהיא צריכה להישבע על דברים אחרים משביעים אותה גם על המכירה שהיא עשתה.

ר' יואל אשר: על מה היא צריכה להישבע אז, שהיא עדיין לא קיבלה את הכתובה או מה? כל פעם שאישה מקבלת כתובה היא צריכה להישבע?

ר' יצחק: יכול להיות, כן. כל פעם שאישה תובעת כתובה היא צריכה להישבע. אהה.

הלכה טז — מוכרין למזון בניו ובנותיו שהן בני שש או פחות

ר' יצחק: כתוב ברמב"ם הלאה:

ר' יואל אשר: "וכשם", כמו שבית הדין יכול

ר' יצחק: למכור "למזון האשה שהלך בעלה,

ר' יואל אשר: כך" אפשר גם למכור אם הבעל כן השאיר מספיק כסף למזונותיה אבל לא מספיק כסף לילדים הקטנים, גם בית הדין

נכסיו, ונותנים מזונות לאישה שהלך בעלה או שמת בעלה, זה עושים רק אם היא מראה כתובה. **עד שיהיה שטר כתובה יוצא מתחת ידה**, שהיא מראה כתובה שהיא עדיין לא שולמה הכתובה, כי כשמשלמים את הכתובה זה הולך ליורשים או ל...

ר' יצחק: או לו, זה תלוי.

ר' יואל אשר: ואם לא תוציא שטר כתובה, אבל אם אין לה שטר כתובה בידה, אז היא לא יכולה לתבוע מזונות. למה? מה החשש? כי חוששים כך, שמא נטלה כתובה מבעלה, אולי היא לקחה, זה אומר שהבעל כבר שילם לה את הכתובה. או מחלה כתובתה לו, או אולי היא מחלה את הכתובה לבעל, ואז תהיה ההלכה, שאין לה מזונות כמו שיתבאר. מאוחר יותר הרמב"ם יאמר שיש מקרה שהבעל פטור מחיוב המזונות, אם שילם את הכתובה. אז אולי הבעל שנסע, אולי זה גם המקרה? ממילא יש טענה כזו בשבילן, שאולי יש שם היא היא הסיבה שהוא לא השאיר לה כסף זה כי הוא כבר שילם את הכתובה? אז אפשר לפסוק לה מזונות רק אם היא מראה כתובה.

דעה שניה: ויש מי שהורה

ר' יצחק: יש אחרים,

ר' יואל אשר: ויש מי שהורה, על זה הוא לא אומר גאונים, שפוסקין לה,

ר' יצחק: הוא מחזיק שחולקים,

ר' יואל אשר: אחרים אומרים ויש מי שהורה שחולק על זה. הוא אומר לא, נותנים כן תמיד בחזקת שלא נטלה ולא מחלה. חזקה כזו שנשים רגילות... שעדיין אחרי החתונה, עדיין לא קיבלו את הכתובה. זה אומר, הבעל עדיין חי, היא עדיין לא התגרשה, היא לא קיבלה את הכתובה, והיא לא מחלה. ממילא, ואין מצריכין לה להביא כתובה, לא אומרים לה שהיא חייבת להביא כתובה.

פסק הרמב"ם: חילוק בין הלך בעלה למת בעלה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, כאן הוא פוסק, ולזה דעתי נוטה במי שהלך בעלה,

ר' יצחק: זה אומר,

ר' יואל אשר: אם הלך בעלה אם הבעל נסע, הבעל נסע, מחזיק הרמב"ם, הרמב"ם אמר שיש מן הגאונים זה גם בהלך בעלה וגם במת בעלה.

ר' יצחק: אהה.

בהלך בעלה: מזונות מן התורה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, במת בעלה זה נכון, אבל הלך בעלה לא, למה? הואיל ויש לה מזונות מן התורה, יש לה חיוב מזונות מן התורה, כמו שהרמב"ם אמר שזה מדברי תורה. אהה. ממילא מן התורה הוא מחויב לתת. ממילא עושה בית הדין, את מה שהוא מחויב מן התורה, פוסקים מזונות מכספו.

ר' יצחק: לא אומרים אולי יש לו, אולי... אולי שיטעון את האולי. אבל אם מת בעלה, אז הרמב"ם מסכים,

ר' יצחק: לא לא מתחילים הוא לא נמצא,

ר' יואל אשר: הוא לא יכול, הוא מת, הוא שוטה, כן, אז לא עושים שום,

ר' יצחק: לא מפעילים לחץ,

ר' יואל אשר: אלא בית דין יורדין לנכסיו ומוכרין. וזנין אשתו ובניו ובנותיו שהן בני שש או פחות ומפרנסין אותן, כי הוא שוטה. נראה שכופין על הצדקה אין כשהוא שוטה,

ר' יצחק: זה לא אומר שהוא נמצא,

ר' יואל אשר: כך רואים כאן,

ר' יצחק: כך רואים מהרמב"ם, רק עד בן שש. כן.

הלכה יח — יש מן הגאונים שהורה

ר' יצחק: עכשיו הרמב"ם מגיע לבעיה מעניינת.

ר' יואל אשר: כן, עכשיו אומר הרמב"ם כך,

ר' יצחק: במקרים שבאו שאישה נותנים לה מזונות, היו גאונים שאמרו, אי אפשר כל כך מהר לתת מזונות. יש מן הגאונים שהורה, היה אחד שאמר כך,

ר' יואל אשר: נראה שמדברים כאן על אחד,

ר' יצחק: כן, שהורה.

ר' יואל אשר: הוא פסק. אוקיי, we'll find out who הוא פסק, שאין פוסקין מזונות לאשה שהלך בעלה.

ר' יצחק: הרי"ף הקדוש אמר כך, זה מעניין,

ר' יואל אשר: הרמב"ם קורא לרי"ף גאונים, טוב לשים לב.

דיון: מה פירוש "גאונים" אצל הרמב"ם?

ר' יצחק: כן, הרמב"ם מחזיק בכלל שגאונים פירושו חכמים מהגמרא עד הרמב"ם. גאונים זה לא הרמב"ם לא מכיר במושג גאונים, שפירושו ספציפית ראש הישיבה או משהו.

ר' יואל אשר: בהקדמה למשנה תורה הוא אומר, "קוראין לעצמן גאונים", לא? לא,

ר' יצחק: לא. הוא אומר, "שאלה הם הגאונים" ומאוחר יותר אחרי זה. לא, הוא לא מגזים קצת עם הגאונים. לא, לא שאני יודע. אני רק זוכר את הלשון. הרמב"ם מחזיק בבירור שגאונים אוקיי, התואר של הרמב"ם לגאונים הוא כל מי שהוא אחרי התלמוד עד עכשיו. ו, "הם הנקראים", אולי. נו, בוודאי שהוא מחזיק שלא לקחו את התואר בעצמם, אני מתכוון שאחר קרא לו במילה כל כך גאה. בכל מקרה,

ר' יואל אשר: גאונים פירושו

ר' יצחק: לומר שלא אמורא, שאז בוודאי היו פוסקים כמוהו, הלכה מאוחרת יותר, הוא מדבר.

דברי הרמב"ם: יש מן הגאונים שהורה

ר' יואל אשר: יש מן הגאונים שהורה, אומר הוא, הם פסקו הלכה כזו, שאין פוסקין מזונות לאשה שהלך בעלה, ההלכה שבית הדין פוסק, קובעים מזונות לאישה, ו זה אומר מוכרים את

במת בעלה: מתקנת חכמים ומנכסי יורשים

ר' יואל אשר: שכאן הוא מסכים שאפשר לפסוק רק עד... רק כל עוד, עד שתביא כתובה, היא מביאה את הכתובה. למה? כי אז הוא לא מחויב מדאורייתא. אלא מה אז? היא אוכלת בתקנת חכמים, היא אוכלת, כי החכמים תיקנו... אחד מתנאי הכתובה, **ר' יצחק:** ניזונים מנכסיו.

ר' יואל אשר: ש...שיושבת בביתו, כן. שזה דין מדרבנן, אז יש לה זאת רק אם היא מביאה כתובה.

ר' יצחק: ועוד, ועוד,

ר' יואל אשר: עוד סיבה גדולה, למה... אומר הרמב"ם למה באמת מת בעלה דורשים ממנה יותר ראייה? עוד סיבה. אומר הרמב"ם: מפני שגזונות מנכסי יורשים. אהה. היא מקבלת, אה, מזונות מהנכסים של היורשים,

ר' יצחק: ולעולם טוענין ליורש. יש כלל כזה שיוורשים, בית הדין דואג להם יותר,

ר' יואל אשר: כי הם יודעים... יורשים לא יודעים את המציאות. יורשים זה תמיד, בית הדין מתייצב בעדם, כי הם רק הגיעו לתמונה, הם לא יודעים את האמת. ממילא, כדין טוענין ליורש, דורש בית הדין: את רוצה שיפסקו מזונות,

ר' יצחק: צריכה להביא את הכתובה. אהה. אוקיי. עכשיו, הלאה, הלך...

הלכה: לוותה ואכלה — כשיבוא חייב לשלם

ר' יואל אשר: עוד תנאים בעניין של הבעל שנסע והיא מחפשת איך לאכול. אז היא הלכה, הלך בעלה, הבעל נסע, ולוותה, היא לוותה מאנשים על חשבון הבעל, אני רוצה ללוות כסף, בעלי ישלם לך כשהוא יחזור הביתה. ואכלה, והיא אכלה. כשיבוא, חייב לשלם, כשהוא חוזר הביתה, הוא צריך לשלם זאת, הבעל. כי הכסף משועבד כמו לה, מאותה סיבה שבית דין יכול להיכנס לנכסיו.

עמד אחד מדעת עצמו וזנה משלו

ר' יצחק: אבל,

ר' יואל אשר: אם היה מקרה כזה, עמד אחד מדעת עצמו, היה שם איזה שכן טוב, ומדעתו שלו, בלי שביקשו ממנו, הוא וזנה משלו, הוא פירנס אותה מאוכלו. היה לו רחמים, הוא התחיל לתת לה לאכול. אז? ואחר כך הבעל חוזר הביתה, והוא אומר, אה, הוצאתי הרבה כסף כשלא היית. אם יבוא הבעל אינו חייב לשלם לו, והרי זה איבד את מעותיו. הוא איבד את כספו. מפני שלא ציווה לזונה, הוא לא ציווה לו לפרנס אותה. והיא לא לוותה ממנו, וגם, היא לא לוותה ממנו. כשהיא לוותה ממנו, היא לוותה על חשבון הבעל, הבעל יהפוך לבעל חוב. אבל במקרה שהיא... הוא לא ציווה. גם בית דין לא ציווה. אוקיי, בית דין, אבל נראה, בית דין לא לוותה, בית דין או מוכר, או...

ר' יצחק: בית דין לוקח. לוקח. בקיצור, כלום, שיתפוצץ, מי ציווה לו?

חידוש: חיוב מזונות אינו חוב ממוני

ר' יואל אשר: הוא לא יכול לתבוע את הכסף מהבעל. כן. זה מעניין, אני חושב, נראה שדין המזונות מהבעל, למה הוא לא יכול לומר את כל הכסף הזה אתה חייב לתת לה? נראה שזה לא עובד בדיוק כך, כי בזמן שהיא אכלה מהשכן, זה היה טוב מאוד, אז היא עבדה טוב, הוא מצא שכן טוב ש

ר' יצחק: עשה את מצוות מזונות אשתו עבורו, וזהו.

ר' יואל אשר: אוקיי, אבל מה שאני מתכוון לומר הוא שזה לא דין ממוני שבעל צריך להוציא במהלך חייו כל כך וכל כך מיליון דולר למזונות אשתו. שהסכום הזה של כסף אתה עדיין חייב לאשתך, זה לא עובד כך.

ר' יצחק: הוא צריך לתת לה מזונות.

ר' יואל אשר: אה, כמו שאנחנו רואים המותר לבעל, כן.

הלכה: תלי מעשה ידיך במזונותיך

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה: **הבעל שאמר לאשתו בשעה שהלך, **אדם שנסע למסע ארוך אמר: **תלי מעשה ידיך במזונותיך, **אני לא אשאיר לך כסף, את תעבדי, קחי את כספך מעבודתך ואכלי מזה. אז **אין לה מזונות. **

ר' יצחק: כלומר, הרי למדנו שלאישה יש את הזכות לומר זאת, אין לו בעצם את הזכות לומר.

ר' יואל אשר: למדנו שמעשה ידיה כנגד מזונותיה. מכיוון שהוא מקבל את הזכות ליטול את מעשה ידיה, הרי שמכיוון שהוא חייב לפרנסה, הוא מקבל את הזכות למעשה ידיה. גם למדנו שאם היא אומרת "לא, אני רוצה לשמור את מעשה ידי ואל תיתן לי מזונות", היא יכולה לעשות זאת. אהם. אז גם במקרה כזה, כשהיא אמרה "תלי מעשה ידיך במזונותיך", הוא אמר, היא לא אמרה כלום. אין לה מזונות. למה? שאילו לא רצת בדבר זה, אם היא לא הסכימה, ולא סמכה דעתה, היא לא לקחה את הדברים ברצינות, היה לה לתבעו. היא הייתה צריכה לתבוע אותו מיד או לומר לו "לא, אני לא רוצה, אין מעשה ידי מספיק לי, אני לא מרוויחה מספיק, אני לא מסכימה על העסקה הזו." מכיוון שהיא לא אמרה זאת, היא שתקה כשהוא אמר זאת.

ר' יצחק: אז פשוט היא הסכימה, ואין לה מזונות.

ר' יואל אשר: וכשהיא מסכימה, היא יכולה לאבד מזונות תחת מעשה ידיה.

ר' יצחק: נכון. אוקיי.

דיון: מדוע לא שמים אם זה מספיק?

ר' יואל אשר: ומדוע לא אומרים למשל שבית הדין

ר' יצחק: ישמו אם זה מספיק? זה לא, זה לא קשור. זה לא קשור למספיק.

ר' יואל אשר: היא לא יכולה לומר "אין מעשה ידי מספיק לי." נראה שאם היא הייתה אומרת זאת, היא לא הייתה מוחלת.

ר' יואל אשר: מכרה מטלטלין, מה קורה במקרה **מכרה מטלטלין**, היא מכרה מהמטלטלין שלו חפצים, **ואמרה, במזונות מכרתי**, אני מכרתי את זה, כי לא היה לי מה לאכול, אתה נסעת, אז מכרתי את הדברים. **והוא טוען ואומר, לא, מזונות הנחתי**, אני השארתי כסף. כן. והוא תובע עכשיו שהיא תחזיר לו את המטלטל שהיא מכרה. אז גם אותו דבר, שמכיוון שהוא מוציא, היא צריכה לעשות שבועה **שלא הניח** הוא לא השאיר, והיא פטורה. אהה.

הלכה: דחקה עצמה ביום ובלילה ואכלה

ר' יואל אשר: אם להיפך, היא לא תבעה, היא לא מכרה, ולא **מכרה, אלא דחק...** אה, לא, עוד מקרה חדש. מה קורה שאישה רעבה כל הזמן? **דחקה עצמה ביום ובלילה**, היא ממש התאמצה ועבדה קשה מאוד, **ואכלה**. ועכשיו היא אומרת, תן לי עבור כל...
ר' יצחק: היא עשתה מעשה ידיים.

ר' יואל אשר: מעשה ידיה, והיא אכלה. והיא אומרת עכשיו, אני רעבתי, אתה צריך לשלם לי עכשיו את הכסף עבור כל...
ר' יצחק: אני עבדתי... אני עבדתי יותר מדי.

ר' יואל אשר: עבור מה שהיא אכלה... לא, דחקה עצמה פירושו שהיא חיה על המינימום, והיא עבדה קשה...
ר' יצחק: לא, זה אומר ועשת. ועשת, היא עבדה קשה מאוד. היא טוענת כאילו, אתה לא נתת מזונות. אתה צריך לתת לי אפילו אני הוספתי מעשה ידיים, יותר ממה שאני חייבת לעשות,

ר' יואל אשר: יהיה,

ר' יצחק: אז על המעשה ידיים הנוספים, כאילו שלם לי בחזרה על זה,
ר' יואל אשר: אני הוצאתי בעצמי כאילו.
ר' יצחק: זה כך. **אין לה כלום**,
ר' יואל אשר: כי הטענה הזו לא קיימת.

ר' יצחק: כן, כי מזונות היו לה

ר' יואל אשר: ממעשה ידיה, אז הוא נפטר בזה.

ר' יצחק: היא יכלה ללכת לבית דין לקבל, אבל דווקא היא טיפשה והיא לא עשתה זאת. אז לא.
ר' יואל אשר: טוב. עכשיו נלמד קצת על הלכות נדרים.

ר' יצחק: אה הלכות נדרים, אני מתכוון לומר נדרים הלכות נדרים המדיר, המדיר את אשתו, כמה זמן אפשר,
הלכות אישות פרק י"ב — המדיר את אשתו

הלכה: המדיר את אשתו מליהנות לו

ר' יצחק: אז על המעשה ידיים הנוספים, כאילו,

ר' יואל אשר: שלם לי בחזרה. נתן. אני הוצאתי מעצמי כאילו.

כן, זה כך. כי הטענה לא קיימת.

ר' יצחק: אבל אין דבר כזה שצריך, זה צריך להיות מספיק. תלוי מה היא רוצה. הכל תלוי מה היא רוצה. אם היא רוצה, יכול להיות כך. אה, אם זה לא מספיק? היא לא חישבה נכון, זו בעיה אחרת.
ר' יואל אשר: כן.

הלכה: עמדה בדין ופסקו לה מזונות — ובא הבעל וטוען

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה: **הרי שעמדה בדין**, מה קורה במקרה שהיא הלכה לבית הדין, **ופסקו לה מזונות, ומכרו בית דין ונתנו לה**. בית הדין מכר את המזונות, נכנס, יורדין לנכסיו ומכרו, ונתנו לה. או במקרה שהיא עצמה מכרה מזונות, ואחר כך בא הבעל וטוען והוא אומר: **הנחתי לה מזונות**, אני כן השארתי, וממילא לא היה צורך לעשות מכירה, אהם. והוא אומר שהיא רמאית. היא היו לה מזונות,

ר' יצחק: היא השתמשה בזה.

ר' יואל אשר: אהם. אז מה הוא רוצה עכשיו? הוא רוצה עכשיו להוציא ממנה בחזרה, שהיא תצטרך לשלם לו עכשיו את השדה שנמכר. **הרי זו נשבעת**, הוא יכול לחייב אותה להישבע בנקיטת חפץ, שבועה אמיתית. שתישבע **שלא הניח לה**, שהוא לא השאיר לה כסף, ואז הוא פטור.

ר' יצחק: אז היא פטורה.

ר' יואל אשר: אז היא פטורה. כלומר לא שהוא יכול להישבע ולהוציא ממנה. להיפך, היא צריכה להישבע כדי לא לתת. הוא עכשיו המוציא.

הלכה: לא תבעה ולא מכרה — הוא אומר הנחתי והיא אומרת לא הנחת

ר' יואל אשר: אהם. מה קורה במקרה, **לא תבעה ולא מכרה**, הבעל נסע, והיא לא הלכה לבית דין, היא לא הלכה למכור. **אלא שהת עד שבא**, רעבה עד שהוא חזר הביתה. ואז מתחילה הטענה, **הוא אומר**, הוא אומר "אני השארתי כסף", **והיא אומרת "לא הנחת"** אתה לא השארתי. **אלא לויתי מזה ונתפרנסתי**, אני הלכתי ללוות מכל מקום.

ר' יצחק: אהה.

ר' יואל אשר: אז מה עכשיו? עכשיו היא מוציאה ממנו כסף, כי היא רוצה עכשיו "לך שלם את חובותיי". אהה. אז הוא מקבל את הזכות, כי מכיוון שהיא מוציאה מחברו, היא צריכה להיות זו שמביאה ראיה. וכל עוד היא לא יכולה להביא את הראיה, הוא צריך להישבע **שבועת היסט שהניח לה**, שהוא כן השאיר לה כסף. **ונפטר** הוא נפטר, **וישאר החוב עליה**, החוב נשאר עליה.

חידוש: הבעל לא צריך לשלם את חובות האשה

ר' יואל אשר: אהה. זה מעניין, כאן נראה שהבעל לא צריך לשלם את חובות האשה.

ר' יצחק: זה משהו. היא עשתה לעצמה חובות, למה הוא צריך לשלם את חובותיה? מי ביקש ממנה? כן.

הלכה: מכרה מטלטלין ואמרה במזונות מכרתי

ר' יצחק: כן,

ר' יואל אשר: כי מזונות היו לה ממעשה ידיה, אז הוא נפטר בזה.

ר' יצחק: היא יכלה ללכת לבית דין לקבל, אבל דווקא היא טיפשה ולא עשתה זאת, אז לא. טוב,

ר' יואל אשר: עכשיו נלמד קצת על הלכות נדרים. אני מתכוון לומר, נדרים, המדיר את אשתו, כמה זמן מותר...

ר' יצחק: זה יכול להיות דרך איך הוא לא צריך לתת מזונות או משהו כזה.

ר' יואל אשר: "המדיר את אשתו מליהנות לו", משהו עושה נדר שהוא לא

ר' יצחק: יהנה כלום מאשתו, אהם.

ר' יואל אשר: "בין שפירש עד זמן פלוני", בין אם הוא אמר אני לא אהנה מאשתי עד מתי שיהיה, עד סוף השבוע, או, אהם. או אפילו בלי לומר זמן, "בין שלא פירש אלא סתם, ממתנין לו שלשים יום", נותנים לו שלשים יום, איך שיתפכח מהשיגעון שלו. אהם. "אם תמו ימי נדרו", נגמרו ימי נדרו, "או" או אפילו לא נגמר, אבל הוא מצא דרך להתיר את נדרו, הוא הלך לחכם לומר שעל דעת זה הוא לא היה עושה, "הרי מוטב", זה טוב. אבל "ואם לאו", הוא ממשיך בנדרים, "יוציא ויתן כתובה", שייתן לה גט וייתן את הכתובה.

למה? כי אישה, הוא לא יכול לומר שזה לא, שהיא לא תהנה ממני, הנדר הוא נגד חיוביו.

דיון: מה קורה בשלושים הימים?

ר' יואל אשר: מה קורה בשלושים הימים? בשלושים הימים היא... היא לא יכולה לקחת את האוכל שלו. אהם. אז מה היא תעשה? "תהיה היא עושה ואוכלת", שהיא תעבוד ותעשה כסף, "ויהיה אחד" אבל אם היא לא עושה מספיק, מעשה ידיה לא מספיק, אהם. שמישהו מחבריו יפרנס אותה "דברים שהיא צריכה להן יתר על מעשה ידיה", את השאר, את ההפרש, שאחר ייתן, "אם אין מעשה ידיה מספיקין לכל".

כלומר, אף על פי שהחבר עושה זאת בשבילו,

ר' יצחק: למלא את... אין לו תביעה, הוא עושה זאת כך בחינם.

ר' יואל אשר: אף על פי שהחבר עושה זאת כי לחברו יש חיוב, הוא עושה זאת במקום החבר, היית חושב שזה גם חלק מהאיסור, זה לא חלק מהאיסור. אף על פי שעשה נדר, אבל הנדר לא חל על החברים, אף על פי שהוא עושה זאת בשבילו. כן.

הלכה: המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות

ר' יואל אשר: אותו דבר, המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות. אני רוצה שלא תאכלי אחד ממיני הפירות. אהם. אף על פי שלכאורה זה נראה כמו דבר קטן, אבל אדם לא יכול לענות את אשתו ולאסור עליה דברים. ממתנין לו שלשים יום. יתר על כן, אם יותר משלושים יום הוא ממשיך את החרם שלו נגד איזה פרי שהיא לא תוכל לאכול משהו. יותר מזה, יוציא, הוא צריך לתת לה גט ויתן כתובה. אהם.

אפילו הדירה שלא תטעום מאכל רע. אפילו הוא עשה נדר עליה שהיא לא תטעם משהו שאפילו לא טוב. אהם. ואפילו אם הנדר הוא ממין שלא אכלה אותו מימיה, איזה פרי שהיא בכלל לא רוצה לאכול. יוציא אחר שלשים יום ויתן כתובה, כי זה עניין של עיקרון שבעל לא יכול לשעבד ולהטיל ייסורים על אשתו, ואם כן שייתן לה גט. פוזה דיקטטורית.

דיון: לגבי דיאטה

ר' יצחק: הוא צריך לתת לה לאכול, מלבד מה שהוא צריך לתת לה לאכול, הוא צריך לתת לה לאכול. אם הוא מצווה עליה לעשות דיאטה, גם זה אותו דבר?

ר' יואל אשר: צריך לדעת.

ר' יצחק: זה מה שזה אומר, זו הדרך המיושנת שמצווים לעשות דיאטה.

ר' יואל אשר: לצוות? שתתנהג כאילו הוא לא ציווה.

ר' יצחק: הוא מצופה.

ר' יואל אשר: לכפות אסור. כן.

ר' יצחק: אה טוב, אסור.

הלכה: נדרה היא שלא תאכל — וקיים לה הוא נדרה

ר' יואל אשר: הלאה, מה קורה כך, נדרה היא, אם היא עשתה נדר שלא תאכל אחד מכל הפירות, וכשאישה עושה נדר הבעל צריך להסכים, אם לא הבעל יכול להפר, וקיים לה הוא נדרה, הוא קיים את הנדר, או. או היא עשתה נדר שהיא תהיה נזירה, והוא לא ביטל את נדרה, והיא נעשית נזירה, היא לא תוכל לשתות יין, וכן הלאה. אז אם רצה שתשב תחתיו ולא תאכל פירות או תהיה נזירה, אם הוא מסכים לשטויות שלה, אז כל הכבוד.

ר' יצחק: אפשר לסבול את זה.

ר' יואל אשר: אבל ואם אמר, אם אבל... זה מעניין, אצל קודם זה לא היה כתוב. אצל האישה אנחנו יודעים שכל הנשים לא רוצות בעל שעושה נדרים. עליה. כן. עליה כלומר.

ר' יצחק: הוא כופה עליה.

ר' יואל אשר: נכון. אבל ואם אמר איני רוצה באשה נדרנית. אני לא רוצה אישה שעושה דברים דתיים מוזרים, היא עושה נזירות. אהם.

ר' יצחק: אני לא רוצה את זה.

ר' יואל אשר: אז? אז הוא לא יכול לומר שזה מקח טעות או משהו. הלאה, כתובה הוא צריך לתת. הוא יכול לתת לה גט.

ר' יצחק: יוציא ויתן כתובה, שהרי היה בידו להפר.

ר' יואל אשר: שהרי היה בידו להפר והוא קיים לה ברצונו. היתה לך ברירה,

ר' יצחק: אתה יכול לעצור. אתה בעצמך אשם. יודע מה?

ר' יואל אשר: אתה יכול לתת... ממילא כתובה צריך לתת.

ר' יצחק: גט הוא תמיד יכול לתת, הוא לא צריך לשאול אותה, אבל השאלה היא האם הוא צריך לתת כתובה. הוא צריך לתת לה כתובה, בוודאי. טוב מאוד.

סיום פרק י"ב

ר' יואל אשר: ובזה סיימנו את פרק י"ד, אה י"ב. ארבעה עשר הדברים, פרק י"ב.

ר' יצחק: ו